

LIIKESALAISUUSDIREKTIIVIN TUO-
MIA UUDISTUKSIA – ERITYISESTI
KÄYTTÖHYVITYKSESTÄ

Henri Kaasalainen
Pro Gradu -tutkielma
Turun yliopisto
Oikeustieteellinen tiedekunta
Varallisuus oikeus ja taloudellisen toiminnan muutokset
Toukokuu 2018

TURUN YLIOPISTO

Oikeustieteellinen tiedekunta

Henri Kaasalainen: Liikesalaisuusdirektiivin tuomia uudistuksia – erityisesti käyttöhyvityksestä

Pro Gradu -tutkielma, 87 s.

Velvoiteoikeus

Toukokuu 2018

Turun yliopiston laaturjärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -järjestelmällä

Suomessa ei ole erillistä lakia liikesalaisuuden suojasta. Immateriaalioikeuksista kuten patenteista, tavaramerkeistä ja tekijänoikeuksista, joihin liikesalaisuudet rinnastuvat osana yritysten aineetonta varallisuutta, on erillislait. Tämä johtunee ainakin osin siitä, että immateriaalioikeuksien osalta oikeudenhaltija saa lähtökohtaisesti yksinoikeuden suojan kohteeseen, ja suojan sisältö on suhteellisen selkeästi määritelty. Liikesalaisuus on vaikeammin määriteltävissä eikä anna sen haltijalle yksinoikeutta, mistä muun muassa seuraa, että liikesalaisuus voi olla samanaikaisesti laillisesti useamman eri henkilön hallussa. Liikesalaisuuden erityisluonteen vuoksi suojaavat säännökset yleensä estävät vain liikesalaisuuden oikeudettoman hankkimisen, ilmaisemisen ja käyttämisen. Liikesalaisuus voidaan hankkia siten laillisesti esimerkiksi käänteismallinnuksella, itsenäisellä kehitystyöllä taikka ostamalla tai lisensioimalla liikesalaisuuksia.

Tutkielman tarkoituksena on selvittää liikesalaisuusdirektiivin tuomat muutokset, jotka säädettäväksi ehdotettu liikesalaisuuslaki toisi mukanaan suomalaisen oikeustilaan. Muutoksia tulee ainakin oikeudettoman hankkimisen, käytön ja ilmaisemisen osalta. Tämän lisäksi muutoksia tulee myös väärinkäytösten paljastamiseen sekä kieltoihin ja korjaaviin toimenpiteisiin.

Merkittävin uudistus tulee kuitenkin vahingonkorvaukseen ja sen liitännäiseen käyttöhyvitykseen. Käyttöhyvitys on käytössä tällä hetkellä muissa immateriaalioikeuksissa. Liikesalaisuuksien erityisluonteista johtuen käyttöhyvityksen määrän arvioiminen on haastavampaa, kuin muissa perinteisissä immateriaalioikeuksissa. Käyttökorvauksen määrittelemisen tapahtuu lähtökohtaisesti lisenssimaksun perusteella. Kohtuullisena lisenssimaksuna pidettäisiin sitä, jonka osapuolet olisivat keskinäisillä neuvotteluillaan markkinaehtoisesti saaneet aikaiseksi. Markkinahintavertailumenetelmä asettaa erittäin korkeat samankaltaisuuden vaatimukset vertailukohteille. Aineettoman omaisuuden ainutlaatuisuuden vuoksi ei useinkaan voida todentaa luotettavasti, että vertailtavana olevissa sopimuksissa havaittavat erot eivät vaikuttaisi hinnoitteluun. Jos vertailukelpoisia sopimuksia ei ole saatavilla, voidaan lisenssin markkinaehtoisuutta arvioitaessa käyttää myös muita OECD:n siirtohinnoitteluohteiden mukaisia siirtohinnoittelumenetelmiä.

Asiasanat: Salassapitosopimus, Vahingonkorvaus, Liikesalaisuusdirektiivi, Lisenssimaksu, Käyttöhyvitys

Sisällys

Lähteet	V
<i>Kirjallisuus</i>	<i>V</i>
<i>Virallislähteet</i>	<i>VIII</i>
<i>Oikeuskäytäntö</i>	<i>IX</i>
<i>Ulkomaiset lähteet</i>	<i>X</i>
<i>Muut lähteet</i>	<i>XI</i>
Lyhenteet	XII
1. Johdanto	1
1.1 <i>Tutkimuskysymys</i>	1
1.2 <i>Rakenne</i>	5
1.3 <i>Metodi</i>	5
2. Liikesalaisuuden määritelmä	7
2.1 <i>Yleistä liikesalaisuuden käsitteestä</i>	7
2.1.1 <i>Käsitteen käytännön merkityksestä</i>	8
2.1.2 <i>Liikesalaisuuksien jaotteluja</i>	9
2.2 <i>Liikesalaisuuden määritelmä</i>	11
2.2.1 <i>Salassapitotahto</i>	14
2.2.2 <i>Salassapitointressi</i>	16
2.2.3 <i>Tosiasiallinen salassapito</i>	19
2.3 <i>Lainsäädäntö muissa maissa</i>	23
2.3.1 <i>Ruotsi</i>	23
2.3.2 <i>Tanska</i>	24
2.3.3 <i>Norja</i>	25
2.3.4 <i>Viro</i>	25
2.4 <i>Liikesalaisuuden määritelmä liikesalaisuusdirektiivin mukaan</i>	26
2.4.1 <i>Salassapitovaatimus</i>	27
2.4.2 <i>Kaupallinen arvo</i>	28
2.4.3 <i>Kohtuulliset toimenpiteet</i>	29
3. Salassapitosopimukset	33
3.1 <i>Yleistä salassapitosopimuksista</i>	34
3.2 <i>Oikeudelliset peruskysymykset</i>	37

3.3 Suhde kilpailukielttoon	42
4. Oikeussuojakeinot nykyisen oikeustilan mukaan.....	46
4.1 Lakisääteinen suoja	46
4.1.1 Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa.....	46
4.1.2 Rikoslaki.....	49
4.1.3 Työsopimuslaki	51
4.2 Salassapitosopimukset ja -lausekkeet	52
4.3 Seuraamukset salassapitovelvoitteen rikkomisesta.....	53
4.3.1 SopMenL:n mukaiset seuraamukset.....	53
4.3.2 Rikosoikeudelliset seuraamukset.....	57
4.3.3 Työoikeudelliset seuraamukset	57
4.3.4 Sopimusoikeudelliset seuraamukset	59
4.4 Vahingonkorvauksen ongelmia.....	60
5. Liikesalaisuusdirektiivin tuomat muutokset oikeustilaan	66
5.1 Oikeudeton hankkiminen, käyttäminen ja ilmaiseminen.....	67
5.2 Väärinkäytösten paljastaminen.....	69
5.3 Kielto ja korjaavat toimenpiteet	71
5.4 Vahingonkorvaus	74
5.5 Käyttöhyvitys.....	76
5.5.1 Yleistä käyttöhyvityksestä.....	76
5.5.2 Aineettomien oikeuksien arvonmäärittämisestä.....	77
6. Lopuksi	84

Lähteet

Kirjallisuus

Carlsson, Maria – Von Weisenberg, Ulla: Sopimusriskit. Helsinki 2014.

Castrén, Martti: Liikesalaisuuksien oikeussuojasta yhteistoimintasuhteissa ja niiden jälkeen. Helsinki 1973.

Castrén, Martti: EU-Suomen markkinaoikeus. Helsinki 1997.

Castrén, Martti: Immateriaalioikeudet ja niitä täydentävä kilpailunormisto. Teoksessa Yritysoikeus, toim. Kirsti Rissanen ym. Helsinki 1999, s. 595 – 721.

Castrén, Martti: Liike- tai yrityssalaisuuden suojan tehostaminen. Teoksessa Luovuus, oikeus ja muuttuvat markkinat. Juhlajulkaisu Keijo Heinonen 1923 – 26/11 – 2003, toim. Marja-Leena Mansala. Helsinki 2003, s. 27 – 44.

Castrén, Martti: Kilpailusuoja yritystoiminnassa. Teoksessa Yritysoikeus, toim. Kirsti Rissanen ym. Helsinki 2006, s. 895 – 907.

Christou, Richard: Drafting Commercial Agreements. London 2013.

Faroc J. Contractor: Intangible Assets and Principles for Their Valuation. In Valuation of Intangible Assets in Global operations, 3–24. Ed. Faroc J. Contractor. London 2001.

Hemmo, Mika: Prekontraktuaaliset sopimukset ja neuvotteluvastuun sääntely. Teoksessa Juhlajulkaisu Jukka Peltonen 60 vuotta, toim. Ruokonen, Pekka – Sundblad, Hans – Ylöstalo, Matti. Helsinki 1999, s. 77 – 89.

Hemmo, Mika: Sopimusoikeus I. Helsinki 2003.

Hemmo, Mika: Sopimusoikeuden oppikirja 2008, Helsinki 2008.

Hoffman, Paul S.: Disclosure and Nondisclosure Agreements in the Development of New Media Products. Practicing Law Institute / Patents, Copyrights, Trademarks, and Literary Property Course Handbook Series. March 1996.

Huhtamäki, Heikki A.: Kilpailukiello ja salassapito sopimussuhteissa. Helsinki 2014.

Jager, Melvin F.: Trade Secrets Law 2015.

Kallunki Juha-Pekka, Martikainen Teppo, Niemelä Jaakko: Yrityksen arvonmääritys. Helsinki 1999.

Karhu, Juha: Liikevahingon määrä varallisuus oikeudellisena ongelmana

Karjalainen, Jukka – Raunio, Merja: Siirtohinnoittelu. Helsinki 2006.

Katarzyna A. Czapracka: Antitrust and trade secrets: the US and the EU approach, Santa Clara Computer & High Tech. L.J. Volume 24, 2008

Kivi-Koskinen, Timo: Teollisoikeudet pienen ja keskisuuren yrityksen kilpailukeinona. Helsinki 1999.

Norros, Olli: Vahingonkorvausvelan vanhentuminen. Helsinki 2015.

Nyblin, Klaus: Yrityssalaisuuksien suoja palveluksessa olleita vastaan. Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta. Tutkielma 1998.

Nyblin, Klaus: Yrityssalaisuuksille dokumenttisuoja? Defensor Legis 2001, s. 76 – 97. (Nyblin 2001a)

Nyblin, Klaus: Yrityssalaisuusrikokset. Teoksessa Talousrikokset, toim. Raimo Lahti – Pekka Koponen. Helsinki 2007, s. 231–287.

Nyblin, Klaus: Yrityssalaisuuksien suojaaminen ja oma henkilöstö. Defensor Legis 2008, s. 535–549.

Oesch, Rainer – Pihlajamaa, Heli – Sunila, Sami: Patenttioikeus. Helsinki 2014.

Oesch, Rainer – Heino Mari: Immateriaalioikeudet ja yleinen etu, Helsinki 2017.

Paanetoja, Jaana: Työoikeus tutuksi, Helsinki 2008.

Pihlajamäki, Antti: Tietojenkäsittelyrauhan rikosoikeudellinen suoja. Datarikoksia koskeva sääntely suomen rikoslaisissa. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 258. Helsinki 2004.

Rautiainen, Hannu – Äimälä, Markus: Työsopimuslaki. Helsinki 2007.

Saarinen, Mauri: Työsuhdeasioiden käsikirja I. Helsinki 2013.

Saarnilehto Ari – Kartio Leena: Varallisuus oikeus, Juva 2001

Saarnilehto, Ari: Sopimusoikeuden perusteet. 2009.

Sahinoja, Antti: Työntekijän salassapitovelvollisuus yrityssalaisuuksista. Defensor Legis 2013, s. 985 – 999.

Sosnova, Natalja: EU Directive Proposal: Trade Secret 2016. Teoksessa Marquette Intellectual Property Law Review, Vol 20, Is 1, Art 5.

Stim, Richard – Fishman, Stephen: Nondisclosure Agreements: Protect Your Trade Secrets and More. Berkeley, California 2001.

Tiitinen, Kari-Pekka – Kröger, Tarja: Työsopimusoikeus. Helsinki 2012.

Tuominen Markku: Teollisoikeudet vakuutena Helsinki 2001.

Vapaavuori, Tom: Yrityssalaisuudet, liikesalaisuudet ja salassapitosopimukset. Helsinki 2016.

Viljanen, Pekka: Yrityssalaisuusrikokset. Teoksessa Keskeiset rikokset, toim. Dan Frände ym. Kolmas, uudistettu painos. Helsinki 2014, s. 661 – 703.

Vuorijoki, Jari: Yrityksen teknologia- ja yhteistyösopimukset. Edilex Libri 2007.

Virallislähteet

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/943, julkistamattoman taitotiedon ja liiketoimintatiedon (liikesalaisuuksien) suojaamisesta laittomalta hankinnalta, käytöltä ja ilmaisemiselta.

Komiteanmietintö 1977:40. Kilpailumenettelytoimikunnan mietintö. KM 1977:40

Komission tiedonanto keskittyymiin suoraan liittyvistä ja niiden kannalta välttämättömistä rajoituksista, EUVL C 56/03, 5.3.2005.

Komission tiedonanto – Tiedonanto vähämerkityksisistä sopimuksista, jotka eivät Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla rajoita tuntuvasti kilpailua, EUVL C 291, 30.8.2014.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa ja markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta. HE 114/1978

Hallituksen esitys Eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäviksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi. HE 94/1993

Hallituksen esitys eduskunnalle markkinaoikeutta ja oikeudenkäyntiä markkinaoikeudessa koskevaksi lainsäädännöksi. HE 124/2012

Hallituksen esitys eduskunnalle liikesalaisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. HE 49/2018

IPR University Center lausunto 24.1.2014, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviehdotus liikesalaisuuksien suojaamisesta

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle liikesalaisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Luonnos 18.10.2017

Study on Trade Secrets and Confidential Business Information in the Internal Market, Final Study 2013.

Oikeuskäytäntö

Helsingin käräjäoikeus 16.6.2011/nro/11/6076

KKO 1985 II 85

KKO 12.12.2008, nro 2769, dnro R2007/656

KKO 2013:17

Vaasan hovioikeus 3.11.1993, dnro S 92/866

Vaasa hovioikeus 25.5.2004, dnro R 03/1074

Vaasan hovioikeus 14.5.2005, dnro R 03/1245

Religious Technology Center v. Lerma, 897 F. Supp. 260 (E.D. Va. 1995).

Jostens, Inc. v. Nat'l Computer Sys., Inc., 318 N.W.2d 691, 700 (Minn. 1982).

E. I. du Pont de Nemours & Co. v. Christopher, 431 F.2d 1012, 1970 U.S. App. LEXIS 8091, 167 U.S.P.Q. (BNA) 1, 166 U.S.P.Q. (BNA) 421 (5th Cir. Tex. July 20, 1970)

Ulkomaiset lähteet

Ny lag om företagshemligheter. SOU 2017:45

Lag (1931:152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens

Lag (1990:409) om skydd för företagshemligheter

Bekendtgørelse af straffeloven (Straffeloven), LBK nr 977 af 09/08/2017

Lov om markedsføring (Markedsføringsloven), LOV nr 426 af 03/05/2017

Konkurentsiseadus 2001.

Äriseadustik 1995.

Töölepingu seadus 2009.

Karistusseadustik 2002

Uniform Trade Secrets Act (UTSA)

Muut lähteet

Suomen asianajajaliiton lausunto direktiiviehdotukseksi liikesalaisuuksien suojasta.
22.11. 2014.

Verohallinto: aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu, lainattu 26.4.2018. (Verohallinto)

OECD: Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2010.

Lyhenteet

EU	Euroopan Unioni
Julkisuuslaki	Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621
HE	Hallituksen esitys
HO	Hovioikeus
KPL	Kirjanpitolaki (30.12.1997/1336)
Liikesalaisuusdirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/943, julkistamattoman taitotiedon ja liiketoiminta- tiedon (liikesalaisuuksien) suojaamisesta laittomalta han- kinnalta, käytöltä ja ilmaisemiselta
Liikesalaisuuslaki	
KKO	Korkein oikeus
Mallioikeuslaki	Mallioikeuslaki 221/1971
OECD	<i>Organisation for Economic Cooperation and Develop- ment</i>
OikTI	Laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista 13.6.1929/228
Oikeudenkäymiskaari	Oikeudenkäymiskaari (1.1.1734/4)
OYL	Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624
PL	Suomen perustuslaki 11.6.1999/731
SopMenL	Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa 22.12.1978/1061
Tavaramerkkilaki	10.1.1964/7
TRIPS	Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights

1. Johdanto

1.1 Tutkimuskysymys

Liikesalaisuudet voivat olla hyvinkin erilaista teknistä tai taloudellista tietoa. Jotta jokin tieto voidaan luokitella liikesalaisuudeksi sen on täytettävä tietyt sille asetetut edellytykset. Ensinnäkin tiedon on oltava salaista, toisekseen sillä on oltava taloudellista arvoa ja kolmanneksi tiedon haltijan on tullut tehdä kohtuulliseksi arvioitavia toimenpiteitä, jotta tieto myös pysyisi salassa. Liikesalaisuuksia voivat olla muun muassa valmistustiedot, testitulokset, liikeideat, hinnoittelutiedot, taitotieto, markkinaselvitykset, talousennusteet, kilpailija-analyysit, asiakasrekisterit ja yritysten hallinnollis-organisatoriset tiedot. Myös niin sanottu negatiivinen tieto voi olla liikesalaisuus. Negatiivisella tiedolla tarkoitetaan esimerkiksi tietoa siitä, että jokin valmistusmenetelmä ei toimi.

Liikesalaisuuden suojan tarkoituksena on tutkimustyön ja tuotekehittelyn mahdollistaminen ja edistäminen. Suojan tarkoituksena on myös niin ikään estää kaikenlaisten epäsuotavien keinojen käyttö tietojen hankkimiseksi, esimerkiksi yritysvakoilu.¹

Liikesalaisuuksina suojataan hyvin monenlaista taitotietoa ja liiketoimintatietoa joko täydentäen teollis- ja tekijänoikeuksia tai niiden vaihtoehtona. Liikesalaisuudet ovat erityisen tärkeitä liiketoiminnan kilpailukyvyyn sekä tutkimus- ja kehitystyön ja innovointiin liittyvän suorituskyvyn kannalta.

Tästä syystä Euroopan unioni on antanut liikesalaisuusdirektiivin. Koska kyseessä on Euroopan unionin direktiivi, tarkoituksena on luonnollisesti myös harmonisoida jäsenmaiden liikesalaisuuksien suojaa. Tällä hetkellä eri maiden liikesalaisuuksien suojassa on merkittäviäkin eroja. Osassa jäsenvaltioista ei lainsäädäntöön sisälly lainkaan säännöksiä liikesalaisuuden määritelmästä taikka sen laittomasta hankinnasta, käytöstä tai

---

¹ HE 49/2018, s. 5.

ilmaisemisesta. Myöskin yksityisoikeudelliset oikeussuojakeinot, joilla voitaisiin puuttua liikesalaisuuden laittomaan hankkimiseen ovat moninaisia ja osasta maita puuttuvat kokonaan. Merkittäviä eroja on myös vahingonkorvauksen määrittämisessä sekä säännöissä, jotka suojaavat liikesalaisuutta oikeudenkäynnin yhteydessä.²

Suomessa ei ole erillistä lakia liikesalaisuuden suojasta. Immateriaalioikeuksista kuten patenteista, tavaramerkeistä ja tekijänoikeuksista, joihin liikesalaisuudet rinnastuvat osana yritysten aineetonta varallisuutta, on erillislait. Tämä johtune ainakin osin siitä, että immateriaalioikeuksien osalta oikeudenhaltija saa lähtökohtaisesti yksinoikeuden suojan kohteeseen, ja suojan sisältö on suhteellisen selkeästi määritelty. Liikesalaisuus on vaikeammin määriteltävissä eikä anna sen haltijalle yksinoikeutta, mistä muun muassa seuraa, että liikesalaisuus voi olla samanaikaisesti laillisesti useamman eri henkilön hallussa. Liikesalaisuuden erityisluonteen vuoksi suojaavat säännökset yleensä estävät vain liikesalaisuuden oikeudettoman hankkimisen, ilmaisemisen ja käyttämisen. Liikesalaisuus voidaan hankkia siten laillisesti esimerkiksi käännteismallinnuksella, itenäisellä kehitystyöllä taikka ostamalla tai lisensioimalla liikesalaisuuksia.³

Liikesalaisuuden suoja Suomessa on kylläkin kattava mutta se on hajautunut useisiin eri lakeihin. Suojasta säädetään laissa sopimattomassa menettelystä elinkeinotoiminnassa⁴, työsopimuslaissa⁵, rikoslaissa⁶ ja laissa viranomaistoiminnan julkisuudesta⁷ lisäksi useissa laeissa on yksittäisiä säännöksiä liikesalaisuuksien, liike- ja ammattisalaisuuksien tai yrityssalaisuuksien suojaamiseksi tai säännöksiä viranomaisten tiedonsaantioikeuksista liike- ja ammattisalaisuuksista.

Myöskään käytetty terminologia ei tällä hetkellä ole suomalaisessa lainsäädännössä yhtenäistä. Laissa sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa käytetään liike-

---

² HE 49/2018, s. 5.

³ HE 49/2018, s. 13.

⁴ SopMenL 4 §.

⁵ Työsopimuslaki 3 luku 4 §.

⁶ Rikoslaki 30 luku 4 – 6 ja 11 §, 38 luku 1 ja 2 §.

⁷ Julkisuuslaki 6 luku.

salaisuuden käsitettä, kun taas työsopimuslaissa käytetään ammatti- ja liikesalaisuuden käsitettä. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa käytetään taas liike- ja ammattisalaisuuden käsitettä. Rikoslaki puolestaan käyttää termiä yrityssalaisuus. Termi on ainoastaan määritelty laajemmin rikoslaissa. Määritelmän mukaan, ”yrityssalaisuudella tarkoitetaan luvussa liike- tai ammattisalaisuutta taikka muuta vastaavaa elinkeinotoimintaa koskevaa tietoa, jonka elinkeinonharjoittaja pitää salassa ja jonka ilmaiseminen olisi omiaan aiheuttamaan taloudellista vahinkoa joko hänelle tai toiselle elinkeinonharjoittajalle, joka on uskonut tiedon hänelle.”⁸ Liikesalaisuus ja yrityssalaisuus ovat kuitenkin vakiintuneet käytännössä toistensa synonyymeiksi. Liikesalaisuus termiä käytetään myös TRIPS-sopimuksessa, johon Suomi on sitoutunut. Tulevassa liikesalaisuuslaissa nimensä mukaisesti tullaan puhumaan liikesalaisuudesta. Tästä syystä käytänkin yhteisesti termiä liikesalaisuus viitatessani liikesalaisuuteen, liike- tai ammattisalaisuuteen ja yrityssalaisuuteen.

Yhtenä merkittävimpana liikesalaisuusdirektiivin muutoksena pidän kuitenkin sen uutta tapaa määrittellä vahingonkorvaus tietyissä tilanteissa. Liikesalaisuusdirektiivin mukaan, vaihtoehtoisesti toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat soveltuvissa tapauksissa määrittää vahingonkorvauksen kiinteänä määränä esimerkiksi vähintään niiden lisenssimaksujen tai maksujen määrän perusteella, jotka oikeudenloukkaaja olisi joutunut suorittamaan, jos se olisi pyytänyt lupaa käyttää kyseistä liikesalaisuutta.⁹ Kohdan jälkeen lisenssimaksujen määrään vaikuttavia seikkoja ei sen koommin avata. Direktiivin perusteluosassa asiasta todetaan ainoastaan, kun tosiasiallisesti kärsityn vahingon suuruutta on vaikea määrittää liikesalaisuuksien aineettoman luonteen vuoksi, vahingonkorvauksen määrä voidaan vaihtoehtoisesti johtaa esimerkiksi lisenssimaksuista tai maksuista, jotka olisi jouduttu maksamaan, jos oikeudenloukkaaja olisi pyytänyt lupaa kyseisen liikesalaisuuden käyttöön. Tämän vaihtoehtoisen tavan tarkoituksena ei ole asettaa velvoitetta säätää rangaistusluonteisista vahingonkorvauksista vaan varmistaa korvaus, joka perustuu objektiivisiin perusteisiin ja jossa otetaan

---

⁸ Rikoslaki 30 luku 11 §.

⁹ Liikesalaisuusdirektiivi 14 artikla 2. kohta 2. alakohta.

huomioon liikesalaisuuden haltijalle aiheutuvat menot, kuten tunnistamisesta ja tutkimisesta aiheutuvat kustannukset.¹⁰

Liikesalaisuuslain esitöihin tämä säädös on tuotu muodossa, ”Joka tahallaan tai huolimattomuudesta käyttää liikesalaisuutta 4 §:n vastaisesti, on velvollinen suorittamaan liikesalaisuuden haltijalle kohtuullisen hyvityksen liikesalaisuuden käyttämisestä sekä korvauksen kaikesta vahingosta, jonka loukkaus aiheuttaa.”¹¹

Yksityiskohtaiset perustelut avaavat lisenssimaksun suuruuteen vaikuttavia seikkoja ainoastaan toteamalla, Liikesalaisuuden haltijalla olisi oikeus saada kohtuullinen hyvitys siitä, että liikesalaisuutta on tahallaan tai huolimattomuudesta käytetty liikesalaisuuslain 4 §:n vastaisesti. Hyvitys tulee suorittaa, vaikka loukattu ei osoittaisi kärsineensä tappiota teon johdosta. Hyvitys on siten riippumaton niistä taloudellisista menetyksistä, joita oikeudeton käyttäminen on saattanut aiheuttaa. Hyvityksen laskennallisena perusteena voidaan useimmissa tapauksissa pitää tavanomaista käyttökorvausta eli lisenssimaksua tai maksua, joka olisi jouduttu maksamaan, jos oikeudenloukkaaja olisi pyytänyt lupaa kyseisen liikesalaisuuden käyttämiseen. Korvaus voitaisiin vahvistaa sellaisen tavanomaisen lisenssimaksun mukaiseksi, johon osapuolet olisivat päätyneet vapaaehtoisissa lisenssineuvotteluissa. Jos kyseessä on tuote, johon tavallisesti myönnetään lisenssi, voitaisiin korvauksen suuruus vahvistaa tavallisesti käytetyn lisenssimaksun mukaiseksi. Jos taas lisenssisopimuksia tuotteeseen ei ole tehty, on tuomioistuimen arvioitava, millaiseen lisenssimaksuun olisi vapaaehtoisissa sopimusneuvotteluissa todennäköisesti päädytty.¹²

Varsinaisia tutkimuskysymyksiä joihin työssäni pyrin vastaamaan ovat: 1) miten liikesalaisuuden määritelmä muuttuu verrattuna nykyiseen oikeustilaan, 2) miten oikeusuojakeinot muuttuvat verrattuna nykyiseen oikeustilaan ja 3) kuinka käyttöhyvityksen perusteena olevan lisenssimaksun suuruus tulisi määritellä.

---

¹⁰ Liikesalaisuusdirektiivi kohta 30.

¹¹ HE 49/2018, s. 140.

¹² HE 49/2018, s. 103.

1.2 Rakenne

Tutkielma koostuu neljästä varsinaisesta käsittelykappaleesta, kappaleet 2 – 5. Kappaleessa kaksi pyrin ensin lukijalle avaamaan liikesalaisuuden käsitettä, mitä se tarkoittaa ja mistä se koostuu. Pääpaino kappaleessa on liikesalaisuuden tunnusmerkkien selvittämisellä ja niiden sisällön selostamisessa. Lisäksi pyrin tämän opinnäytetyön kattavuuden sallimissa rajoissa hahmottamaan asian käytännön merkitystä ja konkretisoimaan asiaa liikesalaisuuksien jaotteluilla. Kappale sisältää myös kevyen katsauksen Suomea lähimpien maiden liikesalaisuuksien sääntelyyn tällä hetkellä.

Kappaleen kolme varsinaisena asiasisältönä puolestaan on salassapitosopimus instrumenttina. Pyrin selventämään yleisiä seikkoja salassapitosopimusten käyttöalasta, tarpeellisuudesta, solmimisesta, ym. Lisäksi tarkastelen oikeudellisia peruskysymyksiä, tässä osiossa käyn läpi tärkeimmät periaatteet ja normit, joita salassapitosopimukseen liittyy. Lopuksi tarkastelen salassapitosopimuksen suhdetta kilpailukieltoon.

Kappaleessa neljä käyn läpi tärkeimmät oikeussuojakeinot tämän hetkisen lainsäädännön mukaan. Keskityn kappaleessa SopMenL:iin, työsopimuslakiin ja rikoslakiin. Lopuksi konkretisoin seurauksia, joita aiheutuu tilanteessa, jossa salassapitosopimusta on rikottu ja joudutaan turvautumaan oikeussuojakeinoihin.

Tutkielman kannalta tärkein kappale on viimeinen kappale, jossa viimeistään pyrin vastaamaan asettamiini tutkimuskysymyksiin ja esitän tulkintoja siitä, kuinka lisenssimaksun suuruus tulisi määrittää käyttöhyvitystä pohdittaessa.

1.3 Metodi

Lähtökohtaisesti tutkielman tutkimusmetodi on oikeusdogmaattinen. Olen tutkinut aiheeseen liittyviä muuttuvia säännöksiä ja ennestään jo olemassa olevia säännöksiä, joista voi saada tulkinnallista apua analogiaa hyödyntäen. Pyrin myös systematisoimaan uutta lainsäädäntöä ja esittämään mahdollisia tulkintoja lain tulevasta sovelta-

misesta. Aiheen uutuuden vuoksi analogialla on merkittävän rooli asian selventämisessä. Myös oikeuskirjallisuuden kannanotot ovat korostuneessa asemassa oikeuslähteinä, sillä oikeuskäytäntöä asiasta on niukasti.

Jossain määrin metodin voidaan katsoa lähentyvän teleologista laintulkintaa, sillä pyrin selvittämään säännöksen objektiivisen tarkoituksen.

Lyhyen oikeusvertailun tarkoituksena on tuoda lisäarvoa aineistoon ja luoda lukijalle kuva liikesalaisuuksien suojasta Suomea lähimpien maiden osalta.

2. Liikesalaisuuden määritelmä

2.1 Yleistä liikesalaisuuden käsitteestä

Yrityssalaisuus eli liikesalaisuus on määritelty tarkoittamaan sellaista tietyn elinkeinonharjoittajan (yhtiö) hallussa olevaa tietoa, joka koskee tämän harjoittamaa elinkeinon. Jotta hallussa oleva tieto olisi liikesalaisuus on sen lisäksi täytettävä tietyt tunnusmerkit. Näihin kuuluu: 1) salassapitotahto, 2) salassapitointressi ja 3) tiedon tosiasiallinen salassapito.¹³

Salassapitotahdon voidaan katsoa tarkoittavan sitä, että tiedon haltijalla on aito pyrkimys ja tahto pitää tieto ulkopuolisten henkilöiden saavuttamattomissa. Lisäksi henkilöiden jotka käsittelevät tällaista tietoa, tulisi myös mieltää tieto salaiseksi.¹⁴

Salassapitointressi ilmenee siten, että mikäli liikesalaisuus tulisi julkiseksi, olisi tämä omiaan aiheuttamaan tiedonhaltijalle taloudellista vahinkoa. Tiedon salassapidosta yhtiö voi saada myös taloudellista etua taikka muuta kilpailuetua muihin nähden, joilla ei ole hallussaan samaa tietoa.¹⁵

Viimeinen tunnusmerkki edellyttää tosiasiallisia toimia. Näitä voivat olla esimerkiksi fyysiset turvatoimet tai salassapitosopimukset ja -ehdot. Näiden toimien nimenomaisena tarkoituksena on oltava liikesalaisuudeksi luettavan tiedon pitäminen salassa.¹⁶

Tiedon salaisuusaste voi vaihdella tiedon luonteen, vallitsevan kilpailutilanteen ja yhtiön yhteistoimintasuhteiden mukaan. Mitään yleispätevää salaisuuden astetta ei voida määritellä. Olennaista on, ettei tieto ole yleisesti tunnettua ja ettei sitä ole julkistettu. Tämän jälkeen riippuu tapauskohtaisesta arvioinnista, onko kyse liikesalaisuudesta.

---

¹³ Vapaavuori 2016, s. 45

¹⁴ Vapaavuori 2016, s. 45.

¹⁵ Vapaavuori 2016, s. 45.

¹⁶ Vapaavuori 2016, s. 45.

Tieto voi olla sisällöltään mitä tahansa, mutta yleensä se jaotellaan taloudelliseksi ja tekniseksi liikesalaisuudeksi.¹⁷

On kuitenkin otettava huomioon, että mikäli liikesalaisuus on helposti selvitettävissä tutkimalla markkinoilla olevaa tuotetta eli niin sanotulla *reverse engineering* -menetelmällä, ei tällöin ole kyseessä liikesalaisuus. Sama liikesalaisuus voi myös samankaltaisesti olla usean eri tahon hallussa ilman, että se menettää liikesalaisuuden asemaansa. Tämä voi tapahtua esimerkiksi, mikäli yritys luovuttaa tiedon toiselle yritykselle luottamuksellisesti tai mikäli toinen yritys saa itsenäisesti saman tiedon muutoin selville.¹⁸

Tiedon liikesalaisuuden määritelmän säilymiselle ei ole määriteltävissä mitään enimmäisaikaa. Tieto pysyy liikesalaisuutena niin kauan kuin tieto pysyy salaisena ja muutkin tunnusmerkit täyttyvät.

2.1.1 Käsitteen käytännön merkityksestä

Kun pohditaan liikesalaisuuden mahdollista suojaa taikka sen loukkaamista on ensiksi selvitettävä, onko jokin tietty tieto määriteltävissä joko osapuolten välisen sopimuksen taikka voimassa olevan lainsäädännön puitteissa liikesalaisuudeksi. Mikäli vastaus on kielteinen, ei tieto voi saada suojaa lakiperusteisesti eikä yleensä myöskään sopimusperusteisesti.

Mikäli tieto ei saa suojaa on myös tarpeetonta alkaa selvittää, täyttyvätkö eri laeissa olevat liikesalaisuuden loukkausta koskevien tekojen tunnusmerkit tai sopimusrikkomuksen kriteerit. Asialla on nimenomaisesti käytännön sovellus, sillä usein liikesalaisuuden loukkausta koskeva väite ei menesty juuri siitä syystä, että ei voida näyttää kyseisen tiedon olevan liikesalaisuuden piirissä.¹⁹

---

¹⁷ Vapaavuori 2016, s. 45.

¹⁸ Vapaavuori 2016, s. 45 – 46.

¹⁹ Vapaavuori 2016, s. 46.

Mikäli liikesalaisuuden sisältöä ei ole tarkemmin määritelty, liikesalaisuuden lakisääteisellä määritelmällä on erityinen merkitys. Jos sopimuksen tulkinta ei johda toiseen tulokseen, voidaan termille yrityssalaisuus, liikesalaisuus tai liike- ja ammattisalaisuus antaa se sisältö, mikä sillä on lakisääteisen suojan perusteella. Mikään ei sinänsä estä sopimuksella täsmentämästä termien sisältöä ja liikeyritysten välillä myös laajentamasta näiden määritelmää ja siten suoja-alaa osapuolten välisessä suhteessa.²⁰

2.1.2 Liikesalaisuuksien jaotteluja

Liikesalaisuudet voivat olla keskenään hyvinkin erilaisia, riippuen aina kunkin yrityksen toimialasta ja toimintaperiaatteista. Tästä heterogeenisyydestä johtuen liikesalaisuuden määrittäminen ja sitä koskevien esimerkkien esittäminen on hankalaa.

Liikesalaisuudet on usein tapana jakaa tiedon luonteen perusteella teknisiin ja taloudellisiin salaisuuksiin. Suojan saamisen kannalta tällä ei ole merkitystä, sillä molempia suojataan yhtä lailla. On myös mahdollista, että jokin tieto kuuluu kumpaankin kategoriaan. Merkittävä ero suojan kannalta voi olla se, ettei taloudellista liikesalaisuutta ole mahdollista patentoida, toisin kuin teknistä liikesalaisuutta.²¹

”Teknisistä liikesalaisuuksista voidaan mainita esimerkkeinä ainakin seuraavat:

- tuotanto-, valmistus- ja kokoonpanopiirrustukset
- testitulokset
- tuotteiden rakenne ja spesifikaatiot
- valmistusohjeet
- käsikirjat
- tuotanto-, käsittely- ja säilöntämenetelmät
- kemiallisten yhdisteiden koostumukset
- konemallit
- prototyypit

---

²⁰ Hemmo 2003, s. 611 – 612.

²¹ Vapaavuori 2016, s. 52.

- lähdekoodit
- tietokoneohjelmistot
- tuotekehityksen tulokset²²

Taloudellisista liikesalaisuuksista voidaan puolestaan mainita:

- tuotekehitys-, yhteistoiminta- ja yrityskauppasopimukset sekä muut liiketoimintasopimukset
- yritysten välisiä suhteita koskevat tiedot
- asiakasrekisterit ja -tiedot
- hankintahinnat
- toimittaja- ja alihankintatiedot
- katetiedot
- alennuspolitiikat
- hinnastot
- strategia-, liiketoiminta- ja markkinointisuunnitelmat
- talousennusteet
- myyntitiedot
- yrityskauppasuunnitelmat
- julkaisematon mainoskampanjamateriaalin
- kilpailija-analyysit
- yrityksen organisaatiotiedot
- henkilöstötiedot
- myynti- ja hinnoittelutiedot²³

Kumpaakaan listausta ei ole tarkoitettu missään nimessä tyhjentäväksi, vaan niiden tarkoituksena on osoittaa ainoastaan kuinka monenlaisia tietoja voi kuulua liikesalaisuuden piiriin.²⁴ Lisäksi salaista tietoa yrityksen organisaatiosta, toimintapolitiikasta

---

²² Lista lainattu: Vapaavuori 2016, s. 52.

²³ Lista lainattu: Vapaavuori 2016, s. 53.

²⁴ Vapaavuori 2016, s. 53 – 54.

tai pitkän tähtäyksen suunnittelusta voidaan kutsua strategiseksi tiedoksi, joka niinkään voi olla liikesalaisuuden suoja piirissä.²⁵

Oikeuskäytännössä paljon arvioituna seikkana on ollut yhtiön asiakastietojen liikesalaisuudellinen luonne. Tapauksesta riippuen niiden on niin katsottu olevan liikesalaisuuksia kuin ei liikesalaisuuksiakin.²⁶

On kuitenkin myös huomattava, että edellä luetellut esimerkit eivät automaattisesti ole liikesalaisuuksia. Asia on ratkaistava tapauskohtaisesti aina erikseen. Esimerkiksi jos yritys ei riittävästi huolehdi tosiasiallisesta salassapidosta, menetetään liikesalaisuudensuoja.²⁷

2.2 Liikesalaisuuden määritelmä

Liikesalaisuuden määritelmä on Suomessa laintasoisesti määritelty ainoastaan rikoslaissa.²⁸ Tästä määritelmästä on johdettu liikesalaisuuden vakiintunut määritelmä, jota yleisesti käytetään, ellei poikkeuksellisesti toisin sovita.²⁹

”Yrityssalaisuudella tarkoitetaan tässä luvussa liike- tai ammattisalaisuutta taikka muuta vastaavaa elinkeinotoimintaa koskevaa tietoa, jonka elinkeinonharjoittaja pitää salassa ja jonka ilmaiseminen olisi omiaan aiheuttamaan taloudellista vahinkoa joko hänelle tai toiselle elinkeinonharjoittajalle, joka on uskonut tiedon hänelle.”³⁰

---

²⁵ Castrén 1999, s. 718.

²⁶ Helsingin HO 20.5.1997, dnro R 96/1406 – Itä-Suomen HO 24.2.1998, dnro R 97/365 – Helsingin HO 29.9.2006, dnro R 05/268 – Turun HO 3.1.2011, dnro R 10/1625 – Nyblin 2007, s. 240.

²⁷ Vapaavuori 2016, s. 54.

²⁸ Rikoslaiissa käytetään termiä ”yrityssalaisuus”, mutta termit yritys- ja liikesalaisuus ovat vakiintuneet käytössä toistensa synonyymeiksi.

²⁹ Vapaavuori 2016, s. 57.

³⁰ Rikoslaki 30:11 §.

Lain esitöiden³¹ mukaan yrityssalaisuuden (liikesalaisuuden) tunnusmerkkejä ovat, kuten edellä on esitetty: tiedon haltijan salassapitotahto ja salassapitointressi sekä tosiasiallinen salassapito.

Siitä syystä, että rikoslain yrityssalaisuuden ja toisaalta SopMenL:n liikesalaisuuden ja työ sopimuslain ammatti- ja liikesalaisuuden määritelmä ovat olennaisilta osin yhteneviä, käsitellään jäljempänä myös näihin muihin lakeihin liittyviä esitöitä ja oikeustapauksia, liikesalaisuuden sisältöä selvitetessä.³²

Tulen käsittelemään kutakin tunnusmerkkiä jäljempänä omana alakohtanaan. On kuitenkin huomattava, etteivät tunnusmerkit ole selkeärajoitettuja, vaan ne voivat sisältää keskenään useitakin liityntäkohtia toisiinsa.³³ Esimerkkinä voidaan mainita, yhtiö osoittaa salassapitotahtonsa pitämällä tiedon tosiasiasalassa, jottei paljastumisesta aiheutuisi vahinkoa yhtiölle tai sen intresseille.³⁴

Joitakin kaikkia tunnusmerkkejä yhdistäviä seikkoja on mahdollista esittää. Liikesalaisuudelle voidaan pitää tunnusomaisena kaikissa tapauksissa sitä, että se nimenomaisesti sisältää elinkeinotoimintaa koskevaa tietoa. Elinkeinotoimintaa ei ole tarpeen rajata sen tarkemmin, koska elinkeinotoiminnassa voidaan tarvita mitä erilaisimpia tietoja ja näitä voi olla tarpeen suojata kilpailijalta.³⁵ Kuten edellä on jo mainittu, tieto voi koskea kaupallisia, taloudellisia, hallinnollisia ja jopa yhteiskunnallisia seikkoja.³⁶ Elinkeinonharjoittajan yksityiset salaisuudet eivät kuitenkaan voi olla liikesalaisuuksia.³⁷

---

³¹ HE 66/1988, s. 92.

³² Vapaavuori 2016, s. 58.

³³ Vapaavuori 2016, s. 59.

³⁴ Vaasa HO 25.5.2004, dnro R 03/1074.

³⁵ Elinkeinotoiminnan määritelmästä rikoslaissa: Viljanen 2014, s. 668.

³⁶ HE 66/1988, s. 92. Rautio 2008, s. 830.

³⁷ Nyblin 1998, s. 18.

Vaasan hovioikeus on ottanut ratkaisussaan kantaa siihen, kuinka soveltamistilanne voi vaikuttaa liikesalaisuuden käsitteeseen.³⁸ Täysin samaa tietoa voidaan toisessa tilanteessa pitää liikesalaisuutena, kun vastaavasti toisessa tilanteessa tiedon ei voida katsoa kuuluvan liikesalaisuuden piiriin. Tästä esimerkkinä toimii tiedon käyttäminen työsuhteen aikana, verrattuna saman tiedon käyttämiseen työsuhteen päätyttyä. Työsuhteen kestäessä tieto katsotaan helpommin liikesalaisuudeksi, kun työsuhteen päättymisen jälkeen. Työsuhteen päättymisen jälkeen on helppo argumentoida, että kyseessä on entisen työntekijän ammattitaito ja työkokemus. Eroa luonnollisesti on myös, sillä onko tietoa käytetty vai onko sitä ilmaistu. Mikäli ilmaisemisen nimenomaisena tarkoituksena on vahingon aiheuttaminen, tulee arvioinnista suhteellisen helppoa. Kyse on siis loppupeleissä siitä, minkälaisen merkityksen annamme sille, millaisessa asemassa tekijä on suhteessa liikesalaisuutena suojattuun tietoon, ja siitä millaisesta teosta on kysymys.³⁹

Käytännössä usein liikesalaisuuden määritelmä määrittyy kussakin tapauksessa suoritettavan kokonaisharkinnan perusteella. On kuitenkin pidettävä huolta, ettei tällainen harkinta saa aikaan sitä, että liikesalaisuudella asetetuista edellytyksistä tingittäisiin.⁴⁰

Yhtiön ei tarvitse lähtökohtaisesti erikseen ilmoittaa tietoa vastaanottavalle taholle, että kyseessä on liikesalaisuus tai että tieto on salassa pidettävä, kunhan liikesalaisuuden tunnusmerkit vain täyttyvät. Asiakirjoja ei tarvitse myöskään erikseen merkitä luottamuksellisiksi tai salaisiksi. Usein nämä ilmoitukset ja merkinnät luonnollisesti korostavat salassapitotahtoa ja varmistavat vastaanottajan tietoisuutta liikesalaisuuden luonteesta.⁴¹

Ennen yksittäisten tunnusmerkkien sisällön tarkastelemista on tärkeä huomauttaa, että tiedon määrittelemine liikesalaisuudeksi ei tarkoita automaattisesti sitä, että tieto saisi

---

³⁸ Vaasan HO 14.5.2005, dnro R 03/1245.

³⁹ Vapaavuori 2016, s. 60.

⁴⁰ Vapaavuori 2016, s. 59. Castrén 1990, s. 15. Nyblin 2001a, s. 94 ja Nyblin 2007, s. 244 – 255.

⁴¹ Vapaavuori 2016, s. 59.

suojaa, jolloin sen hankkiminen, ilmaiseminen ja käyttäminen olisi kiellettyä.⁴² Kiellettyvyys johtuu joko laista, tai osapuolten välisestä sopimuksesta. Tutkimuksen lähdekohtana on, että osapuolet ovat sopineet keskenään salassapidosta sopimuksella.

2.2.1 Salassapitotahto

Ensimmäinen tunnusmerkki on tässä tapauksessa yleensä myös helpoiten osoitettavissa. Salassapitotahto tarkoittaa yksinkertaisimmillaan sitä, että yhtiö pyrkii pitämään tiedon salassa, ja tämä ilmenee jollain tavalla yhtiön toiminnassa. Yleensä jos tieto on pidetty salassa, osoittaa tämä samalla myös salassapitotahdon olemassaolon.⁴³

Asiaa voi olla helpompi lähestyä vastakkaiselta suunnalta, milloin salassapitotahtoa ei missään nimessä ole olemassa? Yksi tilanne voisi olla se, että yhtiö on tarkoituksellisesti luopunut salassapitotahdostaan suostumalla tiedon ilmaisemiseen tai käyttöön tai jopa ilmoittanut, ettei se tahdo tietoa pidettävän salassa.⁴⁴ Mikäli yhtiö suostuu siihen, että tietty pieni joukko saa käyttää tietoa, esimerkiksi lisenssisopimuksen myötä, ei tämä tarkoita, että yhtiö olisi luopunut salassapitotahdostaan kaikkia tarkoittaen.⁴⁵

Toinen esimerkki voisi olla se, että yhtiö on itse julkistanut tiedon tai levittänyt sitä niin laajasti, ettei voida katsoa olevan salassapitotahtoa.⁴⁶ Luonnollisesti sille, milloin salassapitotahtoa katsotaan olevan riittävästi, on vaikeaa, ellei jopa mahdotonta asettaa mitään objektiivista mittapuuta. Voidaan kuitenkin todeta, että mikäli yhtiö on tarkoituksella julkistanut tiedon, on se kiistattomasti tahtonut luopua liikesalaisuuden suojastaan.⁴⁷

---

⁴² Vapaavuori 2016, s. 60.

⁴³ Viljanen 2014, s. 667.

⁴⁴ Castrén 1973, s. 24.

⁴⁵ Vapaavuori 2016, s. 61.

⁴⁶ Vapaavuori 2016, s. 62.

⁴⁷ Vapaavuori 2016, s. 62.

Lain esitöissä mainitaan yhtenä salassapitotahdon ilmentymänä se, että tiedon kanssa työskentelevät tai muuten sen parissa olevat mieltävät tiedon salaiseksi.⁴⁸ Tätä voidaan edesauttaa esimerkiksi kouluttamalla tai muistuttamalla asiasta. Myöskin kaikki tiedot on mahdollista merkitä salaisiksi, tätä ei kuitenkaan edellytetä missään, eikä merkintöjen puuttuminen siten voi vaikuttaa asian arviointiin. Henkilöiden, jotka ovat liikesalaisuuden kanssa tekemisissä, subjektiiviselle käsitykselle tiedon luonteesta ei tule kuitenkaan antaa sellaista merkitystä, että se vaikuttaisi liikesalaisuuden alaan. Tälle tulee antaa merkitystä lähinnä tahallisuusarvioinnissa.⁴⁹

Salassapitotahtoa on käsitelty myöskin korkeimman oikeuden toimesta. Ratkaisussa KKO 2013:17, tieto katsottiin liikesalaisuudeksi kahdella perusteella. Näistä toinen oli se, että asianomistaja oli ilmoittanut tietoihin liittyneen niiden taloudellisen arvon vuoksi ehdottoman salassapitointressin. Toinen peruste liittyi siis salassapitotahdon täyttymiseen ja toinen puolestaan salassapitointressin täyttymiseen. Tapauksessa ei varsinaisesti ollut kysymys siitä täyttyykö liikesalaisuuden määritelmä, vaan kyse oli liikesalaisuuden väärinkäytöstä ja tahallisuuden arvioinnissa. Korkein oikeus kuitenkin kappaleessa 10 toteaa, että salassapitotahto on täyttynyt, sillä asianomistajayhtiö on ilmoittanut nimenomaisesti ehdottoman salassapitointressin.

”10. Asiassa on todistaja Y:n kuulemisella selvitetty, että B Oy:n uuden SX-moottorikelkkapuvun suunnitteluun oli mennyt useita kuukausia. Asianomistajayhtiön edustaja on ilmoittanut kaavoihin liittyneen niiden taloudellisen arvon vuoksi ehdottoman salassapitointressin. Korkein oikeus katsoo, että SX-moottorikelkkapuvun valmistuksessa käytetyt kaavat ovat olleet rikoslain 30 luvun 11 §:ssä tarkoitettu B Oy:n yrityssalaisuus.”⁵⁰

Edellä todetun mukaisesti, yhtiötä ei velvoiteta erikseen ilmoittamaan taikka merkkäämaan salassapidosta mahdolliselle vastaanottajalle. Yhtiön johdolla ja työntekijöillä on yhtiötä kohtaan lojaliteettivelvoite.⁵¹ Tämän voidaan väittää olevan sitä laajempi

---

⁴⁸ HE 66/1988, s. 92.

⁴⁹ Viljanen 2014, s. 655.

⁵⁰ KKO 2013:17

⁵¹ Tiitinen – Kröger 2012, s. 325.

mitä korkeammassa asemassa ko. henkilö toimii.⁵² Henkilöille, jotka harvemmin ovat tekemisissä liikesalaisuuksien kanssa voi olla tarpeen painottaa tietojen liikesalaisuusluonteesta.⁵³

2.2.2 Salassapitointressi

Hallituksen esityksen mukaan ”yrityssalaisuudella tarkoitettaisiin 30 luvussa liike- tai ammattisalaisuutta taikka muuta vastaava elinkeinotoimintaa koskevaa tietoa, jonka elinkeinonharjoittaja haluaa pitää salassa ja jonka ilmaiseminen olisi omiaan aiheuttamaan taloudellista vahinkoa joko hänelle tai toiselle elinkeinonharjoittajalle, joka on uskonut tiedon hänelle.”⁵⁴ Tästä seuraa, että merkityksettömiä tietoja ei voida pitää liikesalaisuutena ainoastaan siitä syystä, että elinkeinonharjoittaja jostain syystä haluaisi pitää merkityksettömän tiedon ehdottomasti salassa. Asiaa onkin arvioitava objektiivisesti. Tiedolla tulee olla merkitystä yhtiölle, siitäkin huolimatta, että lainkohta jättää arvion salaisuuden asteesta riippumaan arvioijan subjektiivisesta näkemyksestä.⁵⁵

Salassapitointressi edellyttää ensinnäkin sitä, että tiedon salassapito on merkityksellistä johonkin henkilötahoon nähden, eli yleensä kilpailijaan nähden. Toisekseen tiedon ilmaisemisen on oltava omiaan aiheuttamaan vahinkoa.⁵⁶ Koska muulla kuin kilpailijalla ei yleensä ole käsitystä tiedon merkityksellisyydestä, tai ole edes mahdollisuutta hyödyntää sitä, on salaisuusvaatimus siten melko suhteellinen käsite.⁵⁷ Tiedon salassa pitämisellä saavutettava kilpailuetu osoittaa myös tiedon haltijalla olevan salassapitointressin.⁵⁸

Liikesalaisuudelle ei ole asetettu uutuusvaatimusta, kuten esimerkiksi patentille. Tästä huolimatta tiedon vanhentuminen saattaa aiheuttaa sen, ettei tietoa voida enää pitää

---

⁵² HE 157/2000, s. 79.

⁵³ Rautiainen – Äimälä 2013, s. 1046.

⁵⁴ HE 66/1988, s. 92.

⁵⁵ Pihlajamäki 2004.

⁵⁶ Castrén 1999, s. 718.

⁵⁷ Castrén 1990, s. 14.

⁵⁸ Stim – Fishman 2001, s. 1/4.

liikesalaisuutena. Eli tiedolla on oltava jotain taloudellista arvoa, eikä se saa olla vanhentunutta tai muutoin menettänyt arvoaan.⁵⁹ Tällainen tilanne saattaisi olla käsillä esimerkiksi silloin, jos tieto koskee jo vanhentunutta ja siten hyödytöntä tekniikkaa, tai tekniikkaa joka on jo poistunut käytöstä tai mahdollisia yhtiön vanhoja taloudellisia tai strategisia tietoja.⁶⁰ SopMenL:a koskevissa esitöissä asia on todettu seuraavasti, ”Vaikka liikesalaisuus on monesti juuri uutuutensa vuoksi yritykselle tärkeä, uutuus käsitteellä ei tässä yhteydessä ole samaa merkitystä kuin jos kysymyksessä olisi patentoitava keksintö.”⁶¹ Vapaavuori puhuu tiedon ”kuranttiudesta”. Tiedon ”kuranttius” liiketoiminnan kannalta eli se, ettei tieto ole vanhentuneena merkityksetön, tulee usein esille salassapitosopimusten salassapitovelvoitteen aikarajauksissa. Sitouduttaessa liikekumppanin liikesalaisuuksien ”ikuisen” salassapitoon saattaa salassapitovelvollisuus nopeasti muuttuvilla tekniikan aloilla päättyä käytännössä hyvinkin nopeasti tiedon vanhentumisen vuoksi.⁶²

Kerrostunut tieto luo omanlaisiansa erityistilanteita tiedon uutuuteen. Jos ajatellaan tuotekehitystä, jossa tuotekehitysdokumentaatio perustuu aina edelliselle havainnolle ja koostuu näin ollen ikään kuin useammasta kerroksesta, voi tällainen dokumentaatio säilyttää taloudellisen arvonsa hyvinkin pitkään. Näin ollen myös jo valmistuksesta poistuneiden tuotteiden tuotekehitysdokumentaatiolla voi olla taloudellista arvoa, mikäli tämä voisi auttaa kilpailijaa keksimään saman innovaation. Edellytyksen kuitenkin on, ettei tiedosta ole tullut alalla yleisesti tunnettua.⁶³

Usein liikesalaisuuteen liittyy myös työ- tai taloudellinen panos, sillä liikesalaisuuksia syntyy erityisesti tuotekehittelyn ja muun tutkimustoiminnan tuloksena. Tällaisen panoksen olemassaolo ei kuitenkaan ole liikesalaisuuden käsitteeseen välttämättömästi liittyvä, mutta sen esiintymisestä voidaan useinkin tehdä päätelmiä nimenomaan salassapitointressin puolesta.⁶⁴

---

⁵⁹ Vaasan HO 25.5.2004, dnro R 03/1074.

⁶⁰ Vapaavuori 2016, s. 64.

⁶¹ HE 114/1978, s. 14.

⁶² Vapaavuori 2016, s. 64.

⁶³ Vapaavuori 2016, s. 64 – 65.

⁶⁴ HE 114/1978, s. 14.

Jo edellä mainitussa korkeimman oikeuden ratkaisussa otettiin lyhyesti kantaa myös liikesalaisuuden tunnusmerkkien täyttymiseen. Korkein oikeus esitti kaksi perustetta. 1) moottorikelkkapuvun suunnitteluun oli kulunut useita kuukausia ja; 2) asianomistaja oli ilmoittanut ehdottoman salassapitointressin, johtuen kaavojen taloudellisesta arvosta.⁶⁵ Tapauksessa merkillepantavaa on, se että korkein oikeus kytki taloudellisen panoksen suoraan salassapitointressin täyttymiseen ja että asianomistajan näkemys oli tässä arvioinnin kannalta ratkaisevassa asemassa.⁶⁶ Näkemykseen on helppo yhtyä, sillä liikesalaisuuden haltija yleensä on se henkilö, joka tietää parhaiten liikesalaisuuden merkityksen.

Kuitenkin on olemassa myös useita liikesalaisuuksia, joilla ei voida väittää olevan taloudellista panosta tai intressiä. Esimerkiksi yhtiön taloudellinen tilanne.⁶⁷ Vastaavasti voidaan ajatella, että liikesalaisuuden tallentaminen tavalla tai toisella osoittaa yhtiöllä olevan salassapitointressin, vaikka muodolla ei sinänsä olekaan itsenäistä merkitystä.⁶⁸

Määritelmän perusteella on riittävää, että tiedon ilmaiseminen ”olisi omiaan aiheuttamaan taloudellista vahinkoa”, vaikka todellinen vahinko jäisi syystä tai toisesta syntymättä tai sitä ei voitaisi näyttää toteen. Tällä on merkitystä harkittaessa yrityssalaisuusrikosten tunnusmerkkien täyttymistä. Vahingonvaaran edellytys onkin lievempi kuin esimerkiksi rikoslain 30:2 §:n mukaisessa kilpailumenettelyrikoksessa, jossa on edellytyksenä, että teko ”aiheuttaa toiselle elinkeinonharjoittajalle vahinkoa”. Koska yrityssalaisuusrikoksissa on usein erityisen vaikea näyttää toteen aiheutunut vahinko, saattaa tällä erolla olla käytännön soveltamistilanteessa huomattavaakin merkitystä. Myöskään rikoslain 30:5 §:n yrityssalaisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä ei ole mainittu vahingon aiheutumista edellytyksenä, vaan hyötymis-, hyödyttämis- tai vahingoittamistarkoitus on riittävää.⁶⁹

---

⁶⁵ KKO 2013:17, kohta 10.

⁶⁶ Vapaavuori 2016, s. 65.

⁶⁷ Castrén 1973, s. 26.

⁶⁸ Vapaavuori 2016, s. 65.

⁶⁹ Vapaavuori 2016, s. 66.

2.2.3 Tosiasiallinen salassapito

Yhtiön on tavallisesti kohtuullisen helppoa osoittaa edellä mainitut kriteerit. Koska suojattava tieto voi yhtiön liiketoiminnasta riippuen olla mitä erilaisempaa, ei tiedon sisältöä voida tarkkaan määritellä eikä tiedolle asetettuja vaatimuksia tulisi siten asettaa liian korkeiksi.⁷⁰ Tästä johtuen yleensä kolmas kriteeri, eli tiedon tosiasiallinen salassapito, muodostuu ratkaisevaksi kriteeriksi. Mikäli tästä ei ole huolehdittu riittäväällä tarkkuudella katsotaan herkästi, ettei mahdollinen liikesalaisuus nauti liikesalaisuuden suojaa.

Tosiasiallinen salassapito ei kuitenkaan missään nimessä tarkoita sitä, että tiedon olisi pysyttävä vain ja ainoastaan ”omistajan” hallussa. Salaisen tiedon luovuttaminen yhteistyökumppaneille tai muille yhtiön työntekijöille on yleistä, eikä siitä seuraa liikesalaisuudesta luopumista.⁷¹ Tästä huolimatta on kuitenkin huolehdittava riittävästä suojoituksesta, jotta tieto pysyy edelleen salassa ja näin ollen myöskin liikesalaisuutena.

Rikoslain esitöissä on nimenomaisesti todettu tiedon salaisuusasteen määreen olevan suhteellista. Yleisesti tunnettu seikka ei voi olla kenenkään liikesalaisuus. Ainoastaan poikkeuksellisesti jo julkistettu tieto voi olla liikesalaisuus.⁷² Olennainen seikka on myös se, että tieto on sillä alalla, jonka arvioinnista on kyse, yleisesti tunnettu.⁷³ Yleisesti tunnetuksi voidaan katsoa myös tieto, joka on helposti selvitettävissä nk. *reverse engineering* -menetelmällä, vaikka yhtiö olisi kuitenkin pitänyt tuotetta koskevat tiedot tosiasiallisesti salassa.⁷⁴ Jos tieto ei ole yleisesti tunnettua, tulee tapauskohtaisesti harkita, onko tieto riittävän salaista kvalifioituakseen yrityssalaisuudeksi. Toisaalta on katsottu, että yrityssalaisuus voi muodostua sellaisenaan tunnettujen rakenneosien tai

---

⁷⁰ Vapaavuori 2016, s. 66.

⁷¹ Nyblin 2007, s. 233–234.

⁷² HE 66/1988, s. 93. Myös Rautio 2008, s. 831.

⁷³ Nyblin 1998, s. 18 ja alav. 27.

⁷⁴ Cohen – Gutterman 2001, s. 90.

osatoimintojen yhdistelystä tai yhteensovittamisesta toimivaksi koneeksi tai muuksi tuotteeksi.⁷⁵

SopMenL:n esitöissä liikesalaisuuden aste on kuitenkin määritelty hieman vaihtelevasti. Kyseisen lain piiriin kuuluvalta liikesalaisuudelta ei aina edellytetä, että tieto on ainoastaan pienen henkilöpiirin tiedossa. Yhtäläinen edellytys aiemman kanssa on kuitenkin, että liikesalaisuudeksi määriteltävän tiedon haltijan on osoitettava ainakin jonkinasteista aktiivisuutta liikesalaisuuden salassa pitämiseksi. Tämä velvoite voidaan täyttää esimerkiksi vaitiolovelvollisuuslausekkeella tai valvonnalla.⁷⁶

Rikoslain esitöiden mukaan sillä ei ole merkitystä, kuinka moni kilpailija tuntee liikesalaisuudeksi määritellyn tiedon. Tietoa voidaan edelleen siitä huolimatta pitää liikesalaisuutena. Tämä edellyttää kuitenkin, että olisi edelleen tiedonhaltijan edun mukaista estää tiedon välittyminen esimerkiksi pahimmalle kilpailijalleen, joka sitä ei vielä syystä tai toisesta tunne.⁷⁷ Arvioinnissa ei siis ole ratkaisevaa se, kuinka moni tiedon tuntee, vaan se ketkä tiedon tuntevat.⁷⁸ Liikesalaisuuden tuntevien määrä pitää olla silti rajattu ja yksilöitävissä.⁷⁹

Koska oikeuden ratkaisut, joissa on pohdittu liikesalaisuuden määritelmää ovat harvinaisia, olen käyttänyt liikesalaisuuden kriteerien määrittelyssä pitkälti asiaa käsittelevien lakien esitöitä ja niistä tehtyjä kirjoituksia. On kuitenkin nostettava esiin se seikka, että kyseiset lait ovat useita kymmeniä vuosia vanhoja ja liiketoiminnan harjoittaminen on tänä aikana muuttunut ulkoistamisen osalta merkittävästi.⁸⁰ Lisäksi yhtiön yrityssalaisuudet eivät useinkaan enää sijaitse fyysisesti yhtiön tiloissa, vaan erilaisissa pilvipalveluissa eri puolilla maailmaa. Siten myös salassa pidettävä tieto on

---

⁷⁵ Vapaavuori 2016, s. 67. Castrén 1989, s. 63; Castrén 1999, s. 718; Castrén 2006, s. 904. Nyblin 2007, s. 244. Stim – Fishman 2001, s. 1/3.

⁷⁶ HE 114/1978, s. 14.

⁷⁷ HE 66/1988, s. 93.

⁷⁸ Castrén 1990, s. 15.

⁷⁹ Nyblin 1998, s. 16 ja alav. 17.

⁸⁰ Vapaavuori 2016, s. 67.

levinnyt verkostoituneessa yhteiskunnassa huomattavan laajalle piirille. Tarve säilyttää tieto yrityssalaisuutena ei ole kuitenkaan kadonnut minnekään – pikemminkin päinvastoin.⁸¹ Tärkein ja monesti myös helpoin tapa taata tosiasiallisen salassapidon kriteerin täyttyminen on riittävän kattavat sopimusjärjestelyt.⁸²

Vapaavuoren mukaan oikeuskäytännössä on katsottu, että harkittaessa tiedon tosiasiallisen suojaamisen tasoa on kiinnitettävä huomiota kyseessä olevan toimialan tyypillisiin ja tavanomaisiin yhteistoimintamuotoihin, jotka ovat välttämättömiä liiketoiminnan harjoittamiselle ja jotka edellyttävät salaiseksi tarkoitettun tiedon jakamista yhteistyökumppanien kesken.⁸³ Tästä hänen mukaan seuraa se, ettei ole mahdollista antaa yksiselitteisiä sääntöjä siitä, millainen tieto voidaan katsoa missäkin tilanteessa salaiseksi.

Se millaisesti tiedosta on kyse vaikuttaa paljon siihen, kuinka salaisena tietoa voidaan pitää. Toisin sanoen se millä tavalla tieto on tunnettu relevanteilla markkinoilla toimivien eri tahojen piirissä ja millä tavalla tieto on esimerkiksi tullut tunnetuksi muun muassa lisensoinnin myötä.⁸⁴ Nämä kaikki vaikuttavat siihen, millaisia intressejä yrityksellä on tietojen salassa pitämiseen ja millä tavalla salassapito todellisuudessa on mahdollista toteuttaa. Vaasan hovioikeus on tuomiossaan arvioinut seikkoja, jotka voivat vaikuttaa arviointiin. Erityisesti vallitseva kilpailutilanne ja tiedon merkitys kilpailun näkökulmasta on tällöin yksi keskeinen arviointiperuste. Liikesalaisuus sekä yleisen teknisen tietämyksen ja markkinoilla olevien osien perusteella selvitettävissä olevat tiedot, jotka eivät tule suojatuiksi liikesalaisuuksina, ovat siten varsin suhteellisia käsitteitä.⁸⁵

Lienee turvallista ainakin todeta, että vaadittava suojauksen taso on riippuvainen tiedon salaisuuden asteesta. Huippusalaisia tietoja tulisi suojata aktiivisemmin kuin tavanomaisempia liikesalaisuuksia.

---

⁸¹ Vapaavuori 2016, s. 68.

⁸² Vapaavuori 2016, s. 68.

⁸³ Vapaavuori 2016, s. 68.

⁸⁴ Vapaavuori 2016, 2. 69.

⁸⁵ Vaasan HO 25.5.2004, dnro R 03/1074.

Ulkomaisessa kirjallisuudessa on pohdittu lisäksi liikesalaisuuden suojan piiriin kuuluvan tiedon paljastamista internetissä. Kysymyksenä on ollut menettääkö liikesalaisuus suojansa välittömästi ja pysyvästi, mikäli se syystä tai toisesta joutuu internetiin kaikkien saataville. Useasti vastaus on myönteinen, varsinkin silloin, jos käytännössä katsoen useat ihmiset ovat tutustuneet tietoon. Tilanne on hieman eri, jos tieto on julkistettu internetissä vahingossa tai jonkin väärinkäytöksen seurauksena. Tällöin liikesalaisuuden haltijan olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin tiedon poistamiseksi.⁸⁶

Yhdysvalloissa on annettu tuomio koskien skientologiain pyhien tekstien vuotamista internetiin. Tuomio kuvaa hyvin sitä, kuinka liikesalaisuuden suoja voi menettää siitä syystä, että tiedosta tulee julkista sen päätyessä internetiin. Sen mukaan, kun tieto kerran on levinnyt internetiin on sen poistaminen käytännössä katsoen mahdotonta toteuttaa tehokkaasti

”Once a trade secret is posted on the Internet, it is effectively part of the public domain, impossible to retrieve – – The party who merely downloads Internet information cannot be liable for misappropriation because there is no misconduct involved in interacting with the Internet.”⁸⁷

Liikesalaisuuden ”pelastamistoimien” merkityksestä ei voida Suomessakaan antaa mitään yleispätevää ohjetta, sillä tällaista asiaa ei ole ainakaan toistaiseksi käsitelty suomalaisissa tuomioistuimissa. Jos tieto on tullut vahingossa tai väärinkäytösten vuoksi yleisesti saataville, on liikesalaisuuden haltijan kuitenkin syytä yrittää kaikin mahdollisin keinoin, jotka hänellä on käytössään saada palautettua tieto ”salaiseksi” ja lisäksi informoida sen tietoon saaneita salassapidosta. Näin liikesalaisuuden haltija säilyttää mahdollisuuden katsoa tiedon edelleen olevan liikesalaisuutta.⁸⁸ Tapausta ei

---

⁸⁶ Kahnke – Beall 2001.

⁸⁷ *Religious Technology Center v. Lerma*, 897 F. Supp. 260 (E.D. Va. 1995).

⁸⁸ Vapaavuori 2016, s. 70.

voida soveltaa suoraan suomalaiseen sääntelyyn. Kuitenkin mikäli täysin vastaava tapaus olisi ratkaistavana Suomessa, voisi tuomisota saada tulkinta-apua, kunhan liikesalaisuusdirektiivi on saatu implementoitua.

2.3 Lainsäädäntö muissa maissa

2.3.1 Ruotsi

Ruotsi oli ainoa EU:n jäsenvaltioista, joilla oli oma erillinen liikesalaisuuksien suojaava koskeva laki, ennen kuin liikesalaisuusdirektiivi annettiin.⁸⁹ Laissa säädetään muun muassa liikesalaisuuden määritelmästä, rikosoikeudellisista sanktioista, vahingonkorvauksesta sekä turvaamis- ja korjaamistoimenpiteistä. Ennen tätä lakia liikesalaisuudet oli määritelty laista vilpillisestä kilpailusta, joka oli vuodelta 1931.⁹⁰

Niin ikään ruotsissa asetettiin työryhmä selvittämään liikesalaisuusdirektiivistä aiheutuvia muutostarpeita. Antamassaan mietinnössä⁹¹ työryhmä esitti liikesalaisuuslain korvaamista uudella lailla ja lisäksi muutoksia muutamiin muihin lakeihin.

Mietinnössä ehdotettiin voimassa olevan lain mukaista liikesalaisuuden määritelmää muutettavaksi vastaamaan tarkemmin direktiivin mukaista määritelmää. Lisäksi ehdotettiin, että laissa todettaisiin, ettei rikoksen tai muun vakavan epäkohdan sisältävä tieto voisi olla liikesalaisuus. Laissa todettaisiin myös, ettei työntekijän henkilökohdataista kokemusta ja taitoja pidettäisi liikesalaisuutena. Liikesalaisuuden hankkimista, käyttämistä ja ilmaisemista ehdotettiin laajennettavaksi sisältämään myös loukkaavien tavaroiden maahantuonnin ja viennin sekä säilyttämisen hyötymistarkoituksessa. Näiden osalta ei edellytettäisi tahallisuutta tai huolimattomuutta vaan riittävää olisi, että ne tapahtuisivat ilman haltijan suostumusta.⁹²

---

⁸⁹ Lag (1990: 409) om skydd för företagshemligheter.

⁹⁰ Lag (1931:152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens.

⁹¹ SOU 2017:45.

⁹² HE 49/2018, s. 47.

2.3.2 Tanska

Tanskassa puolestaan liikesalaisuuksia suojataan pääsääntöisesti rikoslain⁹³ avulla, kuten Suomessakin. Myös Tanskan markkinointilaissa⁹⁴ on ollut säännöksiä liikesalaisuuksien suojasta. Suomen tapaan liikesalaisuuksia voidaan suojata sekä rikosoikeudellisin että siviilioikeudellisin keinoin. Sääntely on täyttänyt myös TRIPS-sopimuksen asettamat velvoitteet.

Tanskan nykyiseen lainsäädäntöön ei sisälly liikesalaisuuden määritelmää, vaan käsitteen sisältö on määritetty oikeuskäytännön kautta sellaiseksi, että se täyttää myös TRIPS-sopimuksen velvoitteet. Tanskan markkinointilain tarkoittamana liikesalaisuutena pidetään muun muassa teknisiä tai taloudellisia salaisuuksia. Ainoastaan erityinen ja konkreettinen tieto on suojattua. Tieto voidaan luokitella liikesalaisuudeksi vain, jos kyseessä olevalla tiedolla on yritykselle erityistä merkitystä ja ainoastaan rajoitetulla määrällä yrityksen työntekijöitä on pääsy tietoon. Liikesalaisuuksia ei pidetä osana immateriaalioikeuksia ja täytäntöönpanodirektiivi ei näin ollen sovellu liikesalaisuuksien suojaan. Rikoslain liikesalaisuuden käsitettä tulkitaan yhdenmukaisesti markkinointilaissa käytetyn käsitteen kanssa.

Tanskassa esitetään säädettäväksi uusi laki liikesalaisuuksien suojasta, Lov om forretningshemmeligheder. Uuteen lakiin sisällytettäisiin nykyiseen markkinointilakiin sisältyvä liikesalaisuuksien suoja koskeva sääntely sekä tarpeellinen sääntely liikesalaisuusdirektiivin täytäntöön panemiseksi Tanskassa. Kyseistä lakiehdotusta koskeva hallituksen esitys on annettu eduskuntaan tammikuussa 2018 (Lovforslag nr. L 125, Forslag til Lov om forretningshemmeligheder).⁹⁵ Tilanne Tanskassa on siis kaiken kaikkiaan hyvin samankaltainen kuin Suomessa tällä hetkellä.

---

⁹³ Bekendtgørelse af straffeloven (Straffeloven), LBK nr 977 af 09/08/2017.

⁹⁴ Lov om markedsføring (Markedsføringsloven), LOV nr 426 af 03/05/2017.

⁹⁵ HE 49/2018, s. 48 – 49.

2.3.3 Norja

Liikesalaisuuksien suojasta säädetään Norjassa pääasiallisesti rikoslaissa⁹⁶ ja markkinoitilaissa⁹⁷. Liikesalaisuuksia on näin ollen mahdollista suojata sekä siviilioikeudellisin että rikosoikeudellisin oikeussuojakeinoin.

Norjalaisessa lainsäädännössä ei ole lainkaan liikesalaisuuden määritelmää. Oikeuskäytännön myötä liikesalaisuutena pidetään tietoa, joka täyttää seuraavat edellytykset: 1) Tiedon on oltava yritykselle erityistä eli tieto ei voi olla yleisesti tunnettua tai niiden henkilöiden helposti saatavilla, jotka yleensä käsittelevät kyseisenlaista tietoa. 2) Tiedolla on oltava taloudellista arvoa ja 3) yrityksen on pitänyt ryhtyä ennakkolisiin toimenpiteisiin tiedon pitämiseksi salassa.

Myöskin Norjassa on alettu valmistella liikesalaisuusdirektiivin tuomia muutoksia.⁹⁸

2.3.4 Viro

Myöskin Viron nykyinen tilanne on samankaltainen Suomen kanssa. Myös virossa liikesalaisuuksien suoja on hajautettu useaan eri lakiin. Säännöksiä löytyy ainakin kilpailulaista,⁹⁹ kauppalaista,¹⁰⁰ työsopimuslaista,¹⁰¹ ja rikoslaista.¹⁰² Liikesalaisuuksia voidaan Virossa suojata siis niin siviilioikeudellisin kuin rikosoikeudellisin keinoin.

Viron lainsäädäntöön ei ole otettu liikesalaisuuden määritelmää. Kilpailulaki sisältää kuitenkin joitakin tietoja, joita on pidettävä liikesalaisuuksina. Viron korkein oikeus on kuitenkin ratkaisuihissaan todennut, että näiden säännösten lisäksi TRIPS-sopimuksen 39.2 artiklan määritelmää voidaan käyttää apuna liikesalaisuuksia määriteltäessä.

---

⁹⁶ Lov om straff, LOV-2005-05-20-28.

⁹⁷ Lov om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. markedsføringsloven, LOV 2009-01-09-2.

⁹⁸ HE 49/2018 vp, s. 49.

⁹⁹ Konkurentsiseadus 2001.

¹⁰⁰ Äriseadustik 1995.

¹⁰¹ Töölepingu seadus 2009.

¹⁰² Karistusseadustik 2002.

Liikesalaisuuksien suojaa koskevassa sääntelyssä erotetaan tilanteet sen mukaisesti, onko kyseessä sopimussuhteen ulkopuolinen liikesalaisuuden loukkaus vai perustuuko salassapitovelvoite sopimukseen. Rikoslain mukaan liikesalaisuuden oikeudeton ilmaisu tai käyttö on rangaistavaa silloin, kun salaisuutta väärinkäyttäne on saanut siitä tiedon ammatti- tai virkavelvollisuutensa kautta, ja teko tehtiin kaupallisessa tai vahingoittamistarkoituksessa. Rikosvastuuta ei synny, jos henkilö on saanut liikesalaisuuden vilpittömässä mielessä. Tällöin siviilioikeudelliset suoja-keinot voivat kuitenkin tulla kyseeseen.

Viron työsopimuslaki suojaa liikesalaisuudet työsuhteen aikana. Työntekijä on velvollinen olemaan ilmaisematta seikkoja, joita työnantajalla on oikeutettu intressi pitää salassa ja joista työntekijä on tullut tietoiseksi suorittaessaan työvelvollisuuksiaan työsopimuksen voimassaoloaikana.¹⁰³

2.4 Liikesalaisuuden määritelmä liikesalaisuusdirektiivin mukaan

Liikesalaisuusdirektiivin 2 artiklassa on määritelty mitä liikesalaisuudella tarkoitetaan:

1) 'liikesalaisuudella' tietoa, joka täyttää kaikki seuraavat vaatimukset:

a) se on salaista siinä mielessä, että se ei ole kokonaisuudessaan tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä sellaiseen henkilöpiiriin kuuluvien henkilöiden, jotka yleensä käsittelevät tällaisia tietoja, yleisesti tiedossa tai helposti saatavissa;

b) sillä on kaupallista arvoa, koska se on salaista;

c) henkilö, jolla on tieto laillisesti hallussaan, on ryhtynyt vallitsevissa olosuhteissa kohtuullisiksi katsottaviin toimenpiteisiin sen pitämiseksi salaisena;

---

¹⁰³ HE 49/2018 vp, s. 49 – 50.

Direktiivin määritelmä siis sisältää kaikki kolme liikesalaisuuden kriteeriä, salassapitotahdon, salassapitointressin ja tosiasiallisen salassapidon. Ensikatsomalla vaikuttaisi, että kriteerit ovat täysin samat kuin kansallisessakin sääntelyssä tälläkin hetkellä. Direktiivi määritelmien taustalla on kuitenkin tutkimuksia, oikeuskäytäntö ja vertailua ulkomaisesta oikeuskäytännöstä. Näin ollen mitä kullakin kriteerillä tarkoitetaan voidaan johtaa näistä perusteista. Edellä esitin, mitä liikesalaisuuden kriteerit tarkoittavat tällä hetkellä kansallisen sääntelyn näkökulmasta. Vastaavalla tavalla pyrin nyt selvittämään mitä kullakin kriteerillä tarkoitetaan Euroopan unionin sääntelyn tasolla ja sitä myöten myös jatkossa kansallisessa sääntelyssä.

2.4.1 Salassapitovaatimus

Ensimmäisen kohdan mukaan liikesalaisuus on salaista siinä mielessä, että se ei ole kokonaisuudessaan tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä sellaiseen henkilöpiiriin kuuluvien henkilöiden, jotka yleensä käsittelevät tällaisia tietoja, yleisesti tiedossa tai helposti saatavissa. Ensimmäiselle kohdalle voidaan siis asettaa kaksi vaatimusta. Ensinnäkin liikesalaisuus on tieto kokonaisuudesta, siitä miten tietyt osat liittyvät toisiinsa ja näin muodostavat kokonaisuuden tai eri kokoonpanojen yhdistelmästä. Toisekseen tämä tieto ei saa olla yleisesti tiedossa tai helposti saatavilla sellaiselle henkilölle, joka yleensä käsittelee ko. tietoja.¹⁰⁴

Esimerkkinä ensimmäisestä osasta voisi mainita listan asiakkaista¹⁰⁵ tai yksityiskohdaiset ohjeet erikoisoluentekeprosessista.¹⁰⁶ Oluen tekeminen sinällään on varmasti kaikkien sen alan ihmisten yleisesti tiedossa oleva tieto. Tilanne sen sijaan, jossa tiedot eivät ole helposti saatavilla olisi tilanne, jossa ainoastaan tietty osasto tietää kuinka

---

¹⁰⁴ Sosnova 2016, s. 51.

¹⁰⁵ Jager 2015, § 3:3.

¹⁰⁶ Sosnova 2016, s. 51.

prosessi etenee tietystä pisteestä eteenpäin, tai jopa tieto on ainoastaan yhdelle henkilöllä.¹⁰⁷ Salassapidon ei kuitenkaan tarvitse olla täydellistä.¹⁰⁸ Riittävää sen sijaan olisi se, että tiedon hankkiminen olisi vaikeaa ja aikaa vievää sekä kallista¹⁰⁹, kuitenkin mikäli henkilö, joka on kiinnostunut tiedosta voisi saada tiedon haltuunsa ilman suu-remppia uhrauksia, tieto katsottaisiin julkiseksi eikä sitä voitaisi pitää liikesalaisuutena.¹¹⁰

Toisen kohdan perusteella tieto tulisi olla ainoastaan sellaisten henkilöiden hallussa, joiden tehtäviin kuuluu normaalistikin työskennellä vastaavan salassapidettävän tiedon kanssa. Olut esimerkin mukaisesti normaali prosessi on luonnollisesti jokaisen sitä tekevän hallussa. Aiheeseen liittyvä tieto tulisi siis olla näiden henkilöiden hallussa, eikä sellaisten henkilöiden, joilla ei normaalisti ole asian kanssa mitään tekemistä.¹¹¹

2.4.2 Kaupallinen arvo

Toisen kohdan mukaan liikesalaisuudella on kaupallista arvoa siitä syystä, että se on salaista. Kaupallisen arvon määritelmää on pyritty tarkentamaan jakamalla se niin, että kyseessä on joko todellinen tai potentiaalinen arvo.¹¹² Tämä täsmennys on peräisin Yhdysvaltojen oikeudesta, jossa jaottelu on tavanomainen.¹¹³ Näin ollen tiedon arvon on riiputtava suoraan sen salaisuuden asteesta. Toisin sanoen, mitä useamman henkilön tietoon liikesalaisuus tulee, sitä vähemmän sillä on arvoa.¹¹⁴ Asiaa voi selventää

---

¹⁰⁷ Sosnova 2016, s. 51. Vapaa käänös, alkuperäinen teksti: Information that is “not readily accessible” could occur in a case where a beer manufacturing method is not only readily accessible to competitors, but also accessible to the employees of different departments (e.g. the information is not known only to specific employees of the beer brewing department or to the brew master alone).

¹⁰⁸ Czrapacka 2008. Sosnova 2016, s. 51.

¹⁰⁹ Czrapacka 2008. Sosnova 2016, s. 51.

¹¹⁰ Sosnova 2016, s. 51. Alkepräinen sanamuoto: ”the information without a great deal of sacrifice, the matter is public and cannot be considered a trade secret.

¹¹¹ Sosnova 2016, s. 51.

¹¹² Sosnova 2016, s. 52. ”actual or potential”

¹¹³ ”A Trade Secret is any information that can be used in the operation of a business or other enterprise and that is sufficiently valuable and secret to afford an actual or potential economic advantage over others.” Restatement of Unfair Competition § 39.

¹¹⁴ Sosnova 2016, s. 52.

esimerkillä: Markkinointikampanjalla voi olla potentiaalisesti erittäin suuri kaupallinen vaikutus markkinoilla, jotka ovat keskittyneet ja joilla on useita kilpailijoita. Näin ollen, mikäli tieto markkinointikampanjasta tai uudesta tuotteesta vuoraa kilpailijalle, kampanjan arvo vähenee merkittävästi ja jos tieto julkistetaan, tulee siitä täysin arvotonta.

2.4.3 Kohtuulliset toimenpiteet

Kolmannen kohdan mukaan henkilö, jolla on tieto laillisesti hallussaan, on ryhtynyt vallitsevissa olosuhteissa kohtuullisiksi katsottaviin toimenpiteisiin sen pitämiseksi salaisena. Tämäkin kohta voidaan jakaa kahteen eri edellytykseen, joiden on täyttyvä. Ensinnäkin on ryhdyttävä kohtuullisiin toimenpiteisiin tiedon salassapitämiseksi ja toisekseen henkilöllä on tieto laillisesti hallussaan.

Helppoja tapoja kohtuullisten toimenpiteiden osoittamiseen ovat salassapitosopimukset ja muut sopimukset joilla joko suoraan tai välillisesti pyritään estämään tietojen tai kuvien yms. päätyminen esimerkiksi valmistustavat ulkopuolisille. Myös avaintyöntekijöille olisi syytä tehdä kilpailukielto sopimukset.¹¹⁵ Olisi myös tärkeää pitää dokumentit jotka sisältävät liikesalaisuuksia erillisessä paikassa. Näitä voivat olla kokonaan erilliset fyysiset tilat, palvelimet tai jopa pankkiholvit. Viimeistä tosin ei voida edellyttää kuin äärimmäisissä tapauksissa.¹¹⁶ Tällainen tilanne voisi perustellusti olla kässillä esimerkiksi Coca-Colan tapauksessa. Tietoa ainesosasta, joka antaa tuotteelle sen maun, pitää hallussaan ainoastaan kaksi henkilöä yhtiössä. Reseptiä säilytetään pankkiholvissa, joka voidaan avata ainoastaan yhtiön hallituksen päätöksellä. Toimenpiteet on siis suhteutettava tiedon salaisuuteen.

Toimenpiteiden riittävyyttä on arvioitu tapauksessa *Jostens v. National Computer Systems, Inc.* Tapauksessa kantaja ei huolehtinut riittävästä toimenpiteistä, vaikka tiedon itsessään oltaisiin voitua katsoa olevan liikesalaisuuden alaista.¹¹⁷

---

¹¹⁵ Sosnova 2016, s. 53.

¹¹⁶ Sosnova 2016, s. 53.

¹¹⁷ Sosnova 2016, s. 53.

”but [plaintiff] had allowed tours of its plant, approved publication of an article describing the system, and failed to identify . . . [the] crucial elements of the potential secret. The Court compared this behavior with various forms of reasonable efforts, such as protecting sensitive information with passwords and explaining to employees which items are important secrets.”¹¹⁸

Puolestaan tapauksessa *duPont v. Christopher*:

”[plaintiff] had apparently not identified with any degree of clarity what parts of visible construction were secret. ”The comments to the UTSA notes that “efforts required to maintain secrecy are those reasonable under circumstances.”¹¹⁹

Muissakaan tapauksissa tuomioistuimet eivät Yhdysvalloissa ole edellyttäneet erityisen kalliita tai vaikeita tapoja liikesalaisuuksien suojaamiseksi. Lainsäädännönkin perusteella, liikesalaisuuden kohtuullinen käyttö, mukaan lukein valvottu tietojen luovuttamien työntekijöille ja lisenssinhaltijoille on suhteellisen salassapitovaatimuksen mukainen.¹²⁰

Kuten asia on liikesalaisuusdirektiivin perusteluissa ilmaistu, ”On tärkeää ottaa käyttöön yhtenäinen liikesalaisuuden määritelmä, jossa ei aseteta rajoituksia väärinkäytöltä suojattavalle kohteelle. Tällainen määritelmä olisi sen vuoksi laadittava siten, että se kattaa taitotiedon, liiketoimintatiedon ja teknologisen tiedon, kun on olemassa sekä oikeutettu intressi pitää ne luottamuksellisina että perusteltu luottamus siihen, että tällainen luottamuksellisuus säilytetään. Lisäksi tällaisella taitotiedolla tai tiedolla olisi oltava todellista tai mahdollista kaupallista arvoa. Taitotiedolla tai tiedolla olisi katsottava olevan kaupallista arvoa esimerkiksi silloin, kun sen luvaton hankinta, käyttö

---

¹¹⁸ *Jostens, Inc. v. Nat’l Computer Sys. Inc.*, 318 N.W.2d 691, 700 (Minn. 1982).

¹¹⁹ *E. I. du Pont de Nemours & Co. v. Christopher*, 431 F.2d 1012, 1970 U.S. App. LEX-IS 8091, 167 U.S.P.Q. (BNA) 1, 166 U.S.P.Q. (BNA) 421 (5th Cir. Tex. July 20, 1970)

¹²⁰ UTSA, § 1, cmt. 5.

tai ilmaiseminen todennäköisesti vahingoittaisi sen suhteen laillista määräysvaltaa käyttävän henkilön etuja siten, että se heikentää kyseisen henkilön tieteellistä ja teknistä suorituskyykyä, vahingoittaa hänen liiketoiminnallisia tai taloudellisia etujaan taikka heikentää hänen strategisia asemiaan tai kilpailukykyään. Liikesalaisuuden määritelmän ulkopuolelle jätetään vähäpätöiset tiedot sekä kokemus ja taidot, jotka työntekijät ovat hankkineet osana tavanomaista työskentelyään, ja sen ulkopuolelle jätetään myös tiedot, jotka ovat sellaiseen henkilöpiiriin kuuluvien henkilöiden, jotka yleensä käsittelevät tällaisia tietoja, yleisesti tiedossa olevia tai helposti saatavissa.”¹²¹

Liikesalaisuuden käsite pohjautuu Maailman kauppajärjestön perustamissopimukseen¹²² liittyvään sopimuksen teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista 39 artiklan 2 kohtaan.¹²³ Alun perin tässä sopimuksessa on määritelty edellä mainitut kolme liikesalaisuuden kriteeriä. Niin ikään myös käsite liikesalaisuuden haltija on alun perin määritelty TRIPS-sopimuksessa.¹²⁴ Sopimuksen mukaan luonnollisilla ja oikeushenkilöillä tulee olla mahdollisuus estää laillisesti heidän valvonnassaan olevan tiedon ilmaiseminen, hankkiminen tai käyttäminen ilman heidän lupaansa muiden toimesta tavalla, joka on vastoin rehellistä kaupallista käytäntöä. Direktiivin valmisteluasiakirjojen mukaan liikesalaisuuden haltijan käsitteessä olennainen elementti on tiedon laillisesti hallussa pitäminen. Näin ollen direktiivin mukaan sekä tiedon alkuperäinen omistaja että lisenssinsaaja voi puolustaa liikesalaisuutta.

Tutkimuksessa, jossa selvitettiin liikesalaisuusdirektiivin säätämisen tarpeellisuutta, on nimenomaisesti otettu vertailukohdaksi Yhdysvaltojen liikesalaisuuden suoja.¹²⁵ Tämä onkin luonnollista sillä, TRIPS-sopimuksen taustalla on suurelta osalta Yhdysvallat, ja heidän lainsäädäntönsä on tuonut vaikutteita TRIPS-sopimukseen. Sopimus puolestaan on ollut liikesalaisuusdirektiivin taustalla, joten lienee perusteltua väittää, että Yhdysvaltojen ja Euroopan unionin oikeudet yhdentyvät jossain määrin tällä alalla

---

¹²¹ Liikesalaisuusdirektiivi kohta 14.

¹²² SopS 5/1995.

¹²³ TRIPS-sopimus.

¹²⁴ TRIPS-sopimus.

¹²⁵ Final Study 2013.

toisiaan. Näin ollen jatkossa liikesalaisuuksia koskevia tulkintaohjeita voidaan hakea laajemmin niin Yhdysvalloista kuin muistakin Euroopan unionin jäsenvaltioista.

Koska kyseessä on kuitenkin direktiivi, eikä asetus, on kunkin jäsenvaltion velvollisuutena säätää voimaan laki, tai muulla tapaa implementoida direktiivi, joka takaa direktiivissä asetettujen vähimmäiskriteerien täyttymisen. Suomessa liikesalaisuuksien suojan on hyvä.¹²⁶ Direktiivi koskee ainoastaan siviilioikeudellisia suojakeinoja. Rikosoikeudellinen suojajärjestelmä on tällä hetkellä suomessa toimiva, eikä siihen näin ollen ole tulossa mitään muutoksia. Direktiivi kuitenkin edellyttää, että direktiivin mukainen liikesalaisuuksien määritelmä sisällytetään kansalliseen lainsäädäntöön. Tällä hetkellä kansalliseen lainsäädäntöön ei sisälly liikesalaisuuden määritelmää. Eri laeissa, joissa säädetään liikesalaisuuksien suojasta, käytetään lisäksi eri käsitteitä: liike- ja ammattisalaisuus, ammatti- ja liikesalaisuus, liikesalaisuus ja yrityssalaisuus. Yrityssalaisuus on määritelty rikoslain 30 luvun 11 §:ssä. Yrityssalaisuuden määritelmässä kuitenkin viitataan liikesalaisuuteen. Näin ollen Suomi on siis saamassa vihdoin yhtenäisen liikesalaisuuden määritelmän.

---

¹²⁶ HE 49/2018, s. 33.

3. Salassapitosopimukset

Liikesalaisuusdirektiivi ja sen pohjalta ehdotettu liikesalaisuuslaki koskevat ainoastaan siviilioikeudellisia asioita ja suojakeinoja.¹²⁷ Näin ollen, jotta siviilioikeudelliset suojakeinot voivat tulla kyseeseen osapuolten välillä, on pystyttävä osoittamaan, että he ovat sitoutuneet jollain tapaa velvoitteisiin, tässä tapauksessa liikesalaisuuksien salassapitoon. Näin ollen liikesalaisuuslain useat oikeuskeinot tulevat mahdollisiksi vasta silloin, kun osapuolten välille on vahvistettu sopimussuhde.¹²⁸ Vapaavuoren mukaan salassapitosopimus ei ole ainut tapa sitoutua salassapitoon, muita tapoja voivat olla pelkästään salassapitolausekkeet tai jopa vain vakiintunut tapa alalla.

Salassapitosopimukset ovat olleet varsin yleisiä erityisesti liikesuhteissa. Liikekumppanit ovat tehneet salassapitosopimuksen jo mahdollisesti ennen pääsopimusta tai pääsopimusneuvottelujen yhteydessä.¹²⁹ Tämä on johtunut ennen kaikkea siitä, että nykyisen oikeustilan tarjoama suoja on koettu puutteelliseksi.¹³⁰ Huhtamäki on myös todennut, että sopimukseen perustuvilla vaatimuksilla on hänen mukaansa paremmat mahdollisuudet menestyä kuin vaatimuksilla, jotka ovat perustuneet puhtaasti laissa todettuihin liikesalaisuuksien suojaan.¹³¹ Koska liikesalaisuuksien suoja on jo nykyisellään täsmennetty ja parannettu salassapitosopimuksin, ja jatkossa liikesalaisuuslain soveltamisen edellytys on sitoutuminen salassapitoon, käsittelen salassapitosopimuksia seuraavasti yleisellä tasolla esitellen keskeiset periaatteet. Liikesalaisuusdirektiivin eikä liikesalaisuuslain kummankaan ei ole tarkoitus tuoda muutoksia siihen, kuinka salassapitosopimuksia solmitaan. Jo direktiiviehdotusta annettaessa IPR University Center antoi lausunnon, jonka mukaan direktiivillä ei voida vaikuttaa osapuolten välisiin, liikesalaisuuksien suoja koskeviin sopimuksiin siitä syystä, että näiden sopimusten merkitys yrityksille on keskeinen.¹³²

---

¹²⁷ HE 49/2018, s. 1.

¹²⁸ Vapaavuori 2016, s. 208.

¹²⁹ HE 49/2018, s. 33.

¹³⁰ Vapaavuori 2016, s. 147.

¹³¹ Huhtamäki 2014, s. 234.

¹³² IPR University Center lausunto 24.1.2014, s. 3.

3.1 Yleistä salassapitosopimuksista

Liike-elämän piirissä tietoyhteiskunnan kehittyminen viimeisten vuosikymmenten aikana on aiheuttanut salassapitosopimusten merkittävän lisääntymisen. Lähestulkoon mihin tahansa vähänkään merkitystä omaavaan liikesuhteeseen ryhdyttäessä on osapuolilla tapana vaatia toisiaan sitoutumaan jonkinlaisiin salassapitovelvoitteisiin. Se tehdäänkö tämä erinäisellä salassapitosopimuksella vai pelkästään salassapitolausekkeella toisen sopimuksen sisällä vaihtelee luonnollisesti paljon. Lainsäädäntö on toistaiseksi hieman laahannut kehityksen perässä mutta uuden sääntelyn myötä tähän vaikuttaisi olevan tulossa muutos parempaan.¹³³ Tässä kappaleessa keskityn salassapitosopimukseen nimenomaisesti liikesuhteessa, tarkemmin määriteltynä kahden tai useamman yrityksen omistajan tai osakkaan välillä.

Koska salassapitosopimukset ovat vapaaehtoinen instrumentti kuuluvat ne täysin sopimusvapauden piiriin. Osapuolet voivat täysin vapaasti laajentaa taikka supistaa luotamuksellisen tiedon suoja. Osapuolet voivat myös itse määritellä mikä kaikki tieto määritellään liikesalaisuudeksi. Myöskin keinot, joilla tiedot pyritään pitämään salassa ovat osapuolten vapaasti valittavissa. Näistä syistä johtuen sopimuksen muotoiluun on käytettävä erityistä huolellisuutta. Salassapitosopimuksesta saadaankin suurin hyöty ennaltaehkäisevänä sopimuksena. Sopimus korostaa tietoa luovuttavan osapuolen salassapitotahtoa ja salassapidon tärkeyttä sekä osoittaa tämän huolehtivan liikesalaisuuden säilymisen edellytyksenä olevasta tosiasiallisesta salassapidosta. Salassapitosopimus vaikuttaa siten merkittävällä tavalla sekä tietoa luovuttavan että tietoa vastaanottavan osapuolen tuleviin immateriaalioikeuksiin ja liiketoimintamahdollisuuksiin.¹³⁴

Osapuolet ovat saattaneet sopia salassapidosta jo keskinäisessään sopimuksessa. On kuitenkin yleistä, että joko sopimusta ei ole lainkaan tehty tai salassapitosopimus tehdään osana muuta sopimusta ainoastaan salassapitolausekkeella. Salassapitosopimus olisi kuitenkin solmittava jossain muodossa, sillä tämä mahdollistaa sen, että muut

---

¹³³ Vapaavuori 2016, s. 203.

¹³⁴ Hoffman P. 1996, s. 330.

osapuolet ovat oikeutettuja vaatimaan sopimusperusteista korvausta. Sopimusperusteisen korvauksen vaatiminen on huomattavasti helpompaa verrattuna tilanteeseen, jossa korvausta vaadittaisiin täysin ilman sopimussuhdetta pelkän vahingonkorvauslain nojalla.¹³⁵

Yhtiöllä, jolla on hallussaan liikesalaisuuksia, on erityisesti kaksi hyvää syytä salassapitosopimusten tekemiseen. Ensinnäkin yhtiö suojaa näin sen hallussa olevat omat tai toisen yhtiön liikesalaisuudet. Toisekseen näin yhtiö huolehtii tietojen liikesalaisuusluonteen aseman säilymisestä pitämällä huolen tosiasiallisesta salassapidosta. Näin tieto säilyttää liikesalaisuuden asemansa myös muissa yhteyksissä.¹³⁶ Näin toimiesaan yhtiö pystyy myös mahdollisessa loukkaustilanteessa osoittamaan, että yhtiö on tehnyt kaiken mitä voidaan pitää riittävänä tiedon salassa pitämiseksi.

Salassapitosopimuksen solmimisen myötä osapuolten välille vahvistetaan sopimussuhde, joka on helposti näytettävissä toteen. Tämän ansiosta toinen osapuoli on oikeutettu esittämään vaatimuksia jo pelkästään sopimuksen, eli käytännössä sopimuksen noudattamisvaatimuksen tai sopimusrikkomuksen perusteella. Sopimusperusteinen vastuu on käännettyyn todistustaakkaan perustuvaa vastuuta, tällöin osapuolen, jonka väitetään rikkoneen sopimusta, on osoitettava, että hänen menettelynsä on ollut sopimuksenmukaista. On myös huomattava, että useat liikesalaisuusdirektiivissä määritellyt oikeussuojakeinot voivat tulla sovellettavaksi vain silloin, kun on solmittu salassapitosopimus tai voidaan muutoin osoittaa osapuolen sitoutuneen salassapitovelvoitteeseen.¹³⁷ Tämä edellytys on otettu mukaan myös uuteen liikesalaisuuslakiin.¹³⁸

Sopimuksella voidaan väittää olevan myös preventiivistä merkitystä, sillä se korostaa salassapidon merkitystä ja asian tärkeyttä toiselle osapuolelle. Näin sopimus on omiaan ennakolta ehkäisemään mahdollisia tulevia loukkauksia. Sopimuksen tekeminen

---

¹³⁵ Vapaavuori 2016, s. 204.

¹³⁶ Nimmer 2004, § 3:37.

¹³⁷ Vapaavuori 2016, s. 208.

¹³⁸ HE 49/2018, s. 13.

myöskin osoittaa, että osapuolella on sopimuksessa määriteltyä tietoa koskeva salassapitotahto, joka on tärkeä osatekijä liikesalaisuuden suojan syntymisessä. Lisäksi sopimuksen tekeminen osoittaa sen, että liikesalaisuuden haltija on ryhtynyt tarvittaviin toimiin liikesalaisuuden pitämiseksi salassa ja tulee näin samalla huolehtineeksi tosiasiallisen salassapidon vaatimuksesta. Lisäksi liikesuhteessa on mahdollista sopia täsmällisesti salassa pidettävän tiedon käyttörajoituksista.¹³⁹

Salassapitosopimuksessa voidaan myös sopia toisin monista käsitteistä ja termeistä, joita liikesalaisuuksiin kuuluu. Näitä voidaan joko vaihtoehtoisesta laajentaa tai kaventaa. Ensinnäkin luottamuksellisen tiedon alaa voidaan täsmentää ja sen tarkoitus voidaan määritellä jokaiseen erikoistilanteeseenkin sopivaksi. Toisekseen voidaan pyrkiä täsmentämään osittain häilyvää rajanvetoa luottamuksellisen tiedon ja ammattitaidon tai kokemuksen välillä. Näin molemmilla osapuolilla on sama näkemys siitä, ettei kyseessä ole ammattitaitoon kuuluva asia. Kolmanneksen voidaan määritellä salassa pidettävän tiedon käyttötarkoitus ja näin ollen on helpompi osoittaa, mikäli tietoa on käytetty väärin. Neljänneksen voidaan sopia erilaisista velvoitteista, joista ei ole mainintaan liikesalaisuusdirektiivissä eikä liikesalaisuuslaissakaan. Näitä ovat esimerkiksi erilaiset varmentavat velvollisuudet ja menettelytavat loukkaustilanteiden varalle, velvollisuus sopia muiden tahojen kanssa vastaavista salassapitosopimuksista ja velvollisuudesta palauttaa tai tuhota tiedot, kun sopimussuhde päättyy.¹⁴⁰

Monesti merkittävän mahdollisuus on kuitenkin mahdollisuus sopia sopimussakosta. Mikäli sopimussakko sovitaan riittävän korkeaksi, on sillä merkittävä preventiivinen hyöty. Lisäksi sopimussakolla voidaan välttyä kokoaan riidanratkaisulta ja näin ollen monesti hyvin hankalista näyttövaatimuksista liittyen vahingon määrään.

Salassapitosopimuksesta ei kuitenkaan aina ole pelkkää hyötyä. Joissain tietyissä tapauksissa salassapitosopimuksen solmimisella voi olla haitallisiakin vaikutuksia. Tällainen tilanne voi olla erityisesti silloin käsillä, jos salassapitosopimuksessa sovitaan

---

¹³⁹ Vapaavuori 2016, s. 209.

¹⁴⁰ Vapaavuori 2016, s. 209.

syystä tai toisesta lakisääteistä suojaa kapeammasta suojasta siitä huolimatta, että salassapitovelvollisuus olisikin jo lakisääteisesti olemassa.¹⁴¹

3.2 Oikeudelliset peruskysymykset

Siitä huolimatta, että Suomi on liikesalaisuusdirektiivin myötä vihdoinkin saamassa oman liikesalaisuuslakinsa, ei tällä ole siitä huolimatta merkittäviä vaikutuksia siihen, kuinka salassapitosopimuksia solmitaan. Laki ei nimittäin tarjoa tästä säännöksiä.¹⁴² Näin ollen keskeiset periaatteet ovat yleiset sopimusoikeudelliset periaatteet.

Tärkein periaate on sopimusvapauden periaate, jonka mukaan osapuolet voivat lähtökohtaisesti keskenään sopia omista velvoitteistaan, tässä tapauksessa siis salassapitovelvoitteistaan ja rikkomisesta mahdollisesti sovitusta sanktioista. Yleensä siis osapuolten katsotaan olevan itse kaikkien kyvykkäimpiä huolehtimaan omista eduistaan, ja näin sopimus syntyy kummankin osapuolen intressien huolellisen yhteensovittamisen tuloksena. Sopimusvapautta voi kuitenkin rajoittaa pakottava lainsäädäntö. Salassapitosopimusten osalta tämä voi liittyä lähinnä kilpailuoikeudellisiin ja työoikeudellisiin kysymyksiin.¹⁴³ Työoikeudelliset asiat on kuitenkin täysin rajattu tämän tutkielman ulkopuolelle. Lisäksi sopimusvapautta voivat rajoittaa oikeustoimilain heikompi osapuolta suojaava sääntely kuten esimerkiksi kohtuullistaminen eli sovittelu.¹⁴⁴ Oikeustoimilain perusteella sopimus voidaan lisäksi julistaa pätemättömäksi, mikäli sopimus on saatu aikaiseksi joko, pakottamalla¹⁴⁵, petollisella viettelyllä¹⁴⁶, kiskomisella¹⁴⁷ tai kunnianvastaisella tai arvottomalla menettelyllä.¹⁴⁸ Nämä tilanteet ovat hyvin harvinaisia.

---

¹⁴¹ Vapaavuori 2016, s. 210.

¹⁴² HE 49/2018.

¹⁴³ Vapaavuori 2016, s. 211.

¹⁴⁴ OikTI 36 §.

¹⁴⁵ OikTI 28 §.

¹⁴⁶ OikTI 30 §.

¹⁴⁷ OikTI 31 §.

¹⁴⁸ OikTI 33 §.

Niin ikään myös sopimusten sovittelu liikesuhteissa on erittäin poikkeuksellinen toimenpide. Lähtökohtana on, että osapuolet vastaavat velvoitteistaan, joihin he ovat vapaasti sitoutuneet. Mikä sovittelu kuitenkin päädyttäisiin niin todennäköisimmin salassapitosopimusten osalta kyseessä olisi nk. alkuperäinen kohtuuttomuus.¹⁴⁹ Sovittelulla ei siis ole jälkikäteen mahdollista vaikuttaa sopimukseen sisältöön siitä syystä, että sopimusehtoihin ei ole perehdytty riittävästi. Oikeustoimilain esitöissä asia on ilmaistu seuraavasti ”Jos sopimuksen sisältöön rauhassa perehtyneet, taloudellisesti toisistaan riippumattomat ja vastuukykyiset sopimuspuolet tekevät sopimuksen, on vaadittava todella merkittävää tasapainottomuutta ennen kuin yleisen sovittelusäännöksen nojalla on aihetta puuttua sopimukseen.”¹⁵⁰

Sopimusvapauteen kuuluu olennaisena osana myös muotovapaus, toisin sanoen osapuolet voivat siis täysin vapaasti valita missä muodossa he sopimuksen tekevät. Salassapitosopimus voidaan siis tehdä kirjallisesti, joka on kaikista suotavin muoto, suullisesti tai jopa konkludenttisesti. Myös kaikkien näiden yhdistelmä on mahdollinen.¹⁵¹ Esimerkkinä konkludenttisesta tilanteesta voidaan mainita tilanne, jossa tietoa luovuttava osapuoli pyytää toista osapuolta sähköpostissa käsittelemään tietoa luottamuksellisesti. Tämä pyyntö liitetään usein sähköpostin allekirjoitukseksi. Tilanteessa ei varsinaisesti tehdä sopimusta ja voi olla, että toinen osapuoli ei kommentoi asiaan liittyen mitään. Joissain tilanteissa voidaan kuitenkin katsoa vastaanottajan reklamoimattomuuden ja muun toiminnan osoittavan, että hän on konkludenttisesti sitoutunut salassapitovelvoitteeseen.¹⁵²

Luonnollisesti kirjallinen muoto on kaikista suotavin jo pelkästään siitä syystä, että liikesalaisuuksien loukkaus on vaikeaa näyttää toteen, eikä sopimuksen toteennäyttämiseen liittyvät ongelmat ainakaan helpota liikesalaisuuden loukkauksen toteennäyttämistä.

---

¹⁴⁹ Vapaavuori 2016, s. 211.

¹⁵⁰ HE 247/1981, s. 14 – 15.

¹⁵¹ Hemmo 2003, s. 440.

¹⁵² Vapaavuori 2016, s. 212.

Lyhyesti voidaan mainita, että salassapitosopimuksen muuttamiseen pätevät periaatteet kuin sen solmimiseen. Sitä voidaan siis osapuolten välillä vapaasti muuttaa ilman mitään muutovaatimuksia.

Liikesopimusten osapuolilla on toisiaan kohtaan myös lojaliteettivelvollisuus. Salassapitovelvollisuuden sisällyttäminen luottamuksellisiin liikesuhteisiin jo pelkästään lojaliteettivelvollisuuden nojalla on kuitenkin vielä keskustelun alainen asia.¹⁵³ Ainakin Hemmo on esittänyt kannanoton, että voidaan pitää mahdollisena luottamuksellisen liikesuhteen aiheuttavan myöskin salassapitovelvollisuuden mutta tämä tulisi rajata ainoastaan tilanteisiin, joissa vaatimuksille ei löydy muuta täsmällisempää perustaa.¹⁵⁴ Vapaavuori on osittain samalla kannalla, hänen mukaansa voitaneen katsoa, että lojaliteettivelvollisuus olisi salassapitovelvollisuuden olemassaoloa puoltava (lisä)peruste luottamuksellisessa sopimussuhteessa, mikäli salassapitovelvollisuus ei ilmene muutoin sopimuksesta tai ole voimassa jo lakisääteisesti. Toisaalta voidaan väittää, että nimenomaisen salassapitoehdon tarkoituksellinen poisjättäminen sopimuksesta osoittaa, etteivät osapuolet ole tahtoneet salassapitovelvollisuutta sopimukseen.¹⁵⁵

Joillakin hyvin erikoislaatuilla aloilla voidaan pitää vakiintuneena käytäntönä, että salassapitovelvollisuus sitoo osapuolia vaikkei siitä olisi nimenomaisesti mitään sovittukaan.¹⁵⁶ Tämä kanta on vahvistettu myös kansainvälisesti, esimerkiksi kanadalaisessa oikeuskäytännössä on katsottu, että alan yleinen käytäntö voi edellyttää tiedon salassapitoa, vaikka siitä ei olisikaan erikseen sovittu.¹⁵⁷

---

¹⁵³ Vapaavuori 2016, s. 212.

¹⁵⁴ Hemmo 2003, s. 55.

¹⁵⁵ Vapaavuori 2016, s. 213 – 214.

¹⁵⁶ Oesch – Sunila 2014, s. 74.

¹⁵⁷ Hemmo 1999, s. 84.

Tietyt perustuslain takaamat vapaudet voivat osittain rajoittaa salassapitovelvoitteen sisältöä.¹⁵⁸ Näistä voi esimerkkeinä mainita ainakin sananvapauden¹⁵⁹ ja elinkeinonvapauden¹⁶⁰. Hemmo kuitenkin painottaa, että salassapitoehto tai -sopimus ei voi pelkästään näiden perusoikeuksien takia olla täysin kielletty instrumentti.¹⁶¹ Vapaavuori huomauttaa lisäksi, että myös pelkkä työsopimus rajoittaa sananvapautta, liikkumisvapautta ja elinkeinonvapautta työsuhteen aikana, näin ollen perusoikeuksilla perustelu ei ole kovin kestävä.¹⁶² On kuitenkin myös selvää, ettei pelkällä salassapidolla ole yhtä vahvaa perusoikeudellista elementtiä kuin kilpailukiellolla.¹⁶³ Tästä osoituksena on esimerkiksi työsopimuslain sääntely, salassapitosopimuksen solmimisesta ei ole nähty tarpeelliseksi säätää erillisiä rajoitteita kun taas kilpailukiellon sallittavuus on sidottu tarkasti rajattuihin edellytyksiin.¹⁶⁴ Kilpailukiellon ja salassapidon välistä suhdetta tarkastelen kuitenkin tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

Niin ikään salassapitosopimuksia tulkitaan aivan kuten muitakin sopimuksia. Tulkin-takysymyksiin ei kuitenkaan tässä tutkielmassa syvennyttä sen tarkemmin vaan esitellen ainoastaan tulkinnalliset peruskysymykset ja periaatteet.

Sopimusten tulkinnan lähtökohtana on pyrkiä löytämään osapuolten yhteinen tarkoitus. Keskeisimpänä tulkintalähteen toimii luonnollisesti itse sopimus liiteasiakirjoi-neen. Sopimus ja sen liitteet muodostavat lähtökohtaisesti siis yhden kokonaisuuden, johon arviointi kohdistetaan.

Perulähtökohta on, että ehtoja tulkitaan puhtaasti sanamuodon mukaisesti. Myös pide-tään selvänä, että kaikille ehdoille on olemassa merkityksensä ja etteivät osapuolet ole ottaneet yhtäkään ehtoa sopimukseen turhaan, vaan jokaisella ehdolla on tarkoituk-sensa. Mikäli sopimuskokonaisuutta tutkimalla ei voida selvittää mitä osapuolet ovat

---

¹⁵⁸ Hemmo 2003, s. 61.

¹⁵⁹ PL 12 §.

¹⁶⁰ PL 18 §.

¹⁶¹ Hemmo 2003, s. 446.

¹⁶² Vapaavuori 2016, s. 214.

¹⁶³ Huhtamäki 2014, s. 42.

¹⁶⁴ Työsopimuslaki 3:5 §.

tarkoittaneet, voidaan apuna käyttää muuta kirjallista tai jopa suullistakin materiaalia liittyen sopimusneuvotteluihin tai sen täytäntöönpanoon.

Jos sopimuksessa on käytetty termiä, jonka sisältö on määritelty lainsäädännössä, määritty termin sisällöksi se mitä lainsäädännössä on tarkoitettu, elleivät osapuolet määrittele termin sisältöä toisin. Kuten mainittu, ovat salassapitoon liittyvät säännökset olleet hajallaan useassa eri laissa ja useilla eri termeillä. Uusi laki on tuomassa ainakin tätä ajatellen merkittävän parannuksen edelliseen oikeustilaan nähden. Edelleen osapuolet voivat kuitenkin sopia poikkeavista määritelmistä.¹⁶⁵

Vapaavuoren väitteen mukaan salassapitosopimukseen sitoudutaan usein rutiininomaisesti ja tästä syystä ehdoista ei useinkaan neuvotella kattavasti. Tästä saattaa seurata se, että sopimuksen lopullinen sanamuoto voi johtaa yllättävään ja osapuolten kannalta ei toivottuun lopputulokseen. Sopimukseen voi siis tulla tarpeettomia tai jopa sopimukseen soveltumattomia ja ristiriitaisia määräyksiä. Tällainen ehto voidaan kuitenkin yleisesti ottaen sivuuttaa ja jättää vaille merkitystä.¹⁶⁶

Vapaavuori esittää myös, että rutiininomaisuus on otettava huomioon salassapitosopimusten tulkinnassa. Voikin käydä niin, että salassapitosopimuksen tai -ehdon sisältö ei vastaa kummankaan osapuolen tarkoitusta, puhumattakaan yhteisestä tarkoituksesta. Tällainen tilanne tulee helposti eteen esimerkiksi määriteltäessä luottamuksellinen tieto hyvin laajasti, vaikkapa koskemaan kaikkea osapuolten välillä luovutettua tietoa ilman mitään salassapitovelvollisuuden rajoituksia. Sopimustulkinnalla voidaan päätyä esimerkiksi siihen, ettei velvoite kuitenkaan koske vastaanottavalla osapuolella jo olevaa tietoa tai yleisesti saatavilla olevaa tietoa. Usein nämä kuitenkin rajataan nimenomaisilla sopimusehdoilla salassapitovelvoitteiden ulkopuolelle.¹⁶⁷

---

¹⁶⁵ Hemmo 2003, s. 611 – 612.

¹⁶⁶ Vapaavuori 2016, s. 216.

¹⁶⁷ Vapaavuori 2016, s. 216.

Olenneista kuitenkin sopimuksen tulkinnassa on pyrkiä selvittämään mihin osapuolet sopimuksella ovat pyrkineet ja mikä heidän näkemyksensä mukaan on sopimuksessa ollut keskeistä.¹⁶⁸

Salassapitosopimus voidaan solmia joko yksipuoleisena taikka molemminpuolisena tai kaksipuolisena. Kansainvälisessä kirjallisuudessa käytetään termejä *one-way* tai *unilateral* ja jälkimmäisistä *mutual* tai *bilateral*.¹⁶⁹

Yksipuolisessa sopimuksessa vain toinen osapuoli luovuttaa tietoa, jolloin vain toinen ottaa sitä vastaan. Ainoastaan vastaanottava osapuoli tulee näin ollen sidotuksi salassapitovelvoitteeseen.¹⁷⁰ Molemminpuolisessa puolestaan kumpi tahansa voi luovuttaa tai vastaanottaa tietoa. Usein liikesuhteissa käytetään molemminpuolisia sopimuksia, vaikka tosiasiallisesti kyseessä on yksipuolinen sopimus.¹⁷¹ Siitä huolimatta, että sopimus olisikin molemminpuolinen ei se tarkoita, että vaihdettavat tiedot olisivat välttämättä samanlaisia.¹⁷²

3.3 Suhde kilpailukieltoon

Salassapitosopimukseen voidaan väittää liittyvän myös joitakin kilpailuoikeudellisia näkökulmia. Pääsääntöisesti kilpailuoikeudelliset säännökset ovat pakottavia, jolloin osapuolet eivät voi sopia niistä toisin ja näin sivuuttaa niitä täysin. Näin ollen kilpailuoikeudellisten säännösten olemassaolo on hyvä tiedostaa salassapitosopimuksia tehtäessä.¹⁷³ On kuitenkin hyvä huomata, ettei Suomessa kansallisella tasolla ole kilpailuoikeudellisia säännöksiä tai säädöksiä, jotka suoraan tulisivat huomioitaviksi salassapitosopimuksissa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö olisi tarpeen huomioida kilpailulain ja EU:n kilpailulainsäädännön määräykset. Vain vähäistä merkitystä

---

¹⁶⁸ Hemmo 2003, s. 51.

¹⁶⁹ Stim – Fishman 2001, s. 3/5.

¹⁷⁰ Vapaavuori 2016, s. 217.

¹⁷¹ Hoffman P. 1996, s. 345 – 345.

¹⁷² Hoffman P. 1996, s. 346.

¹⁷³ Vapaavuori 2016, s. 226.

omaavat järjestelyt jäävät kuitenkin EU:n kilpailulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle.¹⁷⁴ Kilpailuoikeudelliset säännökset saattavat myös asettaa joitain rajoituksia tietojenvaihtoon.

Englantilaisessa oikeuskirjallisuudessa on kuitenkin perusteltu kantaa, ettei salassapitosopimukseen juurikaan liittyisi kilpailuoikeudellisia ongelmia. Christoun mukaan ilmaisemista tai käyttämistä rajoittavien lausekkeiden käyttäminen tiedon saamisen vastineena ei rajoita kilpailua EU:n säännösten tarkoittamalla tavalla. Tämän hän perustelee sillä, ettei mikään pakota tiedon haltijaa muutoinkaan ilmaisemaan hallussaan olevia liikesalaisuuksia. Rajoitukset ilmaisemiselle ja käyttämiselle voidaan ajatella johdannaisiksi liikesalaisuuden haltijan oikeudesta estää kolmansia ilmaisemasta ja käyttämästä tietoa.¹⁷⁵ Eräällä tapaa nämä voidaan ajatella myös maksuksi liikesalaisuuden tietoon saamisesta. Tätä periaatetta kutsutaan *opening the door* -periaatteeksi.¹⁷⁶

Sen sijaan, mikäli liikesalaisuuden luovuttava osapuoli sitoutuu olemaan ilmaisematta muille samaa tietoa tai jopa olemaan itse käyttämättä sitä saattaa sen sijaan aiheuttaa kilpailuoikeudellisia vaikutuksia. Tällaiset tilanteet kuitenkin liittyvät useammin *know-how*-lisenssisopimukseen, eivätkä niinkään salassapitosopimukseen.¹⁷⁷

EU:n kilpailuviranomaiset ovat osoittaneet enemmän kiinnostusta juurikin *know-how*'ta¹⁷⁸ koskevista lisenssisopimuksista. Yleensä tällaiset sopimukset koskevat tiedon kaupallista hyväksikäyttöä tuotteiden tai palveluiden tarjoamiseksi ja täten aiheuttavat rajoituksia muiden oikeudelle käyttää tietoa hyödyksi. Tällaista samanlaista rajoitusta ei yleensä ole salassapitosopimuksissa.¹⁷⁹

---

¹⁷⁴ EUVL C 291, 30.8.2014, de minimis -sopimukset.

¹⁷⁵ Christou 2013, s. 642.

¹⁷⁶ Christou 2013, s. 642.

¹⁷⁷ Christou 2013, s. 642.

¹⁷⁸ Suomeksi taitotieto.

¹⁷⁹ Christou 2013, s. 642.

Mikäli liikekumppani velvoitetaan riittävän laajaan salassapitoon saattaa tämä tehdä muut kilpailukiello ym. sopimukset tarpeettomiksi. Riittävän laaja kilpailukiello on nimittäin jopa kokonaan tai ainakin osittain päällekkäinen juuri kilpailukiellon tai muun toisen osapuolen toimintavapautta rajoittavan ehdon kanssa, tällainen ehto voi olla esimerkiksi kiello hakeutua kilpailijan palvelukseen.¹⁸⁰

Jos salassapitovelvoite sovitaan niin laajaksi, että se estää salassapidettävän tiedon käytön kaikissa yhteyksissä ja vielä jonkin aikaa sopimuksen päättymisen jälkeen, estää se usein käytännössä tähän salassapitoon velvoitettua osapuolta harjoittamasta kilpailevaa toimintaa. Salassapitosopimusta ei kuitenkaan voi käyttää siihen, että kierretäisiin kilpailukieltosopimuksille asetettuja vaatimuksia.¹⁸¹

Kilpailulain 5 §:n mukaan:

Sellaiset elinkeinonharjoittajien väliset sopimukset, elinkeinonharjoittajien yhdenliittymien päätökset sekä elinkeinonharjoittajien yhdenmukaistetut menettelytavat, joiden tarkoituksena on merkittävästi estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua tai joista seuraa, että kilpailu merkittävästi estyy, rajoittuu tai vääristyy, ovat kiellettyjä.

Kiellettyjä ovat erityisesti sellaiset sopimukset, päätökset ja menettelytavat:

- 1) joilla suoraan tai välillisesti vahvistetaan osto- tai myyntihintoja taikka muita kauppaehtoja;
- 2) joilla rajoitetaan tai valvotaan tuotantoa, markkinoita, teknistä kehitystä taikka investointeja;
- 3) joilla jaetaan markkinoita tai hankintalähteitä;

---

¹⁸⁰ Vapaavuori 2016, s. 227.

¹⁸¹ Vapaavuori 2016, s. 227.

4) joiden mukaan eri kauppakumppaneiden samankaltaisiin suorituksiin sovelletaan erilaisia ehtoja siten, että kauppakumppanit asetetaan epäedulliseen kilpailuasemaan; tai

5) joiden mukaan sopimuksen syntymisen edellytykseksi asetetaan se, että sopimuspuoli hyväksyy lisäsuoritukset, joilla niiden luonteen vuoksi tai kauppataivan mukaan ei ole yhteyttä sopimuksen kohteeseen.¹⁸²

Kaikki tässä luetellut eivät kuitenkaan ole automaattisesti kiellettyjä, mikäli ne kuuluvat kilpailulain 6 §:n poikkeusalaan. EU:n komission antaman yrityskauppojen liittämisrajoituksia koskevasta tiedonannosta on saatavissa apua siihen, kuinka kilpailukiellolehto liittyy liikesalaisuuksiin.

Tiedonannon mukaan yrityskauppoihin liittyvät myyjälle asetettavat kilpailukieltolausekkeet takaavat, että ostaja saa siirretyn omaisuuden täydessä arvossaan, mihin tavallisesti sisältyy sekä aineellinen että aineeton omaisuus, kuten myyjän saavuttama liikearvo eli *goodwill* tai myyjän kehittämä taitotieto (liikesalaisuudet).

Nämä kilpailukieltolausekkeet ovat yrityskaupoissa välttämättömiä, koska voidaan kohtuudella olettaa, että ilman niitä yrityksen tai sen osan myynti ei onnistuisi. Kilpailukieltolausekkeet ovat perusteltuja enintään kolmen vuoden ajan, jos yrityksen luovutukseen sisältyy asiakasuskollisuuden siirto sekä liikearvon että taitotiedon muodossa. Jos luovutukseen sisältyy ainoastaan liikearvoa, kilpailukieltolausekkeet ovat perusteltuja enintään kahden vuoden ajan. Sitä vastoin kilpailukieltolausekkeitä ei voida pitää välttämättöminä, jos luovutus käytännössä rajoittuu aineelliseen omaisuuteen tai yksinoikeuteen perustuviin immateriaalioikeuksiin.¹⁸³ Tästä voi vetää johtopäätöksen, että mikäli liikesalaisuudet jotka siirtyvät nimenomaisesti taitotiedon muodossa ovat yrityskaupoissa merkittävä peruste sitoa myyjä normaalia pidempään kilpailukieltoon.

---

¹⁸² Vastaa asiallisesti Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101(1) artiklaa.

¹⁸³ EUVL C 56/03, 5.3.2005, kohdat 18 – 21., Tiivistänyt Vapaavuori 2016, s. 229.

4. Oikeussuojakeinot nykyisen oikeustilan mukaan

4.1 Lakisääteinen suoja

Liikesalaisuuksien suoja on tällä hetkellä hajallaan nykyisessä suomalaisessa lainsäädännössä. Tärkeimmät säännökset löytyvät SopMenL:sta, rikoslaista ja työsopimuksesta. Säännöksiä löytyy kuitenkin myös viranomaisten toiminnasta annetusta laista (621/1999), asianajajista annetusta laista (496/1958), luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetusta laista (715/2011) ja oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetusta laista (370/2007).

Käyn läpi seuraavaksi tärkeimpien lakien osalta minkälaisia oikeussuojakeinoja ne mahdollistavat tilanteissa, joissa liikesalaisuuksia on loukattu. Ohessa pohdin myös, kuinka suoja voidaan parantaa salassapitosopimuksin ja -lausekkein. Merkittävimpänä oikeussuojakeinona pidän kuitenkin vahingonkorvausta. Tästä syystä esittelen vahingonkorvauksen tuomitsemista niin lainsäädännön kuin sopimuksenkin nojalla ja tuon esiin nykyisiä ongelmia vahingonkorvauksen määrän mittaamisessa, johon uusi liikesalaisuuslaki näkemykseni mukaan on tuomassa parannusta.

4.1.1 Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa

SopMenL:n säännökset tulevat sovellettaviksi silloin, kun teko ei syystä tai toisesta täytä rikoslain tunnusmerkistöjä ja ei näin ollen ole rikoslain nojalla rangaistava.¹⁸⁴ Rikoslain ja työsopimuslain säännökset koskevat pääsääntöisesti luonnollisen henkilön toimintaa.¹⁸⁵ SopMenL:n säännökset puolestaan koskevat elinkeinonharjoittajien välisiä suhteita ja asettavat tätä kautta liikesalaisuuksiin liittyviä sääntöjä.¹⁸⁶ Ainoastaan erityisestä syystä SopMenL:n mukainen kielto voidaan kohdistaa muuhun kuin

---

¹⁸⁴ Vapaavuori 2016, s. 115.

¹⁸⁵ Vapaavuori 2016, s. 115.

¹⁸⁶ Vapaavuori 2016, s. 115., KM 1977:40, s. 25.

elinkeinoharjoittajaan. Tallainen henkilö voi olla elinkeinoharjoittajan palveluksessa oleva tai muu joka toimii elinkeinoharjoittajan lukuun.¹⁸⁷

Tällä hetkellä merkittävin liikesalaisuutta suojaava säännös löytyy SopMenL:n 4 §:stä.¹⁸⁸ Pykälä säättää laaja-alaisen salassapitovelvoitteen koskien Suomessa harjoitettua elinkeinotoimintaa. Huhtamäki huomauttaa kuitenkin, että säännös voidaan nähdä sananvapauden rajoituksena.¹⁸⁹ SopMenL:n 4 §:n 2 momentissa säädetään työntekijän lakisääteiseen salassapitovelvollisuuteen liittyvästä ilmaisu- ja hyödyntämiskiellosta. Nämä koskevat sellaisia liikesalaisuuksia, jotka työntekijä saa asemansa perusteella ollessaan palvelussuhteessa elinkeinoharjoittajaan. Säännös kieltää ko. henkilöä ilmaisemasta tai käyttämästä palvelussuhteensa aikana saamaansa liikesalaisuutta oikeudettomasti. Jotta tekoa pidettäisiin säännöksen vastaisena edellytetään, että henkilö rikkoo salassapitovelvollisuuttaan korostetun tahallisesti, joko hankkiakseen etua itselleen tai toiselle, tai vahingoittaakseen toista.¹⁹⁰

Näiden lisäksi SopMenL 4.3 §:ssä säädetään elinkeinoharjoittajan puolesta toimivan salassapitovelvoitteesta silloin, kun tämä saa tiedon suorittaessaan tehtävää. Säännöksen mukaan tehtävää suorittava ei saa käyttää tai ilmaista tietoa oikeudettomasti. Tämä säännös koskee erityisesti yhtiöiden välisiä salassapitovelvoitteita. SopMenL:ki sisältää myös yritysvakoilua vastaavan säännöksen. 4.1 §:n mukaisesti kenenkään ei ole oikeutta hankkia tai yrittää hankkia tietoa toisen liikesalaisuudesta oikeudettomasti eikä hyödyntää tai ilmaista näin hankkimaansa liikesalaisuutta. Yhteenvetona voidaan tiivistäen todeta, että SopMenL:n 4 § sisältää liikesalaisuuksien hankintakiellon, käyttämis- ja ilmaisemiskiellon sekä väärinkäyttämiskiellon.¹⁹¹

SopMenL:n merkitys on olennainen tilanteissa, joissa toista elinkeinoharjoittajaa halutaan kieltää jatkamasta liikesalaisuuden tai teknisen esikuvan tai ohjeen loukkausta. Silloin kun teko ei ole rikoslain perusteella rangaistava, voi liikesalaisuuden

---

¹⁸⁷ SopMenL 6.2 §.

¹⁸⁸ Suomen asianajajaliitto 22.1.2014.

¹⁸⁹ Huhtamäki 2014, s. 241, s. 239 – 241.

¹⁹⁰ Sahinoja 2013, s. 998.

¹⁹¹ Huhtamäki 2014, s. 242.

tai teknisen esikuvan taikka ohjeen haltija vaatia markkinaoikeutta kieltämään loukkaavan toiminnan.¹⁹² Huomionarvoista on kuitenkin, että teko saattaa samalla täyttää salassapitorikoksen tunnusmerkistön. Tällöin henkilö voidaan tuomita rikoslain perusteella.¹⁹³ Ilman salassapitosopimusta, tai muuta sopimusta, jossa on salassapitolauseke, on SopMenL:n 4.3 §:n säännös ainoa, joka velvoittaa osapuolen pitämään tiedon salassa.¹⁹⁴

SopMenL:n 4.3 ja 4.4 §:t sisältävät säännökset teknisen esikuvan tai ohjeen oikeudettomasta käyttämisestä. Hallituksen esityksen mukaan teknisellä esikuvalla ja teknisellä ohjeella tarkoitetaan jokaista sellaista suullista tai kirjallista teknistä toimintaohjetta tai -mallia, jota tavalla tai toisella voidaan käyttää elinkeinotoiminnassa.¹⁹⁵ Näin ollen tekniset esikuvat ja ohjeet ovat usein myös liikesalaisuuksia.¹⁹⁶

SopMenL:ki kieltää liikesalaisuuden ilmaisemisen ja käyttämisen ainoastaan silloin kuin henkilö on palvelussuhteessa. Rikoslaki ulottaa rangaistusvastuun myös kahden vuoden päähän siitä, kun palvelussuhde on päättynyt.¹⁹⁷ Kumpikaan laki ei kuitenkaan ota kantaa siihen, kuinka pitkään salassapitovelvollisuus pysyy voimassa kun osapuolten välinen sopimus on päättynyt.¹⁹⁸ Eripituiset aikarajaukset eivät kuitenkaan ole aiheuttaneet suurempia ongelmia.¹⁹⁹

Vaikka SopMenL:n säännöstä voidaan pitää merkittävänä on sitä koskevaa oikeuskäytäntöä kuitenkin todella vähän. Huhtamäki arvioi tämän johtuvan osittain siitä, että liike-elämässä usein sovitaan säännöstä tarkemmasta salassapidosta. Tämän tarkia säännöksen tarkoittamaa salassapitovelvoitetta ei juurikaan ole jouduttu arvioimaan. Lisäksi välityslause on yleinen liike-elämän sopimuksissa. Näin ollen tuomioistuinkäytäntöä ei pääse syntymään, kun välimiesoikeudet ratkaisevat riidat.²⁰⁰

---

¹⁹² Vapaavuori 2016, s. 115.

¹⁹³ Vapaavuori 2016, s. 115.

¹⁹⁴ Vapaavuori 2016, s. 85.

¹⁹⁵ HE 114/1978, s. 15.

¹⁹⁶ Nyblin 2007, s. 212.

¹⁹⁷ Vapaavuori 2016, s. 115.

¹⁹⁸ Carlsson ym. 2014, s. 100.

¹⁹⁹ Nyblin 2008, s. 536.

²⁰⁰ Huhtamäki 2014, s. 241.

4.1.2 Rikoslaki

Rikoslain systematiikassa käytetään termiä yrityssalaisuus. Käytän kuitenkin myös rikoslakiin viitatessani termiä liikesalaisuus yhtenäisyyden ja selkeyden vuoksi.

Liikesalaisuuksien suojasta säädetään rikoslain 30 luvussa. Vuonna 2003 suoritettiin talousrikossäännösten osittaisuudistus, jonka myötä liikesalaisuuksien suoja-aikaa rikoslain alaisissa teoissa pidennettiin kahteen vuoteen palvelussuhteen päättymisen jälkeen.²⁰¹ Tämä perusteltiin sillä, että nähtiin tarpeelliseksi puuttua loukkauksiin, joissa entinen työntekijä perustaa uuden yrityksen hyödyntäen edellisen työnantajansa liikesalaisuuksia.²⁰² Säännös tarjoaa merkittävän suojan liikesalaisuuksien haltijoille, sillä jopa 90 % loukkauksista on entisen työntekijän suorittamia tekoja.²⁰³

Rikoslain perusteella rangaistavia tekoja ovat yritysvakoilu²⁰⁴, yrityssalaisuuden rikkominen²⁰⁵, yrityssalaisuuden väärinkäyttö²⁰⁶ ja salassapitorikos²⁰⁷. Vapaavuori jakaa teoksessaan yritysvakoilun, yrityssalaisuuden rikkomisen ja yrityssalaisuuden väärinkäytön varsinaisiksi yrityssalaisuusrikoksiksi. Tämä johtuu siitä, että salassapitorikos voi koskea muutakin tietoa kuin liikesalaisuutta.²⁰⁸

Yritysvakoilusta²⁰⁹ on kyse silloin, kun toisen liikesalaisuus hankitaan oikeudettomasti siten, että hankkijalla tai tekijällä on tarkoitus oikeudettomasti ilmaista tai käyttää liikesalaisuutta. Yritysvakoiluun voi syyllistyä se, jolla ei ole oikeutta päästä käsiksi liikesalaisuuksiin. Tämän lisäksi teon tulee tapahtua erikseen laissa kuvatulla

---

²⁰¹ Castrén 2003, s. 27.

²⁰² Nyblin 2008, s. 536.

²⁰³ Suomen asianajajaliitto 22.1.2014, s. 3.

²⁰⁴ Rikoslaki 30 luku 4 §.

²⁰⁵ Rikoslaki 30 luku 5 §.

²⁰⁶ Rikoslaki 30 luku 6 §.

²⁰⁷ Rikoslaki 38 luku 1 §.

²⁰⁸ HE 94/1993, s. 133 – 134.

²⁰⁹ Rikoslaki 30 luku 4 §.

tavalla, jotta siitä tulee rangaistavaa. Näitä tapoja ovat 1) tunkeutuminen ulkopuoliselta suljettuun taikka ulkopuoliselta suojattuun tietojärjestelmään, 2) hankkimalla haltuunsa tai jäljentämällä asiakirjan tai muun tallenteen taikka muulla siihen rinnastettavalla tavalla tai 3) käyttämällä teknistä erikoislaitetta. Tekijänä voi olla lähes kuka tahansa, siis luonnollinen- tai oikeushenkilö.²¹⁰ Myös SopMenL: 4.1 §:ssä kielletään yritysvalvonta, säännöksen merkitys on nykyisin kuitenkin ainoastaan yksityisoikeudellinen.²¹¹

Yrityssalaisuuden rikkominen²¹² edellyttää, että tekijä on määräävässä asemassa oleva henkilö, joka sinällään oikeutetusti saa haltuunsa liikesalaisuuden mutta oikeudettomasti käyttää sitä tai luovuttaa sen. Lisäksi edellytetään, että henkilö saa tiedon saadessaan ollut palvelus- tai toimeksiantosuhteessa tiedon haltijaan nähden. Tekijällä on myös oltava hyötymis- tai vahingoittamistarkoitus, jotta teko voi olla rangaistava.²¹³ Huhtamäen mukaan, jotta tunnusmerkistö voi täytyä edellytetään tekijältä korostettua tahallisuutta.²¹⁴

Yrityssalaisuuden²¹⁵ väärinkäyttönä rangaistaan teko, joka on muulla rikoslaissa rangaistavaksi säädetyllä teolla aikaisemmin tietoon saadun tai ilmaistun toisen yrityssalaisuuden elinkeinotoiminnassa tapahtuva oikeudeton käyttäminen tai hyötymistarkoituksessa tapahtuva oikeudeton ilmaiseminen.²¹⁶ Toiselle kuuluvan yrityssalaisuuden ilmaiseminen ilmenee useimmiten tiedon myymisenä kilpailevalle yritykselle tai sellaiselle, joka uskoo voivansa myydä sen edelleen. Edellytyksenä yrityssalaisuuden väärinkäytössä on, että tekijällä on yrityssalaisuus tiedossaan ilman sen oikean haltijan suostumusta ennen väärinkäyttöön ryhtymistä.²¹⁷

---

²¹⁰ Nyblin 2007, s. 228.

²¹¹ Castrén. 2006, s. 905.

²¹² Rikoslaki 30 luku 5 §.

²¹³ Vapaavuori 2016, s. 81.

²¹⁴ Huhtamäki 2014, s. 249.

²¹⁵ Rikoslaki 30 luku 6 §.

²¹⁶ Vapaavuori 2016, s. 81 – 82.

²¹⁷ Vapaavuori 2016, s. 106.

Salassapitorikoksena puolestaan rangaistaan sellaisesta teosta, jossa lain, asetuksen tai viranomaisen määräämän salassapitovelvollisuuden vastaisesti paljastetaan salassapidettävä seikka. Paljastamisen on oltava hyödyksi itselle tai toiselle. Lisäksi edellytetään, että tekijä on saanut tiedon asemastaan johtuen.²¹⁸

Varsinaiset yrityssalaisuusrikokset²¹⁹ ovat asianomistajarikoksia. Näin ollen syyttäjä ei voi nostaa syytettä, ellei asianomistaja sitä erikseen vaadi.²²⁰ Tärkeä ero on kuitenkin rikoslain ja SopMenL:n välillä, että rikoslain mukainen vastuu edellyttää tahallisuutta, kun taas SopMenL:iin perustuva korvausvastuu voi aiheutua jo tuottamuksesta teosta.²²¹

4.1.3 Työsopimuslaki

Mikäli tieto liikesalaisuudesta uskotaan työntekijälle tämän työntekijäaseman perusteella, aiheuttaa tämä työntekijälle lakisääteisen salassapitovelvoitteen. Tiedon luovuttajan voi olla joko työnantaja tai tämän liikekumppani.²²²

Salassapitovelvoitetta koskeva säännös löytyy työsopimuslain 3 luvun 4 §:stä. Säännöksen nojalla työntekijä ei työsuhteen kestäessä ole oikeutettu käyttämään itse liikesalaisuutta hyödyksi tai ilmaisemaan muille työnantajansa ammatti- tai liikesalaisuuksia. Erityisenä huomiona se, että säännös koskee nimenomaisesti vain työsuhteen aikaa.²²³ Poikkeuksena pääsääntöön on se, että jos tieto on alunalkaenkin saatu oikeudettomasti. Lisäksi, mikäli työntekijän kanssa on solmittu erillinen salassapitosopimus, voidaan tällä pidentää salassapitovelvoitetta myös aikaan työsuhteen jälkeen. Sopimuksen velvoite ei nimittäin päätty automaattisesti samalla kuin työsuhteen kuuluva salassapitovelvoite päättyy.²²⁴

---

²¹⁸ Vapaavuori 2016, s. 106.

²¹⁹ Rikoslaki 30 luku 4 – 6 §.

²²⁰ Vapaavuori 2016, s. 83 – 84.

²²¹ Huhtamäki 2014, s. 245.

²²² Sahinoja 2013, s. 987.

²²³ Vapaavuori 2016, s. 124.

²²⁴ Huhtamäki 2014, s. 262.

Työntekijän tietynasteisen salassapitovelvoitteen voidaan ajatella johtuvan myös uskollisuus- ja lojaliteettivelvollisuudesta, joka perustuu työsopimuslakiin.²²⁵ Osa tätä velvollisuutta on liikesalaisuudet, joita loukkaavat teot on lisäksi säädetty erikseen kielletyiksi.²²⁶ Lähtökohta luonnollisesti on, että työntekijä voi käyttää liikesalaisuutta työtehtäviensä tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Sahinoja kuitenkin lisää, että mikäli työntekijä ja työnantaja eivät sovi muuta, työnantaja ei määrää muuta, tai jos yrityksen sisäisestä toimintakulttuurista ei muuta ilmene, on työntekijällä päättää siitä kenellä hän liikesalaisuuden ilmaisee tai kuinka hän sitä hyödyntää, olettaen, että se liittyy työtehtävien kannalta tarkoituksenmukaiseen toimintaan.²²⁷

Salassapitovelvoitteen rikkomista ei erikseen työsopimuslaissa ole säädetty rangaistavaksi. Tältä osin kyseeseen voi kuitenkin tulla jokin rikoslain säädöksistä.²²⁸ Salassapitosopimuksen rikkomisen osalta tilanne on taas eri. Mikäli työntekijän kanssa tehdään erillinen salassapitosopimus on työsopimuslain säädökset huomioitava tarkasti, sillä ne ovat työntekijän eduksi velvoittavia.²²⁹

4.2 Salassapitosopimukset ja -lausekkeet

Salassapitovelvoite voidaan luoda lakisääteisten velvoitteiden lisäksi myös sopimuksella.²³⁰ Usein liikesalaisuuden haltijan mielestä lakisääteisen suojan taso ei ole riittävä. Syitä voi olla useita, esimerkiksi salassapitovelvoitteen kestoa ei pidetä riittävänä, sisältö ei ole riittävän laaja tai salassapitovelvoitteen loukkauksen oikeudellisia seuraamuksia ei nähdä riittävinä tai ne ovat liian vaikeasti käytettävissä.²³¹ Lakisääteinen suoja voidaan kokea myös puutteelliseksi ja epätäsmälliseksi. Salassapitosopimukset ja -ehdot ovatkin niin yhteistyö- kuin työsuhhteissakin yleisiä.²³²

---

²²⁵ Työsopimuslaki 3 luku 1 §.

²²⁶ Vapaavuori 2016, s. 124.

²²⁷ Sahinoja 2013, s. 987.

²²⁸ Vapaavuori 2016, s. 126.

²²⁹ Huhtamäki 2014, s. 262.

²³⁰ Huhtamäki 2014, s. 46.

²³¹ Sahinoja 2013, s. 996.

²³² Vapaavuori 2016, s. 147.

Salassapitosopimuksella voidaan väittää olevan merkittäviä vaikutuksia niin luovut-tavan kuin vastaanottavankin osapuolen tuleviin immateriaalioikeuksiin ja liiketoimintamahdollisuuksiin. Salassapitosopimus on myös omiaan lisäämään vastapuolen tietoisuutta salassapidosta ja luovutettavien liikesalaisuuksien luonteesta.²³³ Salassapitosopimuksia solmimalla liikesalaisuuden haltija myös huolehtii tosiasiallisen salassapidon kriteerin täyttymisestä.²³⁴

Salassapitosopimuksen tekemisen puolesta yhtenä merkittävimmistä seikoista voidaan pitää sitä, että sopimusoikeudellisessa vahingonkorvauksessa tuottamus eli huo-limattomuus oletetaan automaattisesti. Näin ollen sen, joka vaatii korvausta ei ole tarpeen näyttää toteen sitä, että sopimusta olisi rikottu tahallisesti.²³⁵ Huhtamäki ko-rostaa kuitenkin, että vaikka salassapitovelvoitteen rikkominen on välineneutraalia. Tällä hän tarkoittaa sitä, että vaikka salassapitovelvoite perustuu aina joko sopimukseen tai lakiin, voidaan velvoite rikkoa julkistamalla liikesalaisuus suullisesti, kirjallisesti tai muulla tavoin.²³⁶

4.3 Seuraamukset salassapitovelvoitteen rikkomisesta

4.3.1 SopMenL:n mukaiset seuraamukset

SopMenL:n lähtökohtana on, että lainvastaisesti toimineeseen henkilöön kohdistetaan kielto jatkaa loukkausta tulevaisuudessa. Näin ollen se poikkeaa huomattavasti rikoslain ja työsopimuslain lähestymistavasta.²³⁷ Kielto kohdistetaan yleensä kilpai-lemaan elinkeinonharjoittajaan. Poikkeustapauksissa kielto voidaan kohdistaa myös luonnolliseen henkilöön. SopMenL:n nojalla elinkeinonharjoittajaa voidaan kieltää jatkamasta tai uudistamasta loukkausta. Kieltoa voidaan lisäksi tehostaa uhkasakolla, mikäli se ei erityisestä syystä ole tarpeetonta.²³⁸

---

²³³ Vuorijoki 2007, s. 100.

²³⁴ Vapaavuori 2016, s. 148.

²³⁵ Vuorijoki 2007, s. 100.

²³⁶ Huhtamäki 2014, s. 239.

²³⁷ Vapaavuori 2016, s. 119.

²³⁸ Vapaavuori 2016, s. 120.

SopMenL:n mukaisen liikesalaisuuden loukkauksen johdosta määrättävän kiellon käsittelee markkinaoikeus. Immateriaalioikeuksien käsittely keskitettiin markkinaoikeuteen 1.9.2013. Tällöin markkinaoikeuden toimivalta tutkia liikesalaisuudenloukkauksiin liittyviä asioita kasvoi. Nykyisellään asiat, joissa vaaditaan sekä SopMenL:n mukaista kieltä ja vahingonkorvausta voidaan käsitellä samaan aikaan markkinaoikeudessa.²³⁹

Mikäli liikesalaisuuden haltija haluaa siis käyttää SopMenL:n tarjoamia oikeussuojakeinoja on hänen turvauduttava sekä markkinaoikeuden että yleisen alioikeuden puoleen.

SopMenL:n 6 §:n mukaan,

Elinkeinonharjoittajaa voidaan kieltää jatkamasta tai uudistamasta 1–3 §:n vastaista menettelyä. Kieltoa on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta.

Kielto voidaan, jos siihen on erityistä syytä, kohdistaa myös 1 momentissa tarkoitetun elinkeinonharjoittajan palveluksessa olevaan henkilöön tai muuhun, joka toimii hänen lukuunsa.

Elinkeinonharjoittajaa, joka vastoin 4 §:n säännöksiä on käyttänyt toisen liikesalaisuutta, teknistä esikuvaa tai teknistä ohjetta taikka ilmaissut sen, voidaan kieltää jatkamasta tai uudistamasta tällaista menettelyä. Kieltoa on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta.

1 momentin mukaan elinkeinonharjoittajaa voidaan kieltää jatkamasta 1 – 3 §:n vastaista menettelyä. Nopealla vilkaisulla vaikuttaisi siltä, ettei liikesalaisuuden louk-

---

²³⁹ Vapaavuori 2016, s. 169., HE 124/2012, s. 117.

kausta voitaisi 6 §:n perusteella kieltää. Pykälään on kuitenkin lisätty 3 momentti myöhemmin, joka nimenomaisesti sisällyttää liikesalaisuuksien loukkaukset myös kokonaisuudessaan 6 §:n soveltamisalaan.²⁴⁰

Hallituksen esityksessä asia on perusteltu seuraavasti, markkinatuomioistuimen kieltoetuomion rajaaminen sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa vain lain 1 - 3 §:n tarkoittamiin tapauksiin on käytännössä johtanut siihen, että elinkeinonharjoittajalla ei ole lain nykyisten säännösten nojalla mahdollisuutta saada markkinatuomioistuimessa suojakseen kieltoa sellaista toisen elinkeinonharjoittajan hyvän liiketavan vastaista menettelyä, esimerkiksi luottamussuhteen väärinkäyttöä, vastaan, jota ei voida pitää suoranaisena markkinointina, kuten eräät markkinatuomioistuimen päätökset osoittavat.

Teollisoikeuksia (patenttia, mallia, toiminimeä ja tavaramerkkiä) koskevassa lainsäädännössä samoin kuin kilpailuoikeudessa käytetään yleisesti rangaistuksen lisäksi seuraamuksena kieltoa. Myös liikesalaisuuksien ollessa kysymyksessä on loukkauksen kohteeksi joutuneen elinkeinonharjoittajan kannalta yleensä tärkeämpää kiellon avulla estää liikesalaisuuden käyttämisestä aiheutuva vahinko kuin tuomita loukkaaja rangaistukseen jo tapahtuneesta teosta. Kielto voidaan lisäksi antaa oikeushenkilölle, kun taas rangaistus on mahdollista tuomita vain luonnolliselle henkilölle.

Elinkeinonharjoittajalla tulisikin myös lain 4 §:n vastaisen menettelyn ollessa kysymyksessä olla mahdollisuus hakea kieltoa markkinatuomioistuimelta. Tämän vuoksi ehdotetaan lain 6 §:n 1 momenttiin lisättäväksi säännös, jonka mukaan voitaisiin kieltää elinkeinonharjoittajaa, joka on 4 §:n säännösten vastaisesti käyttänyt tai ilmaissut toisen liikesalaisuuden, teknisen esikuvan tai teknisen ohjeen, jatkamasta tai uudistamasta tällaista menettelyä.²⁴¹ Näin ollen on perusteltua väittää, että 1 ja 2 momentista tehdyt kirjoitukset ja arviot soveltuvat niin ikään myös liikesalaisuuksien arviointiin.

---

²⁴⁰ HE 9/1968.

²⁴¹ HE 9/1986, s. 2.

1 momentissa tarkoitettu kiellon antamiseen riittää teon objektiivisen oikeudenvastaisuuden toteaminen. Näin ollen tekijän ei siis itse tarvitse edes olla tietoinen tekonsa lainvastaisuudesta. Menettely voidaan kieltää joko kokonaan tai osittain. Mikäli toiminta kielletään ainoastaan osittain voi toiminta jatkua normaalisti muilta osin. Kielto voi johtaa myös siihen, että toiminta muutetaan lainmukaiseksi kiellon perusteluissa ilmenevällä tavalla.²⁴²

Kiellon tehokkuus edellyttää, että se ei ole liian suppeasti muotoiltu. Kiellon on katettava paitsi toteutettu lainvastainen menettely, myös vastaavanlaatuiset toimenpiteet. Jollei näin ole menettää kielto merkityksensä, koska se on kierrettävissä helposti. Kiellon sisältö riippuu asiassa esitetystä vaatimuksesta.²⁴³

Kiellon tehosteeksi asetetaan yleensä uhkasakko. Vain siinä tapauksessa, että uhkasakon asettaminen on erityisestä syystä tarpeetonta, jätetään uhkasakko asettamatta. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta voidaan mainita tilanne, jossa elinkeinonharjoittaja on ennalta ilmoittanut suostuvansa vastapuolen vaatimuksiin, mutta viimeksi mainittu pitää ennakkoratkaisun saamista tärkeänä ja viedä tästä syystä asian markkinatuomioistuimeen.²⁴⁴

Kielto voidaan 2 momentin mukaan kohdistaa myös 1 momentissa tarkoitetun elinkeinonharjoittajan palveluksessa olevaan tai muuhun hänen lukuunsa toimivaan henkilöön. Välttämätöntä ei ole, että elinkeinonharjoittaja on antanut asianomaiselle tehtäväksi lainvastaisen teon suorittamisen. Säännöksen poikkeusluonnetta on korostettu sillä, että momentissa tarkoitettu kielto voidaan määrätä vain, jos siihen on erityistä syytä.²⁴⁵

---

²⁴² HE 114/1978, s. 17.

²⁴³ HE 114/1978, s. 17.

²⁴⁴ HE 114/1978, s. 17.

²⁴⁵ HE 114/1978, s. 17.

4.3.2 Rikosoikeudelliset seuraamukset

Liikesalaisuuden hyödyntäminen tai jopa sen paljastaminen saattaa olla rikoslain nojalla rangaistava teko.²⁴⁶ Mikäli teko katsotaan rikoslainvastaiseksi teon seuraamuksia voivat olla sakkorangaistus tai enintään kaksi vuotta vankeutta, vahingonkorvausvelvollisuus ja mahdollisuus liiketoimintakieltoon.²⁴⁷ On kuitenkin tärkeää tiedostaa, että kyseiset rikokset ovat rangaistavia ainoastaan tahallisina. Näin ollen liikesalaisuuden ilmaiseminen tai käyttäminen esimerkiksi vahingossa ei ole rangaistavaa.

Ainoastaan yritysvakoilussa ja yrityssalaisuuden rikkomisessa yritys on säädetty rangaistavaksi. Tällä voidaan väittää olevan ennaltaehkäisevää vaikutusta, sillä rangaistus voidaan tuomita jo ennen kuin liikesalaisuus on edes paljastunut. Tällaisen toteennäyttäminen on kuitenkin ongelmallista.²⁴⁸

Kun pohditaan rikosoikeudellisia seuraamuksia on lisäksi mahdollista, että henkilön toiminta täyttää useaan rangaistavaan tekoon. Tällä on merkitystä ainoastaan lähinnä siksi, että yritysvakoilua ja yrityssalaisuuden rikkomista koskevilla säännöksillä todetaan teosta rankaisemisen olevan mahdollista, jollain teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.²⁴⁹

Rikoslain mukaiset rangaistukset voidaan kohdistaa ainoastaan luonnolliseen henkilöön. Tämän lisäksi yritysvakoilusta ja yrityssalaisuuden väärinkäytöstä voidaan oikeushenkilö tuomita yhteisösakkoon.²⁵⁰

4.3.3 Työoikeudelliset seuraamukset

Työsopimuslaissa ei ole siis erikseen kielletty salassapitovelvollisuuden rikkomista. Salassapitovelvollisuutta tahallisesti rikkova työntekijä voidaan kuitenkin tuomita

---

²⁴⁶ Huhtamäki 2014, s. 64.

²⁴⁷ Vapaavuori 2016, s. 78.

²⁴⁸ Vapaavuori 2016, s. 84.

²⁴⁹ Vapaavuori 2016, s. 84.

²⁵⁰ Vapaavuori 2016, s. 120.

joko varsinaisten yrityssalaisuusrikosten taikka salassapitorikoksen tai -rikkomuksen perusteella rangaistukseen.²⁵¹

Työsopimuslain vastaisesti liikesalaisuuden ilmaissut tai sitä käyttänyt työntekijä on velvollinen korvaamaan työnantajalleen aiheuttamansa vahingon.²⁵² Konkreettisin ja välitön seuraus työnantajan liikesalaisuuksien loukkaamisesta on kuitenkin yleensä työnantajan suorittama työsuhteen päättäminen. Työsopimuslain mukaan työnantaja saa irtisanoa toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen ”asiallisesta ja painavasta syystä”²⁵³, jollaisena voidaan pitää muun muassa työsopimuksesta tai laista johtuvien, työsuhteeseen olennaisesti vaikuttavien velvoitteiden vakavaa rikkomista tai laiminlyöntiä.²⁵⁴ Työnantaja saa purkaa työsopimuksen ”erittäin painavasta syystä”, jollaisena voidaan pitää työntekijän työsopimuksesta tai laista johtuvien, työsuhteeseen olennaisesti vaikuttavien velvoitteiden niin vakavaa rikkomista tai laiminlyöntiä, että työnantajalta ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista edes irtisanomisajan pituista aikaa.²⁵⁵

Tilanteessa, jossa työnantaja irtisanoo tai purkaa liikesalaisuuden rikkomiseen syyllistyneen työntekijän työsuhteen, tulee asiaa käsiteltäväksi niin päättämisen kuin vahingonkorvauksenkin osalta yleiseen tuomioistuimeen.²⁵⁶ Työntekijän ohella vahingonkorvaamisesta on työsopimuslain nojalla on vastuussa myös se, jolle liikesalaisuus on paljastettu. Vastuu on yhteisvastuuta. Vahingonkorvausvastuun syntyminen edellyttää kuitenkin, että tiedot vastaanottanut henkilö tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää, että työntekijä menettelee oikeudettomasti. Käytännössä korvausvastuu koskettaa yleisimmin työntekijän uutta työnantajaa tilanteessa, jossa uusi työntekijä paljastaa liikesalaisuuksia ja tämä aiheuttaa vahinkoa liikesalaisuuden haltijalle.²⁵⁷

---

²⁵¹ Vapaavuori 2016, s. 175.

²⁵² Työsopimuslaki 3:4.2 § ja 12:1.3 §.

²⁵³ Työsopimuslaki 7:1 §.

²⁵⁴ Työsopimuslaki 7:2 §.

²⁵⁵ Työsopimuslaki 8:1 §. Vapaavuori 2016, s. 126.

²⁵⁶ Vapaavuori 2016, s. 79.

²⁵⁷ Vapaavuori 2016, s. 127.

Tilanteessa, jossa työntekijä syyllistyy työnantajansa liikesalaisuuden loukkaamiseen saattaa työntekijälle aiheuta myös useita oikeudellisia seuraamuksia. Rikosoikeudellisia seuraamuksia voi kuitenkin aiheutua ainoastaan lakisääteisen liikesalaisuusvelvoitteen loukkaamisesta. Vaikka työntekijää sitoisi lisäksi sopimusperusteinen salassapitovelvollisuus ei työntekijä voine joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen pelkästään sopimusmääräyksen rikkomisen perusteella.²⁵⁸

4.3.4 Sopimusoikeudelliset seuraamukset

Sopimusoikeuden olennaisimpia periaatteita on *pacta sunt servanda* -periaate, sen mukaan sopimukset on pidettävä, eli sopimusosapuolten on pidettävä kiinni sopimastaan ja näin täytettävä sopimuksesta seuraavat velvoitteensa.²⁵⁹ Mikäli osapuolten välistä salassapittoa sääntelee salassapitosopimus tai muu sopimus, jossa on mukana salassapitolauseke, on loukkauksen kärsinyt osapuoli oikeutettu sopimusrikkomuksen perusteella vaatimaan vahingonkorvausta ja muita seuraamuksia yleisessä tuomioistuimessa.²⁶⁰ Salassapitosopimus tai muu sopimus luo osapuolten välille sopimussuhteen. Tästä seuraa se, että vaatimuksia voi esittää pelkästään sopimuksen, eli käytännössä sopimusrikkomuksen perusteella. Näin ollen salassapitovelvollisuuden rikkomisesta voi sopimusrikkomuksen kärsinyt osapuoli vaatia sopimusperusteista vahingonkorvausta.²⁶¹

Sopimusrikkomuksen seurauksiin vaikuttavat ainakin rikkomuksen laatu, sopimustyyppi ja osapuolten vaatimukset.²⁶² Yleensä velvollisuutena on korvata vastapuolelle se vahinko jonka sopimuksen rikkominen aiheuttaa. Pääsääntöisesti osapuoli pyritään asettamaan siihen taloudelliseen asemaan, jossa hän olisi ollut, jos sopimus olisi täytetty asianmukaisesti.²⁶³ Kun vahingonkorvausta aletaan pohtia on lähtökohtana se, että vahinkoa on konkreettisesti syntynyt ja vahingolla ja teolla on syy-yhteys.²⁶⁴

---

²⁵⁸ Sahinoja 2013, s. 998.

²⁵⁹ Saarnilehto 2009, s. 185.

²⁶⁰ Vapaavuori 2016, s. 80.

²⁶¹ Huhtamäki 2014, s. 46.

²⁶² Saarnilehto 2009, s. 188.

²⁶³ Saarnilehto 2009, s. 191.

²⁶⁴ Saarnilehto 2009, s. 191.

Sopimusperusteisessa vahingonkorvauksessa todistustaakka on käännetty toisinpäin. Puhutaan käännetystä todistustaakkaan perustuvasta sopimusvastuusta. Tällöin sopimusrikkomukseen syyllistyneen on kyettävä näyttämään toteen, että hän on menetellyt huolellisesti vapautuakseen vastuustaan. Normaalissa vahingonkorvauslain²⁶⁵ alaisessa korvauksessa puhtaasta taloudellisesta vahingosta saa korvausta ainoastaan, mikäli teko on aiheutettu rangaistavaksi säädettyllä teolla tai korvaamiseen on muuten erittäin painavia syitä.²⁶⁶ Tämä ei kuitenkaan muuta sitä tosiseikkaa, että vahingon kärsijän on edelleen näytettävä toteen kärsitty vahinko. On lisäksi myös tärkeä huomata, että sopimusoikeudellista seuraamusjärjestelmää koskeva sääntely on dispositiivista, jollei toisin ole säädetty.

4.4 Vahingonkorvauksen ongelmia

Kuten olen edellä selvittänyt, vahingonkorvausvastuu voi realisoitua joka siitä syystä, että loukataan lakiin perustuvaa salassapitovelvoitetta tai erikseen sopimuksella luotua salassapitovelvoitetta. Käyn seuraavaksi lyhyesti kumpaankin liittyviä ongelmakohtia, liittyen lähinnä vahingonkärsijän näkökulmasta. En ota kantaa siihen, kuinka vahingonkorvaus jakaantuisi mahdollisten rikkovien osapuolten, esimerkiksi työntekijän ja tämän uuden työnantajan välillä. Keskityn lähinnä siihen, miten vahingonkorvausvelvollisuus syntyy ja mitä on otettava huomioon vahingon määrän toteennäyttämässä. Pyrin näin hahmottamaan lukijalle ongelmia, joita liittyy riittävän korvauksen saamiseen liikesalaisuuden loukkaustilanteissa, jotta seuraavassa kappaleessa tarkemmin käsiteltävän käyttöhyvityksen arviointi olisi järkevää.

Luonnollisesti, kun laissa säädetyt tunnusmerkistöt täyttyvät salassapitovelvoitteen rikkomisen osalta katsotaan lakisääteinen salassapitovelvollisuus rikotuksi.²⁶⁷ Työnte-

---

²⁶⁵ Vahingonkorvauslaki 5 luku 1 §.

²⁶⁶ Vapaavuori 2016, s. 179.

²⁶⁷ Huhtamäki 2014, s. 271.

kijän osalta korvausvastuu voi tulla kyseeseen työsopimuslain 12 luvun 1 §:n perusteella, mikäli hän rikkoo salassapitovelvoitettaan.²⁶⁸ Mikäli teko katsotaan tahalliseksi voi korvausvastuu tulla kyseeseen myös Rikoslain 30 luvun 5 §:ää. SopMenL:n säännöksiä perusteella ei korkeimman oikeuden käytännössä ole syntynyt työntekijälle korvausvastuuta. Oikeushenkilöiden osalta korvausvastuu voi syntyä sen sijaan myös SopMenL:n nojalla, työsopimuslaki on luonnollisesti poissuljettu vahingonkorvauksen perustan synnyttävänä lakina.

Koska edellä mainituissa tapauksissa on kyse lakisääteisestä vahingonkorvausvastuusta sovelletaan vahingonkorvauslain säännöksiä. Tästä seuraa se, että todistaa lakisääteisen salassapitovelvoitteen rikkomisesta on vahingonkärsijällä.²⁶⁹ Vapaavuori tuo teoksessaan esille sen, kuinka vahingonkärsijälle aiheutetun vahingon sekä toisaalta salassapitovelvoitteen rikkojen toiminnan välisen syy-yhteyden toteuttaminen on useimmissa tapauksissa haasteellista, jopa mahdotonta. Tämä johtuu osaltaan siitä, ettei toiminta ole välttämättä mitenkään ulkoisesti havaittavissa.²⁷⁰ Lisäksi, jotta välilliset vahingot, joita liikesalaisuuden loukkaustilanteissa pääsääntöisesti syntyy, tulisivat korvattaviksi lakisääteisesti on teon oltava tahallinen tai täytettävä rikoksen tunnusmerkistö. Niin ikään näyttötaakka tästä on vahingonkärsijällä.

Oikeuskäytännöstä ei juurikaan löydy tapauksia, joissa kyse olisi ainoastaan työntekijän salassapitovelvoitteen rikkomisesta joka perustuu lakiin. Sen sijaan on olemassa muutamia tuomioita, joissa salassapitovelvoitteen rikkomista on pohdittu yhdessä kilpailevan toiminnan kanssa, jossa on hyödynnetty edellisen työnantajan liikesalaisuuksia. Esimerkkinä voi toimia, jälleen Vaasan hovioikeuden ratkaisu 3.11.1993 asiassa S 92/866. Tapauksessa kirjanpitäjä oli perustanut edellisen työnantajansa toiminnan kanssa kilpailevan uuden liikkeen. Uuden yrityksen perustamista oikeus ei sinällään pitänyt hyvän tavan vastaisena kilpailutekona. Kuitenkin koska kirjanpitäjä oli käyttä-

---

²⁶⁸ Saarinen 2013, s. 1049. Paanetoja 2008, s. 52.

²⁶⁹ Huhtamäki 2014, s. 272.

²⁷⁰ Vapaavuori 2016, s. 239 – 240.

nyt toiminnassaan aiemmalta työnantajaltaan saamaansa kirjanpitoaineistoa ym. edellisen työnantajan materiaaleja, jotka katsottiin liikesalaisuuksiksi, katsoi hovioikeus toiminnan vahingoittaneen aikaisempaa työnantajaansa kielletyllä kilpailuteolla.²⁷¹

Korkeimman oikeuden oikeuskäytännöstä ei löydy tapauksia, joissa olisi katsottu, että korvausvastuu olisi syntynyt ainoastaan sillä perusteella, että henkilö olisi ilmaissut liikesalaisuuksia ulkopuoliselle henkilölle lakisääteisen salassapitovelvoitteensa vastaisesti.²⁷² Tällaisessa tilanteessa toiminna ja vahingon välisen syy-yhteyden toteen näyttäminen olisi vieläkin vaikeampaa verrattuna edelliseen esimerkkitapaukseen. Saarinen on teoksessaan jo 2013 arvioinut, että tällaisessa tapauksessa vahingon määrän voisi arvioida lisenssianalogian avulla. Tämä tarkoittaa sitä, että vahingon määrä on se summa, jonka liikesalaisuuden haltija olisi veloittanut, mikäli hän olisi tietoisesti luovuttanut liikesalaisuuksiaan muiden käyttöön.²⁷³ Tämä ajatus on keskeisessä roolissa myös uudessa liikesalaisuusdirektiivissä.

Vanhentumisesta voi lyhyesti todeta, että vahingonkorvausvelka vanhenee normaalisti kolmen vuoden kuluessa. Mikäli teko täyttää kuitenkin jonkin rikoslain tunnusmerkistön, voidaan syyte nostaa niin kauan kuin syyteoikeuskin on voimassa. Tällaisessa tilanteessa vanhentumisaika on siis viisi vuotta.²⁷⁴

Jos salassapitovelvoite perustuu sopimukseen on sen perusteella oikeus vaatia korvausta vahingosta heti kun salassapitosopimusta on rikottu.²⁷⁵ Sopimusrikkomuksen perusteella rikkonut osapuoli on lähtökohtaisesti velvollinen korvaamaan sopimusrikkomuksen aiheuttaman vahingon sopimusvastuuta koskevien yleisten periaatteiden mukaan.²⁷⁶ Tämä tarkoittaa korvausta kaikesta syntyneestä vahingosta, jonka sopimusrikkomus aiheuttaa. Sopimusperusteisen vahingonkorvauksen käännetystä todistustaakasta johtuen, salassapitosopimusta rikkoneen osapuolen on näytettävä toteen,

---

²⁷¹ Muita vastaavia tapauksia: KKO 10.11.1986 ja Helsingin hovioikeus 20.10.2014 S13/2612.

²⁷² Saarinen 2013, s. 1066.

²⁷³ Saarinen 2013, s. 1066.

²⁷⁴ Norros 2015, s. 183.

²⁷⁵ Huhtamäki 2014, s. 271.

²⁷⁶ Hemmo 2008, s. 506.

ettei hän ole menetellyt toiminnallaan huolimattomasti, jotta tämä voi vapautua korvausvastuusta. Tämä osaltaan helpottaa vahingonkäräjien näyttötaakkaa. Kuitenkin tässäkin tapauksessa vahingonkäräjien on näytettävä toteen, että sopimusrikkomuksesta on syntynyt vahinkoa. Tämän lisäksi on myös pystyttävä näyttämään toteen vahingon määrä ja syy-yhteys sopimusrikkomuksen ja vahingon välillä. Kuten aiemmassa kappaleessa toin ilmi, on tämän näyttäminen todella hankalaa.²⁷⁷

Molemmissa tapauksissa on kyse siis välillisten vahinkojen eli varallisuusvahinkojen korvaamisesta. Juha Karhu on artikkelissaan²⁷⁸ selventänyt tällaisten vahinkojen määrittämisen ongelmallisuutta. Karhu käyttää kirjoituksessaan termiä liikevahinko. Vastuuperusteen näkökulmasta liikevahinko perustuu usein sopimukseen.²⁷⁹ Liikevahinko siis syntyy käytännössä siitä, ettei sopimuskumppani täytä sopimukseen perustuvia velvollisuuksiaan. Muutkin tilanteet ovat mahdollisia mutta ne eivät tutkielman kannalta ole merkityksellisiä, joten jätän ne muutoin käsittelemättä.²⁸⁰

Syy-seuraus -ketjut jotka ovat liikevahinkojen taustalla ovat usein tavallisia vahinkotilanteita monimutkaisempia.²⁸¹ Liiketoiminta on nykyisin dynaamisempaa ja mukautuu uusiin olosuhteisiin entistä nopeammin. Samalla taloudellisen suunnittelun ja toiminnan aikajänne on muuttunut. Hankkeita aletaan toteuttaa yleensä jo siinä vaiheessa, kun suunnitelmat ovat keskeneräisiä. Karhun mukaan perinteinen vahingonkorvausoikeus soveltuu huonosti arvioimaan tällaisessa toiminnassa syntyneitä vahinkoja.²⁸² Liikesalaisuudet ovat monesti merkittävässä roolissa juurikin tämänkaltaisessa toiminnassa.

Vahingonkorvausoikeuden mukaan syy-yhteyden vahingon määrän harkinnalle lähtökohtia antavat differenssioppi ja ennakoitavuus. Ensimmäisen mukaan konstruoidaan tapahtumia jotka eivät tapahtuneet, olettaen ettei vahinkoa tapahtunut. Näin saadaan

---

²⁷⁷ Vapaavuori 2016, s. 239 – 240.

²⁷⁸ Liikevahingon määrä varallisuus oikeudellisena ongelmana.

²⁷⁹ Juha Karhu: Liikevahingon määrä varallisuus oikeudellisena ongelmana, s. 1.

²⁸⁰ Juha Karhu: Liikevahingon määrä varallisuus oikeudellisena ongelmana, s. 1.

²⁸¹ Juha Karhu: Liikevahingon määrä varallisuus oikeudellisena ongelmana, s. 2.

²⁸² Juha Karhu: Liikevahingon määrä varallisuus oikeudellisena ongelmana, s. 2.

arvioitua vahingon määrä. Toinen puolestaan edellyttää, että syy-yhteys on normaali, eli ettei korvausvastuu ulotu poikkeuksellisiin ja odottamattomiin seurauksiin.²⁸³ Tällä ei näkemykseni mukaan ole tässä arvioinnissa merkitystä, sillä sopimuksen rikkominen on kylläkin ei toivottu tapahtuma, mutta sitä tuskin voidaan pitää poikkeuksellisenä ja odottamattomana.

Karhun mukaan olennaisimmat vaikutukset liikevahingon määrään on sillä, minkälaisia juridisia tunnusmerkkejä, eli harkinnan operatiivisia apukriteereitä pidetään perusteltuina. Näitä voivat olla esimerkiksi osakkeen markkinahinta, investointien normaali tuottoaste, tuotantovälineiden substanssiarvo ja yrityksen ansaintalogiikka.²⁸⁴

Karhu määrittelee liikevahingon korvaamisen lähtökohdaksi seuraavaa: ”Lähtökohdista liikevahinkojen osalta on, että korvausta vaativan tulee näyttää toteen korvauksen edellytykset (vastuuperuste ja syy-yhteys) ja korvauksen määrä. Korvauksen määrää harkittaessa avainasemassa on liiketaloudellinen näyttö: liiketalouden asiantuntijoiden tekemät havainnot sekä heidän kokemussääntöihin ja valitun liiketoimintamallin ansaintalogiikkaan perustuvat johtopäätöksensä. Viime kädessä kysymys liikevahingon määrästä on kuitenkin luonteeltaan oikeudellinen. Tässä oikeudellisessa harkinnassa otetaan liiketaloudellisen selvityksen ohella huomioon muutkin seikat, joiden perusteella voidaan tehdä päätelmiä kärsityn tappion ja/tai saamatta jääneen voiton määristä. Näitä muita oikeudellisesti merkityksellisiä seikkoja voivat olla myös varallisuusoikeyden eri aloilla liiketoiminnan arvon määrittämisessä vakiintuneet tunnusmerkit.”²⁸⁵

Karhun näkemykseen on suhteellisen helppo yhtyä siitakin huolimatta, että malli jättää vahingonmäärän arvioinnissa paljon sananvaltaa taloudellisille asiantuntijoille ja liiketaloudelliselle näytölle. Toisaalta hän kuitenkin painottaa, että henkilövahingoissa vastaavanlainen merkitys on lääkäreiden antamilla lausunnoilla.²⁸⁶

---

²⁸³ Juha Karhu: Liikevahingon määrä varallisuus oikeudellisena ongelmana, s. 2.

²⁸⁴ Juha Karhu: Liikevahingon määrä varallisuus oikeudellisena ongelmana, s. 2.

²⁸⁵ Juha Karhu: Liikevahingon määrä varallisuus oikeudellisena ongelmana, s. 11. Lainattu.

²⁸⁶ Juha Karhu: Liikevahingon määrä varallisuus oikeudellisena ongelmana, s. 11.

Liikesalaisuuden arvon määrittäminen tällaisin keinoin on hankalaa, eikä anna välttämättä oikeaa kuvaa sen arvosta. Tilanne voi esimerkiksi olla, ettei tiedolla sillä hetkellä ole juurikaan arvoa, kun se oikeudettomasti luovutetaan. Mahdollista on myös, että liikesalaisuuden omistajalle ei sillä hetkellä ole arvoa mutta vastaanottajalle sen sijaan on, koska tämä voi yhdistää tiedon muihin hallussaan oleviin tietoihin ja näin luomaan esimerkiksi uusia innovaatiota. Liikesalaisuuden arvo saattaa siis realisoitua vasta tulevaisuudessa. Näin ollen sen arvioiminen mikä merkitys tiedolla on ollut yhtiön liikevaihtoon lyhyellä aikavälillä on käytännössä mahdotonta. Osaltaan näihin ongelmiin uusi laki on tarjoamassa helpotusta.

5. Liikesalaisuusdirektiivin tuomat muutokset oikeustilaan

Tässä kappaleessa pyrin käsittelemään liikesalaisuusdirektiivin tuomat muutokset, jotka säädettäväksi ehdotettu liikesalaisuuslaki toisi mukanaan suomalaiseen oikeustilaan. Käsittelen seuraavaksi lyhyesti jokaista muutosta lyhyesti mutta samalla mahdollisimman kattavasti tutkielman sallimissa rajoissa, jotta kokonaiskäsityksen muodostaminen siitä, mikä on uutta sääntelyä ja mikä puolestaan muuttuu, olisi mahdollista. Lopussa tarkastelen tarkemmin uutta säännöstä käyttöhyvityksestä. Keskityn erityisesti siihen, miten käyttöhyvitys mahdollisesti tulee vaikuttamaan liikesalaisuuden loukkauksen kohteeksi joutuneen saamiin korvauksiin ja kuinka käyttöhyvityksen määrää olisi mahdollista arvioida. Lähteinä käytän pääsääntöisesti itse liikesalaisuusdirektiiviä ja sen pohjalta annettu hallituksen esitystä. Tämän lisäksi lähteinä toimii kummankin osalta annetut lausunnot. Pyrin mahdollisuuden rajoissa käyttämään myös näihin soveltuvaa oikeuskirjallisuutta.

Liikesalaisuuslain olisi tarkoitus olla yleislaki. Näin ollen sen on tarkoituksena täydentää muuta lainsäädäntöä. Kuitenkin tästä huolimatta liikesalaisuuslain tarkoittama liikesalaisuuden määritelmää sovellettaisiin myös niissä tapauksissa, joissa on ratkaistavana muun lain osalta se, onko kyseessä liikesalaisuus vai ei. Myös liikesalaisuuslain tarkoittamat oikeussuojankeinot olisivat käytössä kaikissa tapauksissa. Mikäli kuitenkin jossain erikoislaissa säädettäisiin toisin, sovellettaisiin sen lain säädöksiä.²⁸⁷ Helpoin tapa suojata liikesalaisuutensa jatkossa uuden lain mukaan on joko solmia salassapitosopimus tai ottaa muuhun sopimukseen salassapito lauseke. Tämä aiheuttaa automaattisesti sen, että laki tulee sovellettavaksi, ellei toisin sovita.²⁸⁸ Laki ei kuitenkaan vaikuta siihen, kuinka sopimuksia solmitaan. Lain tarjoamaa suojaa olisi kuitenkin mahdollista saada myös ilman salassapitosopimusta tai -lauseketta.

---

²⁸⁷ HE 49/2018, s. 58.

²⁸⁸ HE 49/2018, s. 68.

5.1 Oikeudeton hankkiminen, käyttäminen ja ilmaiseminen

Tulevassa laissa tultaisiin jatkossa erikseen määrittelemään mitä tarkoitetaan liikesalaisuuden osalta oikeudettomalla hankkimisella.²⁸⁹ Säännöksessä tulisi olemaan siis yleinen kielto hankkia tai yrittää hankkia liikesalaisuutta oikeudettomasti. Säännöksen perusteella oikeudettomia tapoja nimenomaisesti olisi ainakin, anastaminen, luvaton kopioiminen, jäljentäminen tai erinäisten materiaalien havainnointi. Säännöksessä on myös yleisluontoisempi määritelmä, jonka mukaan oikeudetonta olisi myös kaikki ”hyvän liiketavan vastainen menettely”.²⁹⁰

Säännös vastaa pitkälti rikoslaissa sanktioituja varsinaisia yrityssalaisuusrikoksia ja SopMenL:n oikeudetonta hankkimista vastaavia säännöksiä²⁹¹. Uuden lain myötä nämä molemmat määritelmät ikään kuin yhdistetään liikesalaisuuslakiin. Näin ollen jatkossa, mikäli salassapitovelvollisuus perustuu sopimukseen ei ole tarpeen pohtia rikoslain tahallisuutta, eikä SopMenL:n soveltamisongelmia. Jatkossa oikeussuojakei-not voidaan kohdistaa yhden lain perusteella niin oikeushenkilöihin kuin luonnollisiin henkilöihin.

Uutena lisäyksenä suomalaiseen sääntelyyn tulisi laintasoinen määritelmä siitä, mitä ei lain nojalla katsottaisi laittomaksi hankkimiseksi.²⁹² Sallitun hankkimisen määri-

---

²⁸⁹ Liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti hankkia tai yrittää hankkia. Liikesalaisuuden hankkiminen on oikeudetonta, jos se tapahtuu: 1) anastamalla; 2) luvattomasti kopioimalla, jäljentämällä havainnoimalla tai muutoin käsittelemällä sellaisia liikesalaisuuden haltijan asiakirjoja, esineitä, materiaaleja, aineita tai sähköisiä tiedostoja, jotka sisältävät liikesalaisuuden, tai joista liikesalaisuuden voi johtaa; tai 3) muulla kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulla hyvän liiketavan vastaisella menettelyllä. Liikesalaisuuden hankkiminen on oikeudetonta myös, jos henkilö on liikesalaisuuden hankkiessaan tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää, että liikesalaisuus on saatu suoraan tai välillisesti siltä, joka on oikeudettomasti käyttänyt liikesalaisuutta tai ilmaissut sen 4 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

²⁹⁰ HE 49/2018, s. 59.

²⁹¹ HE 49/2018, s. 86.

²⁹² Liikesalaisuuksien hankkiminen ei ole oikeudetonta, jos se tapahtuu: 1) itsenäisesti keksimällä tai luomalla; 2) havainnoimalla, tutkimalla, purkamalla tai testaamalla sellaista tuotetta tai esinettä, joka on asetettu yleisön saataville tai joka on laillisesti sellaisen tahon hallussa, jolla ei ole velvollisuutta rajoittaa liikesalaisuuden hankkimista; 3) siten, että työntekijän ja heidän edustajansa käyttävät tiedonsaanti- ja kuulemisoikeutta; tai 4) muulla kuin 1 – 3 kohdassa tarkoitettulla hyvän liiketavan mukaisella menettelyllä.

telmä ei muuta sinänsä oikeustilaa juurikaan, sillä vastaavat seikat on katsottu sallituiksi suurimmalta osin niin oikeuskäytännössä kuin oikeuskirjallisuudessakin. Nämä ovat olleet kirjattuna myös TRIPS-sopimukseen, johon Suomi on sitoutunut. Se, että jatkossa myös sallitut hankinnan keinot on erikseen ilmoitettu voi olla omiaan selventämään erityisesti elinkeinotoiminnassa toimiville oikeudettoman ja sallitun liikesalaisuuden välistä rajaa.

Liikesalaisuuslakiin tulisi niin ikään myös määritelmä siitä mikä on oikeudetonta käyttöä ja ilmaisemista.²⁹³ Säännös vastaa osin sitä, mitä SopMenL:n 4 §:ssä säädetään. Säädös ei siis tule muuttamaan nykyistä oikeustilaa juurikaan. Muutoksena tulee kuitenkin, se että määritelmä on jatkossa yhteinen niin rikoslain tekojen kuin SopMenL:n tarkoittamien toimien osalta. Niin ikään säännöstä voidaan jatkossa soveltaa sopimuksen perusteella sekä oikeushenkilöihin että luonnollisiin henkilöihin.

Kaikkia tilanteita, joissa liikesalaisuuden käyttäminen tai ilmaiseminen olisi kiellettyä ei ole mahdollista kuitenkaan määritellä tyhjentävästi lainsäädännössä. Näin ollen tilanne on myös jatkossa kuitenkin arvioitava tapauskohtaisesti.²⁹⁴ Kuitenkin jatkossa oikeudettomasta käyttämisestä ja ilmaisemisesta tullaan säättämään huomattavasti yksityiskohtaisemmin verrattuna nykyiseen oikeustilaan. Esimerkiksi henkilöt, jotka saavat tietoja liikesalaisuudesta asemaansa perustuen, esimerkiksi toimitusjohtaja tai hallitusten jäsenet, ovat uuden lain nojalla automaattisesti käyttämis- ja ilmaisukiellon

---

²⁹³ Liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka on hankkinut liikesalaisuuden oikeudettomasti 3 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettulla tavalla. Liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka on saanut tiedon liikesalaisuudesta: 1) toimiessaan yhteisön tai säätiön hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana, tilintarkastajana tai selvitysmiehenä taikka niihin rinnastettavassa tehtävässä; 2) yrityksen saneerausmenettelyn yhteydessä; 3) suorittaessaan tehtävää toisen puolesta tai muuten luottamuksellisessa liikesuhteessa; 4) muulla kuin 1–3 kohdassa tarkoitettulla tavalla, jos häntä sitoo liikesalaisuuden käyttämistä tai ilmaisemista rajoittava sopimus tai velvoite. Liikesalaisuutta ei saa palvelusaikanaan oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka on saanut tiedon liikesalaisuudesta toisen palveluksessa ollessaan. Liikesalaisuutta ei saa oikeudettomasti käyttää tai ilmaista se, joka tietää tai jonka pitäisi tietää, että liikesalaisuus on saatu suoraan tai välillisesti siltä, joka on oikeudettomasti käyttänyt liikesalaisuutta tai ilmaissut sen. Liikesalaisuutta loukkaavien tuotteiden tuotanto, tarjoaminen ja saattaminen markkinoille sekä liikesalaisuutta loukkaavien tuotteiden tuonti, vienti ja varastointi tällaisia tarkoituksia varten katsotaan liikesalaisuuden oikeudettomaksi käyttämiseksi, jos henkilö tietää tai hänen pitäisi tietää, että kysymys on liikesalaisuutta loukkaavasta tuotteesta.

²⁹⁴ HE 49/2018, s. 59.

alaisia. Tämä, on nykyisellään toki usein hoidettu vapaaehtoisin sopimuksin, mutta jatkossa kiello perustuu jo pelkästään lakiin. Samoin muun luottamuksellisen liikesuhteen osapuolille tulee niin ikään yleinen liikesalaisuuden salassapitovelvollisuus ilman sopimuksiakin. Selvennyksenä laki vielä erikseen toteaa, että henkilö jota sitoo salassapitosopimus tai muu salassapitovelvoite ei myöskään ole oikeutettu paljastamaan tai käyttämään liikesalaisuutta.

Nykyisellään, jos henkilö saa tiedon liikesalaisuudesta samalla kun on tämän palveluksessa ei tämä saa palvelusaikanaan käyttää tai ilmaista sitä. Tämä kiello tulee SopMenL:n säädöksistä. SopMenL:n mukaan käyttö ja ilmaisu on kiellettyä, jos henkilö on toiminut hankkiakseen itselleen tai toiselle etua tai vahingoittaakseen toista. Uuden lain myös suojan taso paranee, sillä kyseiset vaatimukset tullaan poistamaan laista. Säännöksen myötä erityisesti työnantajan liikekumppanien ja asiakkaiden salaisuudet ovat paremmin suojattu.

5.2 Väärinkäytösten paljastaminen

Täysin uutena säädöksenä suomalaiseen sääntelyyn tulisi liikesalaisuuslain 5 §.²⁹⁵ Säännös mahdollistaa väärinkäytösten paljastamisen tai muun laittoman toiminnan paljastamisen eli nk. *whistleblowing*-menettelyn. Tekoa ei katsottaisi liikesalaisuuden oikeudettomaksi paljastamiseksi, jos henkilö ilmoittaa väärinkäytöksistä suojatakseen yleistä etua. Yksittäistapauksissa myös sananvapaus voisi mahdollistaa liikesalaisuuden hankkimisen, vaikka kyseessä ei olisi väärinkäytöksen tain laittoman toiminnan paljastaminen.²⁹⁶ Tämän tarkoituksena on luultavimmin mahdollistaa tiedotusvälineiden toimintaa uutisointiin ja yleiseen tiedonvälitykseen liittyvissä tehtävissä, ilman pelkoa rangaistusuhasta.

---

²⁹⁵ Sen estämättä mitä 3 ja 4 §:ssä säädetään, liikesalaisuuden hankkiminen, käyttäminen tai ilmaiseminen ei ole oikeudetonta, jos liikesalaisuus on hankittu, sitä on käytetty tai se on ilmaistu yleisen edun suojaamista varten väärinkäytöksen tai laittoman toiminnan paljastamiseksi. Liikesalaisuuden hankkiminen, käyttäminen tai ilmaiseminen ei myöskään ole oikeudetonta, jos se ei ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä sananvapauden käyttämisenä.

²⁹⁶ HE 49/2018, s. 60.

Itse säännöksessä ei tulnaisi määrittelemään kenelle liikesalaisuuden voisi säännöksen nojalla paljastaa. Hallituksen esityksessä kuitenkin annetaan muutamia esimerkkejä siitä, kenelle ilmiantaja voi tietonsa paljastaa. Tällaisia tahoja ovat lähinnä viranomaiset, tai muut asianmukaiset tahot.²⁹⁷

Säännöksen soveltamisedellytyksenä olisi intressipunninta liikesalaisuuden haltijan liikesalaisuuden säilymisen ja väärinkäytösten tai laittoman toiminnan ilmi tulemisen ja yleisen edun välillä. Voitaneen katsoa, että jos kyseessä on vakava uhka ihmisten terveydelle tai ympäristölle olisi liikesalaisuuden paljastaminen oikeutettua.²⁹⁸ Hallituksen esitys kuitenkin tuo ilmi, että ensisijainen toimintakeino olisi kuitenkin yrittää ratkaista ongelma sisäisesti. Tämä kuitenkin edellyttää, että yrityksellä olisi käytösään tehokas ja luottamuksellinen kanava tällaisten ilmoitusten käsittelyyn. Lisäksi ilmoituksiin tulisi myös reagoida. Mikäli ilmoitus liittyisi omaan esimieheen tai yrityksen johtoon, olisi perusteltua kääntyä suoraan viranomaisen puoleen²⁹⁹

Harkinnassa tulisi ottaa huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntö ilmiantajan suojan ja sananvapauden käyttämisen osalta demokraattisessa yhteiskunnassa. Jos intressipunninnan lopputuloksena päädytään siihen, ettei liikesalaisuuden ilmaiseminen ollut sallittua tulevat liikesalaisuuslain oikeussuojakeinot normaalisti sovellettaviksi.³⁰⁰

Säädöksen käytännön merkitys jäänee vähäiseksi. Se saattaa kuitenkin yksittäistapauksissa olla merkittävä apuväline laajojenkin ongelmia ratkaisussa. Sitä minkä viranomaisen puoleen paljastajan tulisi kääntyä riippunee pitkälti asian luonteesta. Niin ikään toiminta paljastamisen jälkeen on täysin riippuvainen asian käsittelynsä ottavasta viranomaisesta.

---

²⁹⁷ HE 49/2018, s. 61.

²⁹⁸ HE 49/2018, s. 61.

²⁹⁹ HE 49/2018, s. 61.

³⁰⁰ HE 49/2018, s. 61.

5.3 Kielto ja korjaavat toimenpiteet

Nykyisen lainsäädännön nojalla kieltotoimenpiteitä on mahdollista kohdistaa ainoastaan SopMenL:n nojalla elinkeinonharjoittajiin. Tällaista rajausta ei enää tulisi liikesalaisuuslakiin, vaan toimenpiteet voitaisiin kohdistaa kaikkiin, jotka loukkaavat liikesalaisuutta esimerkiksi salassapitosopimuksen perusteella. Näin ollen toimenpiteet olisi mahdollista kohdistaa myös työntekijöihin tai muihin työnantajan palveluksessa oleviin henkilöihin. Jatkossa suojan taso paranee siis huomattavasti, kun kiellot ja korjaavat toimenpiteet voidaan kohdistaa suoraan siihen, joka toimii oikeudenloukkaajana.

Pykälän sisältö tulee olemaan seuraava:

”Sitä, joka vastoin 3 tai 4 §:n säännöksiä on hankkinut tai ilmaissut liikesalaisuuden tai käyttänyt sitä, voi tuomioistuimien liikesalaisuuden haltijan vaatimuksesta:

- 1) kieltää ryhtymästä liikesalaisuutta loukkaavaan tekoon tai jatkamasta tai toistamasta liikesalaisuutta loukkaavaa tekoa;
- 2) määrätä vetämään liikesalaisuutta loukkaava tuote pois markkinoilta tai määrätä se muutettavaksi tai hävitettäväksi;
- 3) määrätä kokonaan tai osittain tuhoamaan liikesalaisuuden sisältävät tai sen käsittävät asiakirjat, esineet, materiaalit, aineet tai sähköiset tiedostot tai luovuttamaan ne kokonaan tai osittain liikesalaisuuden haltijalle.

Kielto ilmaista tai käyttää liikesalaisuutta voidaan kohdistaa myös siihen, joka on saanut tiedon liikesalaisuudesta 4 §:n 2 – 4 momentissa tarkoitetuissa olosuhteissa, jos on ilmeistä, että tämä on ryhtynyt toimenpiteisiin liikesalaisuuden oikeudettomaksi ilmaisemiseksi tai käyttämiseksi.

Kiellosta tai korjaavasta toimenpiteestä ei saa aiheutua turvattavaan etuuteen nähden kohtuutonta haittaa vastaajalle, muiden oikeuksille tai yleiselle edulle.

Kieltoa tai määräystä on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta.”

Ensimmäisessä kohdassa määritellään pykälän tarkoittama kielto ja kohdat kaksi ja kolme puolestaan koskevat korjaavia toimenpiteitä. Ensimmäisen kohdan nojalla olisi jatkossa mahdollista kieltää liikesalaisuudenloukkaajaa sakon uhalla jatkamasta kieltettyä menettelyä johon hän on jo syyllistynyt. Käytännössä henkilöä voitaisiin siis kieltää ilmaisemasta liikesalaisuutta jatkossa tai kieltää sen käyttöä jatkossa.³⁰¹

Kohta mahdollistaa kiellon myös ennakkoon. Näin ollen henkilöä voitaisiin kieltää tekemästä tekoa, jota hän ei vielä ole edes tehnyt.³⁰² Tämä tuo niin ikään nykyiseen oikeustilaan tervetulleen muutoksen. Tämä mahdollisuus saattaa parantaa liikesalaisuuden suojaa merkittävästikin ja ehkäistä liikesalaisuuksien oikeudetonta leviämistä. Tämä johtuu siitä, että liikesalaisuuden loukkaus ei yleensä ole vain kerran tapahtuva yksittäinen teko. Yksi teko johtaa toiseen, esimerkiksi tuotteen saaminen markkinoille, josta puolestaan kolmas voi käänteismallinnuksella hankkia liikesalaisuuden itselleen sinänsä oikeudenmukaisesti. Näin ollen salassapidetty tieto pääsisi julkisuuteen ja tämän seurauksena menettäisi liikesalaisuuden suojansa. Castrén korostaa kiellon merkitystä tilanteissa, joissa lisenssisopimus päättyy.³⁰³ Kielto olisi erityisen merkityksellinen tilanteessa, jossa sopimusta on rikottu, ja sopimusrikkomuksen jatkuminen tai toistaminen olisi mahdollista.³⁰⁴ Onkin siis perusteltua, että kielto tulee koskemaan nyt myös nimenomaisesti sopimusloukkauksia.

Korjaavilla toimenpiteillä puolestaan olisi varsinaisen ennaltaehkäisemisen sijaan tarkoituksena saattaa tilanne markkinoilla siihen tilanteeseen, jossa se olisi ollut ilman liikesalaisuudenloukkausta. 2 kohdan mukaan loukkaavat tuotteet voidaan vetää pois

---

³⁰¹ HE 49/2018, s. 97.

³⁰² HE 49/2018, s. 98.

³⁰³ Castrén 1973, s. 217.

³⁰⁴ Castrén 1973, s. 217.

markkinoilta tai loukkaava tuote voidaan määrä muutettavaksi sellaiseksi, ettei se enää loukkaa toisen liikesalaisuutta. Viimesijaisena keinona voidaan nähdä tuotteen hävittäminen. Näkemykseni mukaan tämä tulisi kyseeseen vasta silloin, jos muita keinoja ei ole käytettävissä.

Kolmas kohta tarjoaa liikesalaisuuden loukkauksen kohteeksi joutuneelle viedä loukkaajalta myös keinot jatkaa mahdollista loukkausta. Kohdan nojalla voidaan vaatia oikeudenloukkaajaa joko tuhoamaan tai luovuttamaan takaisin niiden oikeutetulla haltijalle materiaalit, jotka sisältävät liikesalaisuuksia. Tämä niin ikään parantaa suojan tasoa, koska liikesalaisuudenhaltijalle luonnollisesti on tärkeää, että vaikka loukkaajaa kielletäisiin jatkamasta tekoaan tarjoaa tämä vain hetkellisen avun, mikäli materiaalit joiden pohjalta loukkaus on tehty, jäävät loukkaajan haltuun. Säännöksellä pystytään jatkossa siis huolehtimaan siitä, ettei mitään materiaaleja jää loukkaajan haltuun.

Pykälän 2 momenttiin on otettu erillinen kielto. Tämä kielto voitaisiin kohdistaa tahoon, joka on saanut liikesalaisuuden haltuunsa joko saneerausmenettelyn yhteydessä, luottamuksellisessa liikesuhteessa tai siten, että taho sitoo esimerkiksi salassapitovelvoite. Kiellon määräämisen edellytyksenä on kuitenkin, että kyseinen taho on ryhtynyt konkreettisiin toimenpiteisiin, jotka selvästi ilmaisevat tämän tarkoituksena olevan liikesalaisuuden oikeudeton käyttäminen tai ilmaiseminen. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta voidaan mainita henkilön suorittama liikesalaisuuksia sisältävien tallenteiden laajamittainen kopiointi, joka on työtehtävien tai sopimusvelvoitteiden täyttymisen kannalta perusteetonta. Tästä voitaisiin päätellä, että tarkoituksena on oikeudeton hyödyntäminen.³⁰⁵

Pykälän mukaiset kiellot ja korjaustoimet voidaan nähdä lähentävän sääntelyä perinteisten immateriaalioikeuksien kanssa. Säännökset vastaavat pitkälti patenttilain³⁰⁶ sääntelyä. Liikesalaisuuksien osalta tilanne saattaa olla hieman eri verrattuna patent-

---

³⁰⁵ HE 49/2018, s. 63 – 64.

³⁰⁶ Patenttilaki 59 §.

teihin. Usein liikesalaisuudet sekoittuvat yhtiöissä niiden omiin tietoihin, tällöin saat-
taa seurata se, ettei loukkaajayhtiöstä saada tehokkaasti takavarikoitua toisen yhtiön
liikesalaisuuksia tehokkaasti. Tästä syystä juurikin mahdollisuus liikesalaisuutta louk-
kaavien tuotteiden tuhoamiseen tai muokkaamiseen tarjoaa erinomaisen keinon tur-
vata liikesalaisuutta, vaikka takavarikointi ei onnistuisikaan täydellisesti. Erityisesti,
jos kieltoja voidaan käyttää rikosprosessia täydentävinä tarjoaisivat ne erityisen tehok-
kaan lisän suojaan.³⁰⁷

5.4 Vahingonkorvaus

Liikesalaisuuslakiin tulee oma säännöksensä koskien vahingonkorvausta. Aikaisem-
min vahingonkorvaus on riippunut rikkeestä, jolloin vahinko on korvattu joko sopi-
musperusteisten periaatteiden nojalla taikka vahingonkorvauslain nojalla. Jatkossa
tilanteissa, joissa liikesalaisuuslaki soveltuu, tullaan käyttämään liikesalaisuuslain
omaa vahingonkorvaussäännöstä, poikkeuksena on kuitenkin työntekijän työnanta-
jalle aiheuttamat vahingot, jotka edelleen menevät vahingonkorvauslain sääntelyn
alle.

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta käyttää liikesalaisuutta 4 §:n vastai-
sesti, on velvollinen suorittamaan liikesalaisuuden haltijalle kohtuullisen hy-
vityksen liikesalaisuuden käyttämisestä sekä korvauksen kaikesta vahingosta,
jonka loukkaus aiheuttaa.

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta hankkii tai ilmaisee liikesalaisuuden
3³⁰⁸ tai 4³⁰⁹ §:n vastaisesti, on velvollinen korvaamaan liikesalaisuuden halti-
jalle kaiken vahingon, jonka loukkaus aiheuttaa.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu huolimattomuus on lievää, korvausta voi-
daan sovitella. Työntekijän työnantajalle aiheuttaman vahingon korvaamisesta
säädetään työsopimuslain (55/2001) 12 luvun 1 §:ssä. Lisäksi työntekijän ja

---

³⁰⁷ Suomen asianajajaliito 22.11.2017.

³⁰⁸ Liikesalaisuuden oikeudeton hankkiminen.

³⁰⁹ Liikesalaisuuden oikeudeton käyttäminen tai ilmaiseminen.

virkamiehen korvausvastuuseen sovelletaan vahingonkorvauslain (412/1974) 4 lukua ja mitä 3 luvussa säädetään työnantajan korvausvastuusta ulkopuoliselle aiheutuneesta vahingosta.

Kuten ennenkin, tarkoituksena on, että vahingonkärsijä palautettaisiin mahdollisuuksien mukaan siihen tilanteeseen, jossa hän olisi ollut ilman oikeudenloukkausta. Lähtökohtana on siis tosiasiallisen vahingon korvaaminen, silloin kun teko on tehty tahallaan tai huolimattomuudesta.

Ensimmäisessä momentissa myös nk. käyttöhyvityksestä, joka on uutta liikesalaisuuksia koskevassa sääntelyssä. Tarkastelen tätä seikkaa tarkemmin omassa erillisessä kappaleessaan. Momentin mukaan korvattavaksi tulee kaikki vahinko, jonka loukkaus aiheuttaa. Säännöksen mukaan sillä ei olisi merkitystä onko teko tahallinen vai tapahtuuko se huolimattomuudesta, molemmissa tapauksissa vahinko tulee korvata täysimääräisesti.³¹⁰ Vahingonkorvausta arvioitaessa huomioon tulisi ottaa kaikki asiaan vaikuttavat seikat. Näistä hallituksen esitys mainitsee esimerkkeinä kielteiset taloudelliset seuraamukset ja oikeudenloukkaajan mahdollisesti saaman hyödyn.

Se, että liikesalaisuuksien loukkaustilanteessa useimmiten syntyvä vahinko on näytettävissä toteen hyvin hankalasti, on otettu hallituksen esityksessä huomioon. Koska saamatta jäänyt voitto on usein käytännössä mahdotonta arvioida, voidaan vahingonkorvauksen määrä arvioida myös käyttämällä apuna oikeudenloukkaajan saamaa voittoa tai muuta hyötyä.³¹¹ Myös liikesalaisuuden kehittämiskustannukset voivat tulla arvioitaviksi vahingonkorvausta arvioitaessa.³¹²

Toisessa momentissa säädetään vahingonkorvauksesta silloin, kun joku hankkii tai ilmaisee liikesalaisuuden oikeudettomasti. Vahingonkorvaus arvioidaan näissä tapauksissa samalla tavalla kuin 1 momentinkin mukaisissa. Olennaisena poikkeuksena on kuitenkin, ettei tällaisissa tilanteissa voida määrätä käyttöhyvitystä.

---

³¹⁰ HE 49/2018, s. 103.

³¹¹ HE 49/2018, s. 103.

³¹² HE 49/2018, s. 104.

Vahingonkorvauksesta mielenkiintoisen tekee juurikin uusi käyttöhyvitys. Hallituksen esityksen mukaan ”Jos joku tahallaan tai huolimattomuudesta käyttää liikesalaisuutta ehdotetun lain 4 §:n vastaisesti, tulisi oikeudenloukkaajan käyttöhyvityksen lisäksi korvata kaikki vahinko, jonka loukkaus aiheuttaa eli korvattava olisi tosiasiallinen vahinko täysimääräisenä.”³¹³ Mielestäni tästä on pääteltävissä, että käyttöhyvityksen päälle maksettaisiin vahingonkorvaus täysimääräisesti.

Näin ollen kokonaisuudessaan liikesalaisuuden haltija asema vahingonkorvaustilanteissa tulee paranemaan huomattavasti. Vahinko on mahdollisesti helpommin näytettävissä toteen, sillä se voidaan osoittaa sen perusteella, kuinka paljon hyötyä loukkaaja on liikesalaisuudesta saanut. Tämän lisäksi tietyissä tapauksissa oikeudenhaltija on oikeutettu saamaan käyttöhyvityksen, joka kattaa koko sen ajan jolta liikesalaisuutta on oikeudettomasti käytetty.

5.5 Käyttöhyvitys

5.5.1 Yleistä käyttöhyvityksestä

Jatkossa liikesalaisuuden haltijalla on aina oikeus saada käyttöhyvitystä, jos liikesalaisuutta on käytetty oikeudettomasti tahallaan tai huolimattomasti. Loukatun ei tarvitse edes osoittaa kärsineensä vahinkoa loukkauksen johdosta, jotta tämä olisi oikeutettu hyvitykseen.

Hallituksen esitys ottaa lähtökohdaksi, että hyvityksen määrää arvioitaessa tulisi käyttää lisenssimaksua tai maksua, joka olisi jouduttu maksamaan, jos oikeudenloukkaaja olisi ensin neuvotellut oikeudenhaltijan kanssa oikeuden luvallisesta käytöstä. Liikesalaisuus on nimensä mukaisesti salaisuus, joten tilanne, jossa vastapuoli ei tiedä toisella olevasta salaisuudesta ei voi neuvotella myöskään oikeudesta käyttää

---

³¹³ HE 49/2018, s. 103.

tätä. Tämä on huomioitu seuraavasti ”Jos taas lisenssisopimuksia tuotteeseen ei ole tehty, on tuomioistuimen arvioitava, millaiseen lisenssimaksuun olisi vapaaehtoisissa sopimusneuvotteluissa todennäköisesti päädytty.” Sillä, että tuomioistuin puhtaasti arvioi lisenssimaksun suuruuden tuskin päästään kovinkaan tarkkoihin johtopäätöksiin, taikka riittäviin korvauksiin. Riski on toki olemassa myös toiseen suuntaan, voi nimittäin olla, että tuomioistuin arvioi korvauksen liian suureksi.

Seuraavaksi pyrin esittämään keinoja, joilla liikesalaisuuden arvo voitaisiin määrittää, jonka avulla voitaisiin saada laskettua myös lisenssimaksun suuruus. Näkemykseni mukaan tällaisilla analyyseillä ja toimituksilla voisi olla näyttöarvoa arvioitaessa käyttöhyötyksen määrää.

5.5.2 Aineettomien oikeuksien arvonmäärittämisestä

Erilaisten immateriaalioikeuksien arvonmäärittämistä on tutkittu kauppatieteellisessä kirjallisuudessa suhteellisen laajasti. Varsinaisesti liikesalaisuuksia koskevaa kirjallisuutta on luonnollisestikin hyvin vaikea löytää, sillä kuten todettua: liikesalaisuuksille ei varsinaisesti ole olemassa markkinoita, sillä niiden arvo perustuu juuri siihen, että ne pidetään salassa kilpailijoilta. Kuitenkin uuden sääntelyn myötä liikesalaisuudet lähentyvät muita immateriaalioikeuksia siinä määrin paljon, että on mielekästä hakea tulkinta-apua muiden immateriaalioikeuksien lisensoinnista siihen, kuinka lisenssi tulisi arvioida liikesalaisuuteen. Jotta immateriaalioikeuteen voidaan määrittää lisenssi on sen arvo ensin määritettävä.

Faroc J. Contractor nostaa on listannut tilanteita, joissa immateriaalioikeuksien arvostaminen tulee yleisimmin kyseeseen. Nämä tilanteet hänen mukaansa ovat: 1) yrityskauppa, 2) tavaroiden osto tai myynti, 3) oikeuksien lisensointi, 4) aineettomien oikeuksien loukkaus, 5) veromahdollisuuksien hyödyntäminen konsernissa ja 6) tutkimus- ja kehitystoiminta.³¹⁴ Nimenomaisesti kohdat 3 ja 4 tukevat väitettä siitä, että lisenssin arvo voidaan määrittää tätä kautta. Mikään ei näkemykseni mukaan estä,

---

³¹⁴ Faroc J. Contractor 2001, s. 3 – 24.

että kauppatieteellistä asiantuntijalausuntoa käytettäisiin oikeudenkäynnissä todistamaan lisenssimaksun suuruutta määrättäessä käyttöhyvitystä.

Yksittäistä omaisuuserää ei voida kuitenkaan arvostaa irrallaan kaikesta muusta vaan yritys on arvostettava kokonaisvaltaisesti. Tähän kuuluu kolme eri vaihetta: 1) strateginen analyysi³¹⁵, 2) tilinpäätösanalyysi³¹⁶ ja 3) tulevan kehityksen analyysi³¹⁷.

Muina huomioitavina seikkoina tulisi ottaa huomioon yhteiskunnan kehitys, toimialan ja ko. yrityksen asema markkinoilla.³¹⁸

Immateriaalioikeuksien arvoa ei voida arvioida ainoastaan sillä perusteella kuinka paljon työtä tai muita resursseja sen kehittäminen on yritykseltä vaatinut. Arvo syntyy useimmiten siitä, kuinka hyvin yritysjohto on pystynyt yhdistämään kehittämänsä immateriaalioikeudet yhtiön strategiaan prioriteetteihin.³¹⁹ Johdon toiminnan tulokseen sama immateriaalioikeus saattaa olla siis hyvinkin arvokas tai käytännössä arvoton.

Kuten monen muunkin omaisuuserän osalta, myös immateriaalioikeuksien ”oikea” arvo on se hinta, jonka joku on siitä valmis maksamaan. Näin ollen lopullinen hinta on mahdollista selvittää vasta kun immateriaalioikeus on myyty. Arviointia ei ainaakaan helpota se tosiseikka, että immateriaalioikeudella on yleensä elinkaari, joka vaikuttaa merkittävästikin sen arvoon.³²⁰ Liikesalaisuus voi teoriassa olla voimassa rajoittamattoman ajan mutta ajan kulumisen vaikuttaa erityisen herkästi sen arvoon. Tekniikan kehittyessä monista liikesalaisuuksista saattaa tulla arvottomia hyvinkin nopeasti, sillä ne saattavat tekniikan yleistyessä menettää liikesalaisuuden suojansa hyvinkin nopeasti. Tämä luonnollisestikaan ei päde kaikenlaisiin liikesalaisuuksiin.

---

³¹⁵ Tarkoituksena on tunnistaa yrityksen kasvu, kilpailutilanne ja riskit sekä ne tekijät jotka voivat vaikuttaa mahdolliseen taloudelliseen menestymiseen.

³¹⁶ Tarkoituksena on tunnistaa ainakin selvittää yrityksen kannattavuutta sekä rahoitus- ja varallisuus-asemaa.

³¹⁷ Tarkoituksena on kiinnittää huomiota yrityksen arvoihin sekä tulevaan myyntiin ja rahoituksen tilanteeseen ja tehdä näiden pohjalta analyysi mahdollisesta tulevaisuuden kehityksestä.

³¹⁸ Kallunki – Niemelä 1999, s. 22 – 28.

³¹⁹ Kaplan & Norton 2004, s. 215 – 216.

³²⁰ Tuominen 2001, s. 92 – 93.

Niin ikään kilpailutilanne alalla sekä tuotemarkkinanäkymät ovat omiaan vaikuttamaan immateriaalioikeuksien arvoon. Mitä useammassa maassa kyseinen oikeus on suojattu, sitä suurempi oikeuden arvo voi olla. Tämä johtuu siitä, että näin haltijalla on niin oikeudellisesti- kuin maantieteellisestikin laajempi alue käyttää kyseistä oikeutta.³²¹ Tässä yhteydessä on huomioitava liikesalaisuusdirektiivin vaikutukset koko Euroopan unionin alueella.

Yleisesti käytettyjä arvostusperusteita ovat: kustannusperusteinen, markkinaperusteine, tuloperusteinen ja tulevaisuuden kassavirtaan perustuva arvonmääritys.³²² Esitelen lyhyesti perusajatuksen kaikista ja esitän oman näkemykseni siitä, mikä soveltuisi parhaiten liikesalaisuuden arvonmäärittämiseen.

Kustannusperusteisen arvonmäärityksen perusajatuksena on, että pyritään selvittämään kuinka paljon kyseisen oikeuden kehittämiseen on sitoutunut kustannuksia tai kuinka paljon sen saattaminen sen hetkiseen tilaan on sen haltijalle maksanut. Pääsääntöisesti toimitus suoritetaan siten, että lasketaan yksinkertaisesti yhteen kaikki kyseisen oikeuden luomiseen, kehittämiseen ja suojaamiseen kohdistuneet kustannukset. Tämän laskennan perusteelta saataisiin käypä arvo.³²³ Vaihtoehtoisesti voitaisiin ajatella tilalle korvaava oikeus ja laskea sen tuottamisesta aiheutuvat kustannukset, josta puolestaan saataisiin käypä arvo. Kumpikin menetelmä sopii parhaiten tilanteisiin, joissa oikeus ei tuota mitään, eikä sitä voida erotella yrityskokonaisuudesta.³²⁴ Kuten jo edellä on mainittu, ei immateriaalioikeutta voida arvostaa ainoastaan sen kehittämiseen kuluneiden kustannusten perusteella. Lisäksi tässä esitettyjen lisäperusteiden valossa katson, ettei tämä malli sovellu lainkaan liikesalaisuuden arvon määrittämiseen.

---

³²¹ Tuominen 2001, s. 95 – 98.

³²² Tuominen 2001, s. 111 – 112.

³²³ Bergström 2002, s. 460 – 478.

³²⁴ Bergström 2002, s. 460 – 478. Kivi-Koskinen 2002, s. 17.

Markkinaperusteinen arvonmääritys lähtee liikkeelle siitä oletuksesta, että oikeuden hinta on se, joka siitä saataisiin vapailla markkinoilla. Näin ollen siis hinta määräytyisi puhtaasti kysynnän ja tarjonnan mukaan. Arvo saataisiin siis vertaamalla oikeutta aiempiin samanlaisiin jo myytyihin oikeuksiin.³²⁵ Myös tämä ajatus sopii huonosti liikesalaisuuksien arvonmääritykseen. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että julkisesti riittävää tietoa ei ole saatavilla. Lisäksi liikesalaisuus saattaa olla niin yksilöllinen, ettei sitä ole mahdollista verrata muihin. Myös markkinoiden puuttuminen kokonaan voi tulla kyseeseen.

Tuloperusteinen arvonmääritys perustuu lisenssimaksuihin. Arvonmäärityksessä huomioon otettavia seikkoja ovat 1) tulovirran määrän selvittäminen, 2) tulovirran keston selvittäminen, 3) tulontuottoon liittyvän riskin määrittäminen.³²⁶ Tuloperusteinen selvitys lähtee liikkeelle tutkimuksen kannalta vastakkaisesta suunnasta. Tutkielman kannalta mielenkiintoista on saada selville mikä olisi käyttöhyvityksessä käytettävän lisenssimaksun suuruus. Tuloperusteisen mallin oletus on kuitenkin se, että olisi löydettävä identtinen lisenssioikeus, josta saataisiin selville ko. oikeuden lisenssin suuruus, jonka avulla voitaisiin selvittää oikeuden arvo ikään kuin käänteisesti. Tästä syystä myöskään tämä malli ei sovellu liikesalaisuuden arvonmääritykseen.

Tulevaisuuden kassavirtoihin perustuvaa arvonmääritystä pidetään yleisesti ottaen immateriaalioikeuksien kannalta parhaana mallina arvonmääritykseen.³²⁷ Tässä mallissa pyritään ennustamaan immateriaalioikeuden jäljellä olevalle elinajalle saatava mahdollinen tuotto, jonka jälkeen tämä kokonaistuotto diskontataan nykyhetkeen. Laskelman kannalta tärkeitä asioita, jotka tulee huomioida ovat inflaation kehitys, verojen määrä ja mahdolliset jäännösverot.³²⁸ Kyseistä mallia voidaan pitää käyttökelpoisena sellaisessakin tilanteessa, jossa tuottoja on vaikea arvioida ja markkinat

---

³²⁵ Tuominen 2001, s. 116 – 117.

³²⁶ Tuominen 2001, s. 117 – 122.

³²⁷ Bergström 2002, s. 460 – 478.

³²⁸ Bergström 2002, s. 460 – 478.

ovat epävakaat. Jotta arvonmääritys onnistuisi mahdollisimman hyvin tarvitaan todellista tietoa markkinoista, tieto voidaan saada esimerkiksi markkinatutkimuksella. Näin voidaan selvittää, tai ainakin saada suuntaa menekin ja kehityksen osalta.³²⁹ Tämä vaikuttaisi sopivan myös liikesalaisuuden arvon määrittämiseen suhteellisen hyvin. Markkinatutkimuksen avulla olisi mahdollista saada tietoa siitä, kuinka paljon kysyntää liikesalaisuudelle olisi, kehittelevätkö kilpailijat vastaavanlaisia sovelluksia yms. On kuitenkin huomattava, että tämäkään malli ei toimi kovin hyvin kaikenlaisien liikesalaisuuksien osalta. Esimerkiksi edellä käyttämäni mainoskampanja-tilanteen osalta malli olisi käytännössä käyttökelvoton, toisaalta kyseisessä tilanteessa ei myöskään lisensointi voisi tulla kyseeseen. Malli toimisi parhaiten siis sellaisten liikesalaisuuksien osalta, jotka luoneeltaan olisivat lähellä patenttia.

Kun liikesalaisuudelle on saatu määritettyä arvo, on ratkaistava se, kuinka siitä johdetaan lisenssimaksun suuruus. Koska tilanne on täysin uusi ei asiasta luonnollisestikaan löydy oikeuskäytäntöä. Tästä syystä asia on ratkaistava muulla tavalla.

Mielestäni apuna voitaisiin käyttää samaa mallia, jota käytetään muiden immateriaalioikeuksien lisenssien markkinaehtoisuuden määrittelyssä siirtohinnoittelua tehtäessä. Siirtohinnoittelua ohjaa markkinaehtoisuuden periaate. Tämän periaatteen mukaan konserniyhtiöiden välisessä kaupassa käytettävien siirtohintojen tulee vastata niitä hintoja, joita toisistaan täysin erilliset osapuolet olisivat käyttäneet vastaavassa tilanteessa.³³⁰ Kun puolestaan arvioidaan vahingonkorvausta ja sen ohella määrättäviä mahdollisia muita hyvitysmaksuja ohjaavana periaatteena on täyden korvauksen periaate. Tämä puolestaan voidaan jakaa kahteen eri ulottuvuuteen. Hyvitys ei saa olla liian pieni, jolloin se ei kattaisi vahinkoa kokonaan. Toisaalta korvaus ei myöskään saa olla liian suuri, jollin vahingonkärsijä olisi paremmassa asemassa vahinkotapahtuman jälkeen kuin ennen sitä, tätä kutsutaan rikastumiskielloksi.³³¹

---

³²⁹ Tuominen 2001, s. 123.

³³⁰ Karjainen 2006, s. 46.

³³¹ Saarnilehto 2001, Rikastumiskielto.

Markkinaehtoisuutta mietittäessä tasapainoillaan siis sen välillä, onko toimi alihintainen vai markkinahintainen, eli juuri oikean suuruinen. Kun taas vahingonkorvauksessa pohdinta on samanlaista. Korvaus ei saa olla liian suuri, muttei myöskään vastaavasti liian suuri. Rinnastus ei ole paras mahdollinen mutta katson kuitenkin, että siirtohinnoittelun markkinaehtoisuutta koskevat periaatteet voisivat toimia tietyin rajoituksin pohdittaessa lisenssimaksun suuruutta käyttöhyvityksessä, sillä sen suuruuden on oltava se, johon toisistaan riippumattomat osapuolet olisivat päässeet vapaaehtoisissa neuvotteluissa. Lähtökohta on siis käytännössä sama kuin siirtohinnoittelua mietittäessä.

Siirtohinnoittelussa on nimenomaisesti mietitty myös liikesalaisuuksien arvoa.³³² Käytännössä lähtökohtana siirtohinnoittelussa olisi nk. markkinahintavertailumenetelmä, jossa verrattaisiin vastaavien lisenssisopimusten hintoja.³³³ Tästä kuitenkin on huonosti saatavilla minkäänlaisia tilastoja.

Arvokkaita liikesalaisuuksia ei kuitenkaan usein lisensoida ulkopuolisille. Markkinahintavertailumenetelmän edellytyksenä on, että vertailtavien kohteiden tulisi olla hyvin samanlaiset. Koska tämä asettaa omat haasteensa antaa verohallinto ohjeeksi, että mikäli markkinahintavertailumenetelmää ei voida käyttää, olisi käytettävä muita OECD:n siirtohinnoittelumenetelmiä.³³⁴ Näitä ovat: jälleenmyyntihintamenetelmä, kustannusvoittolisämenetelmä, liiketoimintomarginaalimenetelmä ja voitonjakamismenetelmä.³³⁵

Lisenssin markkinahintaisen rahamääräisen summan arvioinnissa on kuitenkin tärkeää ennen kaikkea analysoida lisenssin kohteen ja lisenssiehtojen ohella lisenssiantajan sekä lisenssinsaajan liiketoimissaan suorittamat toiminnot, omistamat varat ja ottamat riskit. Tarkka analyysi on tarpeellinen, jotta valittu siirtohinnoittelumenetelmä tuottaisi mahdollisimman tarkan tuloksen.³³⁶

---

³³² Verohallinto.

³³³ Verohallinto.

³³⁴ Verohallinto.

³³⁵ OECD 2010.

³³⁶ Verohallinto.

Yhteenvetona todettakoon, ettei lisenssimaksun määrittäminen käyttöhyvitystapauksissa ole yksinkertaista, eikä siihen ole olemassa mitään vakiintunutta mallia. Näkemykseni mukaan, määrää arvioitaessa voitaisiin ja jopa tulisi käyttää hyödyksi tarkkoja analyyseja itse oikeudesta ja sen jälkeen erinäisin siirtohinnoittelumenetelmin voitaisiin arvioida lisenssimaksun markkinaehtoisuutta, joka puolestaan takaisi liikesalaisuuslain tarkoittaman kohtuullisen hyvityksen. Nähdäkseni mikään ei estäisi tällaisten analyysien ja laskelmien käyttämistä todisteina, oikeudenkäynneissä tuomioistuimissa tai välimiesmenettelyissä, käyttöhyvityksen määrän toteennäyttämässä.

6. Lopuksi

Tutkielmassa oli kolme tutkimuskysymystä, 1) miten liikesalaisuuden määritelmä muuttuu verrattuna nykyiseen oikeustilaan, 2) miten oikeussuojakeinot muuttuvat verrattuna nykyiseen oikeustilaan ja 3) kuinka käyttöhyvityksen perusteena olevan lisenssimaksun suuruus tulisi määritellä.

1) Liikesalaisuuden määritelmä ei varsinaisesti muutu. Sen sisältöä sen sijaan täsmennetään ja se määritellään jatkossa omassa laissaan yksiselitteisesti. Määritelmä on käytännössä yhtenevä liikesalaisuusdirektiivin kanssa, joka puolestaan on pitkälti TRIPS-sopimuksen mukainen. Uuden määritelmän ei ole tarkoituksena muuttaa vallitsevaa oikeustilaa, joten nykyisestä oikeuskäytännöstä johdettavissa olevat oikeusohjeet ovat myös jatkossa päteviä.

Uuden määritelmän mukaan liikesalaisuuden on täytettävä kolme edellytystä samanaikaisesti, jotta uusi laki voi soveltua. Tästä poikkeuksena on luonnollisesti tilanne, jossa osapuolet ovat nimenomaisesti sopineet lain soveltumisesta sopimuksella.

Liikesalaisuuden olisi ensinnäkin oltava salaista tietoa, joka ei ole kokonaisuutena tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä tällaisia tietoja tavanomaisesti käsitteleville henkilöille yleisesti tunnettua tai helposti selville saatavissa. Liikesalaisuus olisi siten rajoitetun henkilöpiirin tiedossa. Liikesalaisuus ei olisi kuitenkaan yksinoikeus, vaan sama tieto voisi olla yhtä aikaa useamman tahon liikesalaisuus. Liikesalaisuus voi esimerkiksi olla tunnettu useammassa saman alan yrityksessä. Toisaalta se, että tieto ei saa olla yleisesti tunnettua tarkoittaisi sitä, että liikesalaisuutena ei voisi pitää sellaista yleistä kokemusta ja taitoa, jotka henkilöt ovat hankkineet osana tavanomaisia työskentelyään ja ammattitaitoaan.

Määritelmän mukaan liikesalaisuudella olisi myös oltava elinkeinotoiminnassa taloudellista arvoa. Taloudellinen arvo ei edellyttäisi sitä, että tietoa jo hyödynnetään elinkeinotoiminnassa. Riittävää on, että tiedon taloudellinen arvo on mahdollista. Tiedolla

olisi kuitenkin oltava yhteys elinkeinotoimintaan, joten luottamuksellinen yksityiselämään liittyvä tieto ei tavallisesti tulisi suojattavaksi ehdotetulla lailla liikesalaisuutena.

Lisäksi liikesalaisuudelta edellytettäisiin, että liikesalaisuuden laillinen haltija on ryhtynyt kohtuullisiin toimenpiteisiin pitääkseen tiedon salassa. Vaatimus tarkoittaa sitä, että liikesalaisuuksia käsittelevien henkilöiden on oltava tietoisia tiedon luottamuksellisuudesta. Liikesalaisuuden haltijan riittäviä toimenpiteitä olisi tarkasteltava tapauskohtaisesti. Tietoja voitaisiin suojata esimerkiksi tietojärjestelmien ja fyysisten tilojen turvajärjestelyillä tai tiedon luottamuksellisuus voitaisiin kirjata yrityksen ja sen henkilöstön tai yrityksen ja sen yhteistyökumppanien välisiin salassapitositoumuksiin.

Lisäksi uutena sääntelynä tulee määritelmä tilanteista, joissa liikesalaisuuden hankkiminen ei olisi oikeudetonta. Liikesalaisuuden saisi säännöksen mukaan hankkia itsenäisesti keksimällä tai luomalla. Liikesalaisuus ei ole yksinoikeus. Säännös turvaisi sen, että liikesalaisuuden voi useampi eri elinkeinonharjoittaja tai muu taho keksiä tai luoda itse toisista riippumatta. Liikesalaisuuden saisi säännöksen mukaan hankkia myös niin sanotulla käänteismallinnuksella eli selvittämällä liikesalaisuuden laillisesti hankitusta tuotteesta sitä havainnoimalla, tutkimalla, purkamalla tai testaamalla. Lisäksi liikesalaisuuden voisi hankkia muulla hyvän liiketavan mukaisella tavalla. Tämä vastaa kuitenkin pitkälti nykyistäkin oikeustilaa, joka on muodostunut oikeuskäytännön kautta.

2) Uudet oikeussuojakeinot ovat muista immateriaalioikeuksista tuttuja, näitä ovat, kiellot, korjaavat toimenpiteet ja väliaikainen kieltäminen. Jatkossa tuomioistuin voisi liikesalaisuuden haltijan vaatiessa kieltää tahoa, joka vastoin uuden lain säännöksiä on hankkinut, ilmaisee tai käyttää liikesalaisuutta, jatkamasta tai toistamasta loukkaavaa tekoa taikka jopa kokonaan ryhtymästä tällaiseen tekoon.

Korjaavien toimenpiteiden puitteissa tuomioistuin voi jatkossa määrätä liikesalaisuutta loukkaavat tuotteet pois markkinoilta. Tuotteet voidaan myös määrätä muutettaviksi sellaisiksi, etteivät ne enää loukkaa liikesalaisuutta tai kokonaan tuhottaviksi.

Toimenpiteet voidaan kohdistaa vain sellaisiin tuotteisiin, joiden on todettu loukkaavan liikesalaisuutta. Samoin tuomioistuin voisi määrätä tuhoamaan kokonaan tai osittain taikka tarvittaessa luovuttamaan kokonaan tai osittain liikesalaisuuden sisältävät tai sen käsittävät asiakirjat, esineet, materiaalit, aineet tai sähköiset tiedostot liikesalaisuuden haltijalle.

Toimenpiteiden tarkoituksena on pyrkiä palauttamaan markkinatilanne sellaiseksi kuin se olisi ollut ilman loukkausta sekä pyrkiä ehkäisemään loukkausten jatkaminen ja mahdollinen uusiminen tulevaisuudessa.

3) Näkemykseni mukaan merkittävin uuden lain tuoma uudistus on käyttöhyvitys. Erona vahingonkorvaukseen käyttökorvauksessa korvattaisiin liikesalaisuuden hyödyntämistä tuomioistuimen ratkaisun antamisen jälkeen. Ehdotettu sääntely tulisi sovellettavaksi tilanteessa, jossa vastaaja olisi saanut liikesalaisuuden suoraan tai välillisesti toiselta henkilöltä esimerkiksi ostamalla tai lisenssisopimuksen kautta. Jos vastaaja ei olisi alun perin liikesalaisuuden saadessaan ja alkaessaan käyttää sitä tiennyt eikä hänen vallitsevissa olosuhteissa pitänytkään tietää, että henkilö, jolta hän on saanut liikesalaisuuden, ei olisi saanut sitä käyttää tai ilmaista, voisi hän vastatessaan 8 §:ssä tarkoitettuun vaatimukseen pyytää, että kiellon määräämisen tai korjaavan toimenpiteen suorittamisvelvoitteen sijaan hänet veloitettaisiin suorittamaan käyttökorvausta. Käyttökorvauksen määräämiseksi seuraavien edellytysten olisi täytyttävä: 1) vastaaja ei alkaessaan käyttää liikesalaisuutta tiennyt eikä tämän olisi pitänyt tietää, että liikesalaisuus oli saatu taholta, joka oli oikeudettomasti käyttänyt liikesalaisuutta tai ilmaissut sen 2) kiellon tai korjaavan toimenpiteen toteuttaminen aiheuttaisi vastaajalle kohtuutonta haittaa, ja 3) korvaus liikesalaisuuden haltijalle arvioidaan kohtuulliseksi. Pykälän edellytysten täytyessä tuomioistuin voisi määrätä, että vastaaja voisi jatkaa liikesalaisuuden käyttämistä maksamalla liikesalaisuuden haltijalle käyttökorvausta.³³⁷

---

³³⁷ HE 49/2018, s. 63.

Käyttökorvauksen määrittäminen tapahtuu lähtökohtaisesti lisenssimaksun perusteella. Kohtuullisena lisenssimaksuna pidettäisiin sitä, jonka osapuolet olisivat keskinäisillä neuvotteluillaan markkinaehtoisesti saaneet aikaiseksi. Markkinahintavertailumenetelmä asettaa erittäin korkeat samankaltaisuuden vaatimukset vertailukohteille. Aineettoman omaisuuden ainutlaatuisuuden vuoksi ei useinkaan voida todentaa luotettavasti, että vertailtavana olevissa sopimuksissa havaittavat erot eivät vaikuttaisi hinnoitteluun. Jos vertailukelpoisia sopimuksia ei ole saatavilla, voidaan lisenssin markkinaehtoisuutta arvioitaessa käyttää myös muita OECD:n siirtohinnoitteluohteiden mukaisia siirtohinnoittelumenetelmiä.

Rojaltin markkinaehtoisessa hinnoittelussa on ensiarvoisen tärkeää analysoida lisenssin kohteen ja lisenssiehtojen lisäksi sekä lisenssinantajan että lisenssinsaaajan liiketoimissa suorittamat toiminnot, omistamat varat ja ottamat riskit. Ilman tällaista analyysia ei ole mahdollista arvioida eri siirtohinnoittelumenetelmien soveltuvuutta tai vertailutiedon luotettavuutta riittävän huolellisesti.

Koska lisenssimaksun suuruuden määrittäminen jälkikäteen voi olla käytännössä mahdotonta ilman perustavanlaatuisia ja kattavia analyysieja, riskinä on, että tuomioistuimet käyttävät niille annettua valtaa arvioida kohtuullinen hyvitys. Koska liikesalaisuuksiin ei tavallisesti myönnetä lisenssejä, tulee tuomioistuin luultavasti arviomaan, millaiseen lisenssimaksuun osapuolet olisivat vapaaehtoisissa neuvotteluissaan päätyneet, eivätkä kovinkaan tarkasti selvittä liikesalaisuuden todellista arvoa ja sitä myöten sitä, minkä arvoinen lisenssi olisi ollut. Se kuinka hyvin tuomioistuin pystyy tosiasialla arviomaan tällaisia vaihtoehtoisia tapahtumainkulkua jäänee nähtäväksi.